

मे २००९

कौन बनेगा प्रधानमंत्री?

MISSION STARTED

100 YEARS AGO

We Salute,

Late VISHNU VASUDEV KAMAT TARCAR

(OUR FOUNDER) PANAJI

Vistar Group
One of the many
Branches of the
Family Tree

One of the largest Importers and Exporters (General goods) from 1920 till 1960 during the Import Export Business Era 1900 - 1961 which was main / sole backbone of Goa's business history.

A Whole New World Of Riding Experience

WELCOME **TO THE HAPPY HONDA FAMILY**

FOR TEST RIDES & BOOKINGS CONTACT:
Vistar Honda
Tarcar Mansion, Panjim Goa. Ph.: 6641139 / 6644867

TATA MOTORS

A Whole NEW WORLD OF CAR Buying Experience Begins

Welcome to
Vistar Motors Goa

The Exclusive Authorised 3-S facility
(Sales, Service, Spares)
for TATA Passenger Cars,
Now ready to serve you.

Walk into our Showroom Today and avail of Fantastic Offers.

VISTAR MOTORS GOA
Vistar Estates, Mala Heritage Area, Near 4 Pillars, Panaji - Goa.
Ph.: 6655124 - 125 E-mail: vistarmotors@yahoo.com

**TRUCKNOLOGY
REDEFINED....**

MAN FORCE TRUCKS PVT. LTD.

VISTAR AUTOMOBILES GOA
Tarcar Mansion, Cortin, Panjim Goa.
Ph.: 6655140

For All Your Requirement Relating To
Flats, Shops, Office Spaces Etc.

VISTAR REAL ESTATES PRIVATE LIMITED
Vistar Estates, Mala Heritage Area, Near 4 Pillars, Panaji - Goa.
Ph.: 9890182560 E-mail: vistarmotors@yahoo.com

*Conditions apply

FREE DELIVERY* anywhere in Goa and outside with Pre-centenary Gift.

Special Concession/ Scheme for Indian Army, Navy, Coast Guard and other security related personnel and Government employees.

**GRAM:
SANTAR**

**Business with
commitment to society
Completing 100 years shortly.**

**MISSION
CONTINUES**

कॉकणी मासिक

वर्ष: C अंक ५

मे २००९

मोल १५ रुपया

मुखेल संपादक

दिलीप बोरकार

मुद्रक आणी प्रकाशक

दिलीप बोरकार

छापणावळ

सहान्त्री आॅफसेट, खोली-तिसवाढी

मार्केटींग व्यवस्थापन

कामिनी किणी

अक्षर जुळवणी आणी मांडावळ

श्वेता नाईक

वर्गणीचे दर

वर्षकी २०० रु. / तीन वर्ष ५५० रु.

खंयच्याय म्हयन्या सावन

वर्गणीदार जांव येता, वर्गणीचे चेक

‘बिंब’ ह्या नांवान धाडचो

संपादकीय पत्रवेळ्हाराचो पत्तो

‘धर्म-लक्ष्मी’, सांत लैरेन्स,

आगशी - गोंय ४०३ २०४

दूरध्वनी : (०८३२) २४३८३५५

E-mail : bimbkonkani@yahoo.com.in

bimbkonkani@zapak.com

द्या अंकांत उक्ताशले विचार त्या त्या बरोवप्याचे आसात.
संपादक मंडळ ताचेकडे न सहयत आसतच अशें ना.

संपादकीय / ३

कथिका - दोतोर (मेजर) प्रकाश शेट्ये / ११

नवलिका - नं. ध. बोरकार / १४

पडवेर - अपर्णा गारुडी / ३१

तेफळां - रूपा कोसंबे / ३७

भोंवडी - पद्मनाभ नायक / ३९

पारावरचे गजाली - शामकांत मर्गज / ४२

दिका - विस्ती क्वाद्रूस / ४५

इंद्रधोणू - पुरुषोत्तम वेलेंकार / ४७

उतर कुवाडे - संतोष शिवराम हळण्कार / ५१

रांदची कूड - सुफला रुद्राजी गायतोंडे / ५२

भलायकी - डॉ. वंदना धुमे / ५३

आयलें तशें गायलें - दिलीप बोरकार / ५४

भुग्यांचे आंगण ३५

सुनिता सुभाष शाह

भिकाजी घाणेकार

नागेश नायक वडिये

सुवेदा सुनील पालकार

बाबनी मापारी

कामिनी किणी

मतसंवेदना २४

विमल प्रभुदेसाय

सरस्वति दा. नायक

गौराज तळावलीकार

नागेश अणवेकार

सुफला रुद्राजी गायतोंडे

सुनील पालकार

भरत नायक

सुशिला हळण्कार

ऐण्हित्रां - गिरिश नंदा बोरकार

S. L. SHET

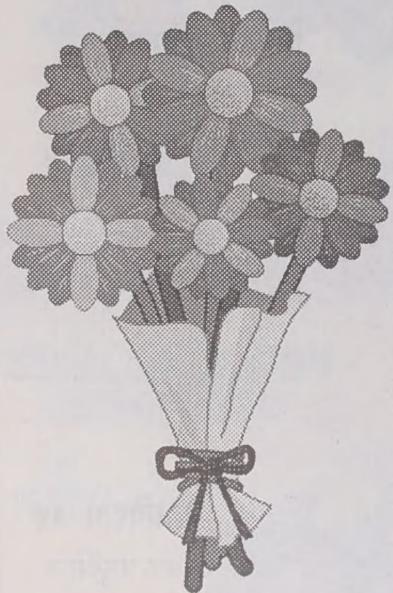
JEWELLERS & DIAMOND HOUSE

K. S. Rao Road, Mangalore. Ph : 2440243

With

Best

Wishes :

Italab (GOA) PVT. LTD.

(Surveyors - Quality Inspectors - Analysts)

Ores - Minerals - Waters - Foods - Soil

Effluents & Air Pollution Monitoring

Margao - Goa

Phone : (0832) 2704883 &
2704836

Fax : (0832) 2736296

E-mail : italabgoa@dataone.in

visit us at <http://www.italabgoa.com>

Branches : Sanvordem - Mulgao -
Vasco da Gama -
Mangalore - Karwar -
Bellikery - Vizag -
Paradeep & Haldia

Operating Offices : Japan, Taiwan,
China, Korea,
Europe

Associates : Italab Pvt. Ltd., Mumbai.
: Italab Japan Ltd., Tokyo.

and also in major ports around the world.

संपादकीय

१५ वे लोकसभेखातीर देशांत आज

मेरेन तीन टप्प्यानी वेगवेगळ्या राज्यांनी मतदान जालां. ह्या मतदानाची टक्केवारी काढीत जाल्यार ती सरासरी ५५ टक्के जाल्ली आसा. एकूण सरासरी असो हिशेब करून आमी जेन्ना हे सरासरीकडेन पळ्यतात तेन्ना आमकां ही सरासरी कमी दिसना. अद्यापिरस चड मतदारानी मतदान केलां हें समादान लोकशाय प्रणालीकडेन सकारात्मक नदरेन पळोवळ्यांक लाबता हें जरी खरें आसलें तरी कांय मतदारसंघानी ४० टक्क्यां परस कमी मतदान जाल्ल्याची नोंद जाल्या. आंध्र आनी त्रिपुरा सारक्या राज्यांनी प्रचंड प्रमाणांत मतदान जाल्ल्याचें दिसलें तरी ते टक्केवारीन लोकशाय फुलारना. जंय पन्नास टक्क्यांपरस उणें मतदान जाल्लें आसा थंय नदर मारली जाल्यार हुसको निर्माण जाता. उणें मतदान जाल्ले मतदारसंघ एक आनी दोन आशिल्ले जाल्यार गजाल वेगळी आशिल्ली. आयज टक्केवारी ५५चेर पावल्या ताचें कारण म्हळ्यार भोवतेक मतदारसंघानी जाल्लें उणें मतदान. देशांतले लोकशायेचो हुसको करतल्यांनी हीं बन्याचीं चिन्ना न्हय, धोक्याची घांट म्हणपाचें मर्तीत दवरूक जाय.

तीन टप्प्यांत जाल्ल्या वेचणुकांत ज्या मतदारानी मतदान केलां ते सगळे मतदार जागृत अशें मानप समा जावचेना. तातुंतले कांय टक्के लोक गांभिर्यान मतदान करूक गेलेले आसत. पूण ज्या देशांत राजकारणाचो धंदो जाला, जे राजकारणी वेचणुकांकडेन धंदो म्हूण पळ्यतात आनी उमेदवारी पदरांत घेयपासून वेचणूक जाय मेरेन जेन्ना उदकाभशेन दुदू ब्हारयतात तेन्ना हें ५५टक्के जाल्लें मतदान विचारी मतदारांचेंच अशें म्हणूक जावचेना. स्नायुबळ, वेगवेगळी आमिशां आनी दुदू हाच्या बळाचेर मतदारांकडल्यान घेतिल्ली हीं मतां म्हणपाचें लक्षांत दवरूक जाय. मतदारांक दुदू खावोवन,

लोक विटल्यात, उपाय कितें?

धमकावन आनी साम, दाम, दंड, भेद अशे सगळे उपाय वापरून मतदानाक तयार केल्ल्यानूच हें ५५ टक्के तरी मतदान जावंक पावलें. लोकशायेत तुमकां जाय तें करात, जाय ताका मतां दियात अशें सांगून हें जावपाचें नाशिल्लें. म्हणटकच उरिल्ल्या ४५ टक्क्यांतल्या २० टक्के मतदारांनी टाळून ज असल्या कारणांक लागून, मतदान केलें ना अशें जरी चितलें तरी उरिल्ल्या २५ टक्के मतदारांनी मतदान कित्याक करूक ना हो प्रस्न आता चर्चेक येवंक जाय. ह्या २५ टक्क्यांतले लोक मतदान करूक गेलेनांत तेन्ना ते उमेदवार आनी तांच्या कार्यकर्त्याक भीक घालपी निखालूस न्हय म्हणपाचें सिध्द जाता. ते आमिशाक बळी पडिल्ले वो धमकावण्याक भियेल्ले जाल्यार कटकट नाका म्हूण मतदान करून येतलेय आशिल्ले! पूण ताणी केलेना हाचो अर्थ ताणी पुराय विचार करूनच हो निर्णय घेतिल्लो आसूक जाय. आयज जे कोण न्हयकारी मतदानाची तजवीज करपाची मागणी करतात तातुंतले हे मतदार आसूक जाय. जे कोण आयज खासदार जावंक वेचणुकेक रावल्यात ते सगळे चोर, तांका वेंचून दिवन कांयच उपेग ना, हे देश लुटूक मुखार सरल्यात असो अतिरेकी विचार करूनच ह्या लोकांनी मतदान करूक न्हयकार दिला आसतलो! पूण हीं न्हयकारी मतां न्हय तर आपल्या विचारांचो, आपले हुशारकायेचो आनी पुराय सदसदविवेकबुधीचो केल्लो खून!

ह्या लोकांनी मतदान करिनासतना रावून दिग्वीजय मेळयलो अशें जर तांका दिसता आसत जाल्यार तांचे इतले पिशे आनी अप्रबुध दुसरे कोण ना अशेंच म्हणचें पडिल्ले. ताणी लोकशाय प्रणालीचींच केल्ली हीं फकाणां. हाका लागून जे कोण गुन्यांवकारी मनोवृत्तीचे आसात तांचें फावलें. तांका देशाचें कांयच पळूक ना. तांका पडला आपल्या सुवार्थाचें आनी त्या सुवार्थाक लागून ताणी जाय तांकां मतां मारून घेतल्यांत आसूये!

तांच्या ह्या मतदानाक म्हणुया वो

देशविधातक करण्याक घटाय मेळळी ती स्वताक बुदवंत म्हणटल्यांनी मतदान करूक नाशिल्ल्यान. जर ताणी मतदान केलें जाल्यार राजकारणाचो धंदो करूक बशिल्ल्यांचो डाव निष्प्रभ जावन वचपाचो!

म्हणटकच आतां सोद घेवचो पडिलो, हें मतदान उणें कशें जालें? जाणी मतदान केलें ना ताणी तशें करून कितें सादलें? हें जर फुडाराक अशेंच चालू उरलें जाल्यार बन्या नागरिकांच्या माथ्यार अपप्रवृत्तीचे मतदार आपल्याक जाय तसलें सरकार मारतलें आनी लोकांक तें भोगचें पडिलें. हाका जापसालदार कोणाक धरपाचो? जाणी मतदान करून सरकार सदरेर हाडलां ताका काय जाणी मतदान करिनासतना रावून, तुमकां जाय त्या फटिंगांक सतेर हाडात म्हूण परवानो दिवन उडयल्ल्या बुदवंतांक?

आमी जाणांत, लोक राजकारणाक विटल्यात. राजकारणाच्या नांवान लोकशायेच्या पवित्र मांडार जो हळशिकावणो नाच चल्ला, जी सदटेबाजी चल्ल्या तें पळोव नज म्हूण कांय लोकांनी हे हळशिकेंत वांटेकार जावपूच ना अशें थारावन मतदाना पासून आपल्याक पयस दवरल्यात जावये! पूण हो लोकशायेतलो पर्याय न्हय. ज्या २५ टक्के लोकांनी आपल्याक पयस दवरलां ताणी निदान उण्यांत उण्या फटिंगाक मतां दिवया अशें चिंतून मतदान केलें जाल्यार लोकशाय जिवी उरतली आशिल्ली अशी अपेक्षा बाळगू येताली. पूण ह्या लोकांनी पिशेपणां करून लोकशाय चोरांच्याच हातांत सोपयली.

आतां असले विचारसरणेक कोणे कितें करपाचें?

Dr. M. A. Patil

‘बुन्यादीचो फातर’ अप्रतिम कथा

संपादक,

रमेश वेळुस्कारान के ल्लो रिल्केच्या पत्रांचो अणकार हांव भोव रुचीन वाचतां. ह्या पत्रांतल्यान येवरोपी कवी कविते संबंदान कितले बारिकसाणीन विचार करतात तें कळटा. मनांतले विचार दिसपट्यांनी, पत्रांनी बरोवपाची तांची सवंय कितली महत्वाची आणी मोलाची आसा तें रिल्केच्या पत्रांतल्यान कळटा. हीं पत्रां नव्या कवींक वाट दाखोवपी आसात. आमचे सारकिले तीन चार दसकां बरोवपी कवी ह्या पत्रांतल्यान शिकूंक पावतले. रिल्केचीं पत्रां कांय खंडांनी उजवाडा आयल्यात. तांतुंतलीं कांय वेंचीक पत्रां हिन्दी अणकाराच्या रुपांत साहित्य अकादेमीन

उजवाडा यल्यात. वेळुस्कारान के ल्लो हो कोंकणी अणकार पुरतकाच्या रुपांत येवपाक जाय.

तेच प्रमाण एप्रिल ०९ च्या अंकांतली ‘बुन्यादीचो फातर’ ही मिलन तळावलीकार हांची कथाय खूब आवडली. कथेचो आशय आनी तो मांडपाक के ल्लो तंत्राचो वापर हाका लागून ही कथा सामकी वेगळी दिसता. ताणीं अश्योच वेगळें पण आशिल्ल्यो कथा वाचपाक

दिवंच्यो, तांकां हे अप्रतिम सुंदर कथे खातीर म्हर्जीं परबी.

- माधव बोरकार, ताळगांव - गोंय.

आवडलो.

पणजे ‘उक्ते मळब’ ही कार्यावल आयोजीत करतात. ताणीय गीम, हनुमान, चवथ, वारो, याद, सांतेर, दामोदर, कृष्ण हे सारके विशय घेवन गीतांची कार्यावल दवरची.

कोंकणी संगीत, कविता गिरेस्त करतलो जाल्यार पध्दतशीरपणान काम जावपाक जाय. कांय गीतांक पाश्चात संगितांत बांदल्यार त्यो चाली क्रिस्तांवांकूय आवडल्यो आनी सीडी खपतल्यो. कोंकणी संगीत अकादमी, कोंकणी अकादमी, कोंकणी भाशा मंडळानूय हें मनार घेवंचे.

- पवित्र प्र. पै, साखळी - गोंय.

डॉ. लोहियांचेर लेख, यादी जाय

५८ जून हो दीस गोंयकार ग्रांती दीस मृण मगवयात. दी दिल्या डॉ. साम भाऊहर लोहिया गोंयांत आयले आनी ताणीं गोंयकारांक लोकतंत्राचो मंत्र शिकवले. हे परी डॉ. लोहियांवै जत्मशती वर्ष. जून मध्यभ्यावो विष्व डॉ. लोहियांचो यादी, तांवै गाहित्य आनी गोंयकारां कडले संवेद घावेर काडपापो गावेसा आसा. जांचो कोणाचो तांवेकडेन गंवेद आयला ताणी ते विश्वी वरोगण विष्व मासिकाक २० मे मेणेन घाडवे. एक लंग्मात अंक जावपा खातीर तुमवै साळकार्य जाय.

- संपादक

दिलीप बोरकार

कौन बनेगा प्रधानमंत्री...?

राहुल गांधी हो तरनाते
राजकारणी. राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाचो
महाराचिव म्हूण तो वावुटा.
आपल्या मतदारसंघांतल्यान
भरघोस मतांनी निवडून येता. ताचे
फाटल्यान देशांतली युवा पिलगी
धावता. आयज देशाचो फुडार हेच
पिलगेचेट निंबून आदा. हे युवा
पिलगेक फुडारपण जाय तें एका
आदर्थ युवकाचे. तें दिवप मनमोहन
सिंगाकडेनूया ना आनी लालकृष्ण
अडवाणीकडेनूया ना. अर्थे आदतना
राहुल गांधीक तें कर्तुत्वान मेळता
जाल्यार नाका किंत्याक म्हणप?

पंदरावे लोकसभेखातीरच्यो मतदानाच्यो तीन फेरयो उलगल्यात. आनीक दोन जावंच्यो आसात. चोवर्थी फेरी ७ मे क जातली आनी निमाणी पांचवी फेरी १३ मे क पुराय जातली. वेंचणुको जाहीर जावन प्रचाराक आरंभ जालले तेन्ना देशाची सत्ता हातासपाखातीर मुखार आयिल्ले सगळेच पक्ष वेगळे गणीत मांडटाले. आतां मतदानाच्यो तीन फेरयो जाल्या उप्रांत मतदानाची टक्केवारी पळोवन सगळ्याच पक्षांच्या फुडाच्यांच्या पोटांत कां कूं जावंक लागलां. आयची राजकीय अवतिकाय पळोवन पन्नास टक्क्यांच्या आसपास मतदारांनी मतदानाचेर बहिश्कार घाला. मतदानाची टक्केवारी पळोवन अमूक अमूक मतदारसंघ म्हळ्यार आपली जहागीर मानपी उमेदवारांच्या उत्साहाचो वारोच गेल्लो आसा. मतदारानी कोणाचे वाटेन कौल दिला हाचें चित्र काडप आतां तरी कोणाक शक्य ना. मतदानाच्यो उरिल्ल्यो दोन फेरयो पुराय जावन १६ मे दिसा जेन्ना मत मोजणी जातली आनी एक एक करून निकाल भायर येवंक लागतलो तेन्नाच जून म्हयन्यात घडपी पंदरावे लोकसभेचो प्रधानमंत्री कोण जातलो आनी खंयच्या पक्षांची आघाडी सत्तर येतली हाचें चित्र हळुहळू स्पश्ट जातलें. तो मेरेन सगळेच पक्ष आनी पक्षाचे उमेदवार गॅंसीचेर आसतले!

फाटले लोकसभेचे वेंचणुके परस हे वेंचणुकेत सगळ्याच पक्षानी दुडवांचो घसघसो रक्यला. उमेदवारांनी वेंचणूक आयोगान घालल्या खर्चाचे मर्यादि भित्र जरी आपले खर्च दाखयल्लो आसले तरी दरेक उमेदवारान आपल्या मतदारसंघांत मतां विकर्तीं घेवपा खातीर कांय कोटी रुपया ओतल्यात. राजकीय धंद्यांत गुंतवणूक केल्लें हें भांडवल. ताणी खेळिल्लो तो एक सट्टो. जर हे वेंचणुकेत हे सट्टेकार जिकले जाल्यार साल्वार. जर हारले तर मात मातये भरवण जातले.

तशें पळोवंक गेल्यार हारपी उमेदवाराक पयशांचें व्हडलेंशें दुख्ख नासता. ताणी फाटल्या पांच वर्सात दामदुप्पेटीन कमयल्ले आसता. पूण दुख्ख आसता तें सत्ता हातांतल्यान गेल्ल्याचें! जे सर सत्तर आसतात ते सर ह्या लोकांची थुंकी हातार घेवपा खातीर लोक कंबरांत वाकून तांचे फाटल्यान धांवत आसतात आनी जर काय तो उमेदवार हारलो आनी सत्ते भायरो जालो जाल्यार ताचेकडेन हेच लोक चुकून लेगीत नदर घालिनांत. तेच पासत सतेची आस लागिल्या दरेक उमेदवाराक जिकून घेवपाची नितांत गरज आसता.

१६ मे दिसा मतमेजणी जाले उप्रांत ह्या सगळ्यांचो फुडार थारतलो. जे कोण निवङ्गुन आयल्यात ते समविचारी पक्षांच्या कळपांत एकवटीत जातले. १ जून मेरेन १५ वे लोकसभेचें गठन जावप गरजेचें आशिल्ल्यान १६ मे दिसा निकाल येवंक लागले बराबर खासदारांक गरोवपाच्या वावराक आरंब जातलो.

वेंचणुकांचो निकाल हो सरकार घडोवपाखातीर गरजेचो आसलो तरी तो निकाल म्हळ्यार फक्त एक सोपस्कार. ह्या

शरद पवार - एकदां तरी मराठी मनीस प्रधानमंत्री जावंदी!

निकालांत कोणाचे वटेन कितले खासदार आनी खंयच्या पक्षाक कितले जागे मेळटले हाचें गणित मतदानाच्यो दोन फेरयो जावपाच्यो आसतनाय देशाच्या फुडान्यांनी अदमास काडला. तेच पासत निकाल लागचे पयर्लीच सरकार घडोवपाच्यो हालचाली सुरु जाल्यो आसात.

देशांतल्या कांय राज्यांतल्यो वेंचणुको जावंच्योच आसात. तरी लेगीत वेंचणुके उप्रांत दाव्या पक्षांकडल्यान आपल्या पक्षाक मजतीची गरज आसा अशें संयुक्त लोकशाय आघाडींतल्या तीन मुखेल घटक पक्षांनी, म्हळ्यार काँग्रेस, राष्ट्रवादी काँग्रेस राजद हाणीं जाहीर केलांच. वेंचणुको चालू आसतनाच शरद पवार, लालूप्रसाद यादव आनी राम विलास पासवान हाणीं डाव्या पक्षांचे आघाडे फाटल्यान धावपाक आरंभ केला.

म्हणटकच जून म्हयन्याच्या आरंभाक सरकार सत्तर येतलें तें १४वे लोकसभे

प्रमाणूच संयुक्त पुरोगामी आघाडीचें! आघाडीचे प्रधानमंत्री आसतले ते फाटले खेपे प्रमाणेच डॉ. मनमोहन सिंग. रामविलास पासवान हाणीं तांका आपलो पाठिंबो दिवनूच उडयल्लो आसा. पूण राष्ट्रवादीचे शरद पवार हेय प्रधानमंत्री पदाचे शर्यतींत आशिल्ल्यान डॉ. मनमोहन सिंगाचें नांव घेवंक ते मातशे कांचवेतात. मतदारानी शाणपणां दाखोवन वो आपली काकूट करून आपल्या पक्षा वाटेन जर थोडे खासदार चड उडयले तर प्रधानमंत्री पदाची माळ आपल्या गळ्यांत पडूं येता अशी आस्त तांच्या मनांत हुळहुळटा. देखुनूच शिताफुडें मीठ खावन आपल्या हातानी आपल्याच पांयार फातर उडोवपाचें पिशेपण शरद पवार तरी करचेनांत. म्हणटकच आयच्या खिणांत डॉ. मनमोहन सिंग हेच देशाचे फुडाराचे प्रधानमंत्री अशें जरी दिसता आसलें तरी निकाला उप्रांतूच ह्या लोकांची सुवात कळटली.

प्रधानमंत्री जातलों म्हणप फॅशन जाल्या

लोकशाय प्रणालींत कोणूच आपघोशीत प्रधानमंत्री जावंक शकना. प्रधानमंत्री जातलो जाल्यार खंयच्याय एका पक्षाक लोक सभेच्या वट्ट खासदारां मदल्यान पूर्ण भोवमत मेळचें पडटा. हें भोवमत वट्ट खासदारांचे संख्येच्या पन्नास टक्के संख्ये परस चड आसचें पडटा. मागीर ती संख्या एका खासदारानी चड आसू! पूण भोवमत मेळिल्ल्या पक्षाच्या खासदारांनी आपलो नेतो आपापसांतले भासा भाशेंत थारावचो

लागता. वेंचणुके पयलींय एकमेकाच्या संगनमतान आपल्या पक्षाचो फुडारी कोण आसचो हें थारायताय. तातूत तांका पूर्ण भोवमत मेळूक पावलेना जाल्यार प्रधानमंत्र्याची माळ गळ्यांत पडता. ताका विरोधी पक्ष फुडारी म्हण विरोधात बसचो पडता.

आयज वेंचणुकेत देंविल्ल्या खंयच्याच एका पक्षाक पूर्ण भोवमत मेळूलें म्हणपाची खात्री ना. म्हणचे तें आयचे राजकीय परिस्थितीक लागून शक्यूच ना. तेन्ना वेगवेगळ्या पक्षांचे वेंचून आयिल्ले खासदार जमोवन तांची मोट बांदून ती ओडची पडता. आपल्याक समविचारी पक्षाचे घटक मानपी हे एकदां मोट बांदपाची थारली म्हणटच नाना तरेची धुसफूस करतात. थंय राष्ट्रहिताच्या निर्णया परस आप सुवार्थाचो विचार चड जाता. मागीर तोडगो म्हूण मुखेल्याची निवड जाता.

आयज वेंचणूक जावचे आर्दीच, वेंचणुकेचो निकाल जाहीर जावंचे आर्दीच आपूण देशाचो प्रधानमंत्री म्हूण घोशीत करून कांय फुडारी मेकळे जाल्यात.

भारतीय जनता पक्षाचे फुडारी लाल कृष्ण अडवाणी तर वेंचणुके आर्दीच आपलीच लाल करून मेकळे जाल्यात. फाटले वेंचणुकेत भाजपाक स्पश्ट भोवमत मेळूक नाशिलें आनी हे वेंचणुकेत भाजपाचे खासदार सर्गातल्यान पडपाचे नांत हेय तांका खबर आसा. समाविचारी पक्षांची मोट फाटले खेप बांदुनूय ह्या पक्षाक सत्तर येवप जमूक नाशिलें. आयज जाल्या मतदानाची टक्केवारी पळ्यत जाल्यार फाटले वेंचणुके परस ह्या पक्षाक कमी मतां पडटलीं अशें दिसून येता. पूण अडवाणी असो समज करून आसात की जें कितें मतदान जालां तें आपल्याच पक्षावटेन जालां. म्हणटकच

देशाचो प्रधानमंत्री आपूण!

भाजपचे एक समजूक शकता. कारण भाजप हो एक शिस्तबध्द पक्ष हें मानूक जाय. शिस्तबध्द अश्या खातीर की थंय विचार फुडान्यानीच करपाचो आसता आनी तांच्या आदेशान कार्यकर्त्यानी वावुरपाचें आसता. मागीर हे कार्यकर्ते शिस्तबध्द वावर करून वयल्या आदेशा प्रमाण आपल्या फुडान्याक वेंचून हाडटात. वेंचून हाडपा खातीर जिवाचें रान करतात. ह्याच अलोकशाय तंत्राचेर विसंबून रावपीच अशे तरेन आपल्याक देशाचो फुडारी म्हूण घोशीत करूक शकतात.

अडवाणीची ही तरा तर शरद पवाराची आनीक एक. शरद पवाराक महाराष्ट्र म्हळ्यार राष्ट्र दिसता. हे खेप देशाचो प्रधानमंत्री मराठो म्हळ्यार आपूण असो तांचो भ्रम जाला आनी ह्या भ्रमांतूच ते वावुरतात. आपल्या पक्षाकडेन भोवमत हाडपाची तांक ना. आपल्या पक्षाक सत्तर येवंक दुसऱ्या पक्षाचो पाठिंबो घेवंचो पडटा वो दुसऱ्या पक्षाक दिवंचो पडटा हें खबर आसुनय प्रधानमंत्री जावपाचीं सपनां रंगोवप म्हळ्यार हांचे राजकीय परिपक्वतेचो दुबावूच येता. मायावतीकूय हातुंतल्यान कुशीक सरूक अजून जमलेना.

हांचीं हीं वक्तव्यां आनी प्रधानमंत्री जावपाचीं सपनां पळोवन यूपीएची मुखेली आनी कांग्रेस अध्यक्ष सोनिया गांधीन ‘प्रधानमंत्री जातलों म्हणप ही एक आयची फॅशन जाल्या’ अशें म्हणत तांची उडयल्या.

राजकारणांत देंवतकूच प्रधानमंत्री जावपाचीं सपनां पळोवपांत कांयच वायट ना. राष्ट्रव्यापी पक्षाच्या फुडान्यांनी ते पासत प्रयत्न करचो आनी लोकशाय पध्दतीन प्रधानमंत्री पदाचेर आरूढ जावंचें. पूण पक्षाची उणी जायत वचपी पत दोळ्यांमुखार

मायावती - म्हाकाय प्रधानमंत्रीच्या कदेलाचेर बसुंकूच जाय!

वळवळपत्रां तर मतदारांच्या हातांत आसात. पूण आपणे मतां दिवपाच्या उमेदवाराची वळव हांकां जाल्या काय किंते होय प्रस्न आसा.

स्पष्ट दिसता आसतना फक्त आपल्याक प्रधानमंत्री म्हूण मुखार दवरून पक्षाक मतां मेळटलीं अश्या भ्रमात हे फुडारी आसात तें पळयल्यार मजाच दिसता.

आयज देशांत असो एकूय फुडारी ना जाचे फाटल्यान देश पिसो जावन धावंक शकता. आपूण ह्या देशाचो प्रधानमंत्री जावपाचो उमेदवार, ते पासत आपल्या पक्षाक भोवमत मेळटलेंच हाची खात्री दिवपी हें नेतृत्व न्हय. अशें नेतृत्व ह्या मुखार तयार जातलें काय किंते होच दुबाव आसा. तशें फुडारपण आपले भितर आसा अशें जे कोण मानतात तो तांचो भ्रम म्हणूक जाय.

प्रधानमंत्री कोणे जावप हैं कोणे थारावप?

हे लोकसभा वेंचणुकेन मोठ-मोठ्या राजकीय तज्ज्ञांक घुस्पागोंदळांत घाल्यात. खंयचो पक्ष भोवमतान निवङून येतलो आनी कोण प्रधानमंत्री जातलो हाचें गणित मांडप कोणाकूच शक्य जायतशें

दिसना.

हे वेंचणुकेत खरें झूँज आसा तें कांग्रेस आघाडी आनी भाजप आघाडी हांचे मर्दींच. कांग्रेसचे आघाडींत राष्ट्रवादी कांग्रेस हो एक मुखेल पक्ष आनी कांग्रेस आनी राष्ट्रवादी कांग्रेस हांका मजत करपी हेर ल्हान व्हड पक्ष. भाजपाचे आघाडेत भाजप, शिवसेना आनी हेर मित्रपक्षांचो आसपाव जाता. ते भायर आनीक एक आघाडी सव्यार चङ्क तयार रावल्या ती म्हळ्यार तिसरी आघाडी. हे आघाडींतले म्हत्वाचे पक्ष म्हळ्यार मार्क्सवादी, बसपा, तेलुगु देशम, अण्णा द्रविड मुन्नेत्र कळघम आनी हेर.

१४ वे लोकसभे खातीर २००४चे जाल्ले वेंचणुकेत सत्तेर येवपाची भाजपाक सामके अथ्रेकणी लागिल्ली. निकाल जाहीर जावंचे आर्दींच लालकृष्ण अडवाणी बी माथ्याक बाशिंग बांदून तयार राविल्ले. पूण भाजपाक अपेक्षे प्रमाण ते वेंचणुकेत यश आयलेना. तशें पळोवंक गेल्यार भाजप आनी कांग्रेस हांचे मर्दीं सुवातींचे बाबरींत व्हडलोसो फरक नाशिल्लो. पूण भाजप

आधाडेंतल्या मित्रपक्षांक हे वेंचणुकेंत आपटी खावची पडिल्यान भाजप आधाडीचे तारूं १८६ सुवातांचेरुच थिरावले. काँग्रेस आधाडीक मात २१९ सुवातो मेळळ्यो.

आमच्या देशाची खरी गरज जावन आसा धर्मनिरपेक्षताय. खंयचोय पक्ष धर्माध जावन एकाच धर्माच्या नांवान मतां मागूंक शकना आनी धर्माच्या नांवार कांय सुवातो मेळळ्यो तरी त्यो सत्रे येवपा खातीर फावश्यो नासतात. तेच पासत खुबशे पक्ष धर्मनिरपेक्षताय ह्या मुद्द्याचेरुच भाजपा पासून चार हात पयस रावतात. ह्याच कारणाक लागून २००४चे वेंचणुकेंत कम्युनिस्ट आनी हेर पक्षानी काँग्रेस पक्षाक तेंको दिलो आनी काँग्रेसीन आधाडी सरकार घडयले.

हेर खेप पांच वर्सानी हे परिस्थितींत व्हडलोसो बदल जाल्लो दिसना. काँग्रेस पक्षाक 'धर्मनिरपेक्षताय' मद्द्याचेर फाटले वेंचणुकेंत सरकार घडोवंक तेंको दिल्ले हेच पक्ष, अणुकारारा वेळार काँग्रेस पक्षाकडे न

फारकत घेवन मेकळे रावपाकडेन पाविले. हे वेंचणुकेंत काँग्रेसीक कसोच तेंको दिवप ना अशें जरी हे तिसरे आधाडेन थारायले तरी धर्मनिरपेक्षतायेच्या मुद्द्याचेरुच ही आधाडी भाजपाक लागीं वचूंक शकना. ह्याच मुद्द्याक लागून भाजपाचे मित्रपक्ष भाजपा पासून पयस जाल्यात. म्हणटकच कितलीय शेपडी बडयली तरीय भाजपाक सत्रे येवप ताकचेच ना. फक्त हिन्दुत्वाच्या मुद्द्याचेर ह्या देशांत खंयचोच पक्ष भोवमताखातीर लागापी २७२ सुवातो हातासपाक शकच ना. हें सत्य. तातूंत प्रमोद महाजना सारको एक हुकमी पत्तो भाजप हारोवन बसला. वाजपेयींक लागून भाजपाविशीं जनतेंत एक मृदूभाव आशिल्लो तोय वाजपेयींच्या निवृत्तीक लागून ना जाला. जेटली सारके जायते फुडारी अडवाणी आनी मोदीचेर बेजार आसात. म्हणटकच थोडे चड

जागे हे खेप भाजपाक मेळळे तरी भाजप सत्रे येवप म्हळ्यार अशक्यांतली गजाल.

तातूंत राष्ट्रीय महत्वाच्या पक्षां परस थळाव्या पक्षांक सद्या बरो दर आयला. तांचो देशाच्या राजकारणांत प्रभाव वाढत आशिल्ल्यान राष्ट्रीय पक्षांच्या ध्येय धोरणांक ते नखलामी करपाक लागल्यात. सोडल्यार पळटात आनी धरल्यार चाबतात अशे वृत्तीचे

हे थळावे पक्ष जो कोण किंतें उडयता ते वाटेन वचपी. २००४चे वेंचणुकेंत २२० पक्षांनी आपले उमेदवार उबे केल्ले. हाचे वेल्यान थळाव्या पक्षांची आडमेळीं दिसानदीस कर्शी वाढत वतात ताचो अदमास येता.

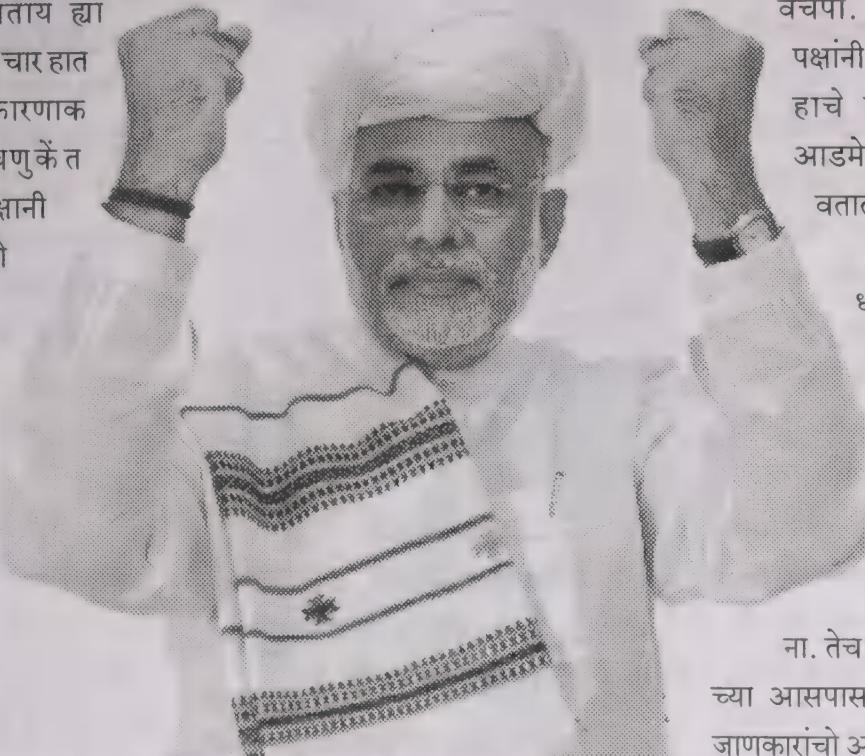
अशें जरी आसले तरी धर्मनिरपेक्षताय होच मुद्दो काँग्रेस सारको राष्ट्रीय पक्ष घेवन मुखार वचत आशिल्ल्यान आनी तातूंत देशाच्या एकवटाचे तथ्य आशिल्ल्यान काँग्रेस पक्षाक तेंको दिले बगर पर्याय ना. तेच पासत काँग्रेस आधाडीक २७५ च्या आसपास सुवातो मेळपाचो राजकीय जाणकारांचो अदमास आसा. तिसरे आधाडेक सुमार शंबरेक सुवातो मेळपाची शक्यताय दिसता.

प्रधानमंत्री कोण?

ह्या सगळ्या घुस्पांदळांत खंयचे आधाडीक सत्रेचे गाजर मेळटले आनी कोण प्रधानमंत्री जातलो हें मात कोण निश्चितपणान सांगूंक शकना.

स्वताक राजकीय जाणकार मानपी वो ह्या देशाचे आदर्श नागरीक मानून पुराय देशाची जापसालदारकी आपल्याच भुजांचेर आसा अशें मानपी कांय जाण काँग्रेस पक्षाच्या नांवान आपले किरवंटीक आसात तितल्योय गाळी घालतात. पूण ह्या देशाक खंयचो पक्ष तारतलो तें मात तांचेकडेन सांगूंक जायना.

आमचो देश हो विंगड विंगड पंथांचो, विंगड विंगड जाती-

नरेन्द्र मोदी - म्हजे एके मुठींत धर्मवाद आसा आनी दुसरे मुठींत देशाचे प्रधानमंत्रीपद!

धर्माचो आनी विचारसरणीचो देश. ह्या सगळ्या लोकांक कमितकमी समान सुत्रान बांदून जर देशाक उदरगतीकडेन व्हरतले जाल्यार हातुंतले दरेक व्यक्तीक समजून घेवंचे पडटले. ह्या देशाक धर्मनिरपेक्षताय सोडून दुसरो पर्याय ना म्हणपाचे फक्त कांग्रेस पक्षाकूच उमगला. तेच पासत कांग्रेस पक्ष कसरत करता आनी ताची तोखणाय संवसारांतले बुदवंत राजकारणी करतात.

जांका हो विविधतायेंतलो एकचार पळोवप जमना तेच कांग्रेसच्या आड हळशिकावणी टिका करतना दिसतात. पूण हे परिस्थितीक पर्याय कोणाचकडेन आसा सो दिसना.

२००४चे वेंचणुकेंत संयुक्त पुरोगामी आघाडीकडेन सत्ता गेली. सोनिया गांधी ते वेळार भोवमतान प्रधानमंत्री जावंक शकताली. लोकशाय पद्धतीन ती एका मतदारसंघांत वेंचून आयिल्ली. ती विदेशी आसली तरी ती देशी सून आशिल्ली. लग्नीक बंधनांत तिका आपसूक सगळे भारतीय अधिकार प्राप्त जाल्ले. अशें आसतना तिका विदेशी खंयच्या तत्वान आनी कायद्यान मानप जालें?

तरी लेणीत देशांत दुस्पट नाका म्हूण सोनिया गांधी प्रधानमंत्री पदा पासून पयस रावली. हे करणेनूच तिणे विरोधकांचेर सणसणीत फुलयल्लेवरी केले. हातुंतल्या विरोधकांचे जैत जालें ना तर सोनियाजीनी तांका आपले करणेन हारयले. डॉ. मनमोहन सिंगाक प्रधानमंत्री करून पक्षाचोय मान राखलो आनी आपलीय उंचाय वाडयली. आतां राहुल गांधीनूय गांधी घराणे सत्तेक हपापलेले ना म्हणपाचे दाखोवन दिलां. राहुल गांधीन आपूण अजून प्रधानमंत्री पदा खातीर परिपक्व ना अशें जाहीरपणान

राहुल गांधी

– भारतीय युवा म्हज्या सांगाताक आसात. पूण प्रधानमंत्री जावपाची परिपक्वता म्हज्यांत ना.

सांगलां. हातुंतूच ताची परिपक्वताय दिसून येता अशें देशांतले लोक उलोवन दाखयतात.

राहुल गांधी कांग्रेस पक्षाचो महासचिव जावन आसा. तो आपल्या मतदारसंघांतल्यान भोवमतांनी वेंचून येता. ताचे फाटल्यान देशाची तरणी पिळगी कशी धांवत आसता ती आमी दूरदर्शनावेल्या बातम्यांनी पळयतात. ही लोकप्रियता आनी तेंको पयशे दिवन तयार केल्लो न्हय. राजीव गांधीक जी लोकप्रियता आशिल्ली तीच राहुल गांधीक मेळटा. प्रियांका गांधीय जंय जंय प्रचारा खातीर वता थंय थंय लोकांची झुँड आनी तीय तरनाट्यांची, ताचे फाटल्यान वतना पळोवंक मेळटा. ही लोकप्रियता सिनेकलाकारांक मेळटा तसली गळंमरस न्हय तर आमचो फुडार तुज्याच हातांत सुग्रू आसा आमी आमी तुज्या फाटल्यान

आसात हो विस्वास दाखोवणी आश्वासक को हो.

आयज देशाचो फुडार देशांतले वा पिळगेच्या भुजांचेर आसा. मनमोहन संग वो लालकृष्ण अडवाणी देशांतले युवा पिळगेक नेतृत्व दिवंक शकना. तांची नाट पिळगेकडेन जुळप शक्यूच ना. नरेन्द्र मोदी सारख्याच्या हातांत ही पिळगी गेली अल्यार तिचे घटटाण जातले. हेंय तितलेंच रें. तेच पासत ही युवा शक्त योग्य दिकेन वडायतलो जाल्यार ताचे फुडारपण मंजस युवा नेत्याकडेन आसप चड रजेंचे.

राहुल गांधीकडेन तो समंजसपणा आसा आनी नेतृत्वाचे गुण्य आसात. अच्यांत राजीव गांधीची धडाडी आसा आनी इंदिरा गांधीकडेन आशिल्ली निर्णय वपाची क्षमताय आसा.

देशाचे प्रधानमंत्रीपद हें आवपाची वस्त न्हय तर लोकशायेच्या दिरांतल्या ह्या सर्वोच्च पदाचेर तितलीच अपसालदार व्यक्ती बसूक जाय हाची जाणविकाय राहुल गांधीक आसा. मतांच्या नाड्यार निवडून आयलां म्हूण आपूण खंयचेंय मंत्रीपद हाताळूक शकतां म्हणपाचे हेर लोकप्रतिनिधींक दिसता तसलीं सुबेजपणां ताचेकडेन नांत. ताचेकडेन आसा नमळाय आनी देशाची जापसालकी! देखुनूच आपले भितर अजून प्रधानमंत्रीपदार बसपाची परिपक्वताय येवंक ना म्हणपाचे परिपक्व विधान तो करता.

अश्या परिपक्व विचारांच्या युवा फुडाच्या हातांत, जंय मतदान करपी युवा शक्त भोवसंख्य प्रमाणांत आसा त्या भारत देशाचो फुडार कित्याक दिवंचो न्हय?

ओवळां पोड

सकाळचो वेळ.. फोडेच्या बस स्टॅन्डार जो-तो बस धरपाचे ताकतिकेंत आसलो. लोकांचे ते गर्देत करूणाय बेगीबेगीन चलत आसले. ताकाय कळाव जातालो. अनुपान साडे आठांचो वेळ दिल्लो. आयज तें पयलेच खेप ताचे गाडयेन कॉलेजीत वांगडाच वचपाचे आशिल्ले.

करूणा शिरोड्या मेडीकल शिकताले, जाल्यार अनूप थंयच लागी आशिल्ले इंजिनियरींग कॉलेजीत शिकतालो. वळख जावन आता सादारण वर्सभर जाल्ले. वळखीचे रूपांतर आतां केन्नाच मोगांत जाल्ले. दोगांय हुशार भुर्गी. आपल्या वर्गात टॉपर अनूप पयशांकारालो भुरगो. मात करूणा सामके गरीब घरांतले.

“पप्पान गाडी व्हरूंक परमिशन दिलां. हांव फाल्यां गाडी घेवन फोडेयां बसस्टॅन्डार साडे-आठांक रावतां. मार्गार दोगांय वांगडाच या.”

आयज सकाळी सकाळीच अनूपाचो करूणाक फोन आयिल्लो. देखून तें आयज सामके खोशी आसले.

साडेआठ जावन केन्नाच गेल्ली. अनूप वाट पळयत आसतलो म्हून बसींतल्यान देवन तें ताची वाट पळयताले.

इतल्यान ताच्या कानार तीं उतरां पडलीं... ‘दिदी.. दिदी.. फूल लो ना.. दिदी.. दिदी..’ ताका तो आवाज वळखिचोसो दिसलो.

हय, तेंच तें भुरगे. आसत स-सात वर्साचे. हातांत ओवळांचो पोड घेवन करूणाच्या मुखार उबें आशिल्ले. ताच्या हातांत ते ओवळांचे पोड पळोवन आनी ओवळांचो तो घमघम नाकाक झोमताच करूणाक सटूट करून त्या दिसाची याद जाली....

सादारण वर्सभर जाले आसतले ते गजालीक. असोच सकाळचो वेळ आशिल्लो. शिरोड्या कॉलेजीक वचपाक तें हांगाच बसस्टॅन्डार बसींत बशिल्ले. परिक्षेचे पेपर चलताले. बसींत चडशीं कॉलेजीतलींच भुर्गीं बशिल्लीं.

करूणा जनेलाकडेंच बशिल्ले. एक भुरगे हातांत चार-पांच ओवळांचे पोड घेवन उबें आशिल्ले.

“दिदी.. दिदी फूल लो ना... दिदी.. दिदी..” अशें सामके काकुळटेक येवन उलो मारताले. पळोवंक सामके गरीब. पोट फाटीक तेंकिल्ले. पिंजकीशी खोमशी आंगार आशिल्ली. एका हातांत तें ओवळांचे धवेफुल्ल पोड धरून दुसरो हात पोटाकडेन दाखयत तें दिदी-दिदी म्हणत ओवळांचे पोड विकताले. ताच्या तोंडावयल्यान तरी ताणे सकाळच्यान कांयच खावंक ना अशें दिसताले. ताच्या त्या दिदी.. दिदी... आवाजांत सामकी करूणा भरिल्ली. न थांबतां तें बसींतल्या भुरग्यांकडेन पळोवन दिदी... दिदी.. म्हून उलो मारताले.

चडशीं भुर्गीं आपल्या अभ्यासांत गुल्ल जालीं. थोडीं मदींच तकली वयर काढून त्रासीक नदरेन ताचेकडेन पळयतालीं. घडये तांच्या वाचपांत व्यत्यय येतालो. तें भुरगे मात बसीच्या जनेला-जनेलाकडेन वचून ओवळांचे पोड दाखयत दिदी-दिदी म्हून उलो मारीत आशिल्ले. परत परत करूणाकडेन येवन हिचण करें उलो मारताले.

करूणाक ताची काकुळट दिसली. ताचें पुस्तकांत लक्ष लागान जाले. बसीन सगळीं कॉलेजीचींच भुर्गीं आशिल्लीं. माथ्यांत फुलां माळपी कोण ना. करूणाचेय स्वःताचे मोटवे केंस. तेवूंय बी माथ्यांत फूल खोय नासले. पूण त्या भुरग्याच्या उल्यान ताचें काळीज चुरचुरताले. ‘बाबड्यान सकाळच्यान कांय खावंक नासतले. फुलां विकून मेळटा

त्या पयशांतल्यान घडये कितेय घेवन पोटाक
खातलें दिसता.' करुणानं विचार केलो.

“ऐ-इधर आओ. इसका
कितना?”

करुणान भुरग्याक आपोवन
जनेलांतल्यान वासपूस केली.

“पांच रुपये का एक. दिदी चारों
लो ना. बीस रुपये.” त्या भुरग्यान हिशेब
सांगलो.

बर्सीतले सगळे चले, चलयो
करुणाकडेन नदर लावन पळ्यतालीं. हें आनी
ओवळां पोड घेवन माथ्यांत माळटलें काय?
अशे नदरेन सगळीं भुरगीं करुणाकडेन
पळ्यतालीं. कांय चले आपले भितर
फकाणानी कॉमेंटूय मारताले. तांच्यो नदरो
पळोवन करुणाकय मात्शें
आडखळिल्यावरीं दिसताले.

करुणान वीस रुपया काढून त्या
भुरग्याकडे दिले. चारूय ओवळांचे पोड घेवन
आपले बँगेत उडयले. ‘मागीर पळोवया हांचे
किंते करपाचें तें.’ ताणे मनांत म्हळें आनी तें
आपल्या अभ्यासांत गुल्ल जाले.

कॉलेजांत पावतकच करुणा पयलीं
नीट देवळांत गेलें. हें हरशीं चड देव-देव
करपी न्हय. देवाक भायल्यानूच हात
जोडिलें. केन्नाय बरोबरच्या फ्रेंडानी फोर्स
केल्यार देवळांत वचप जातालें. पूण आयज
ताका देवळांत वचचे पडलें.

थंयच ताची आनी अनूपाची ते दीस
पयली भेट जाली. ताणीं एकामेकाची इन्ट्रो
केल्लो. ना म्हळ्यार दोगांयचीं कॉलेजां लागीं
लागीं आशिल्यान अर्दीं मर्दीं करुणान
अनूपाक पळ्यललो. गोरो, लांब, झापान बरो
असो, हॅन्डसम अनूपाकडेन उलोवंचे,
इश्टागत करची अशें ताच्या मनांत येताले.
पूण ताका केन्नाच अशी एकठांय येवपाची
संद मेळूंक नाशिल्ली.

गणपतीक ओवळांचे पोड ओपतां-
ओपतां ताणे हळूच लिपचोरयां अनूपाक

पळ्यलें. तेना ताच्या लक्षात आयलें की अनूपय
तिरशे नदरेन ताकाच पळ्यता. मागीर तांची नदरेक
नदर मेळळी.

“तूं सदांच येता देवळांत?” अनूपान
विचारिलें आनी करुणान ताका ओवळांच्या
पोडाची सगळी खबर सांगिली.

“हांव मात तुजे भशेन न्हय आं! हांव
देव खूब मानतां. म्हजी देवळांत आतन्या-
पयन्यान फावट आसताच. तुमी फकत परिक्षा
आसल्यारूच देवाक भेटूंक येतात मगो?” अनूपान
म्हळें. ताचेर तीं दोगांय मेकळेपणान हांसलीं. फुंडे
करुणा आनी अनूपाची अदी-मर्दी भेट जायत
रावली. केन्ना देवळांत न वचपी करुणा नेमान
देवळांत दिसूंक लागलें. मंगळार, संकश्टी,
विनायकी तर ताणे केन्नाच सोडली ना. देवळांत
मेळटां-मेळटां केन्ना तीं दोगांय एकामेकाच्या
मोगांत पडलीं तांचे तांकांच कळळें ना. गजाल
घरा मेरेन पावली आनी घरच्यांचीय तांकां
मान्यताय मेळळी.

“दिदी.. दिदी.. लो ना फूल” तें भुरगे
हात लावन करुणाक सांगतालें. करुणा एकदम
भानार आयलें.

त्या भुरग्याच्या हातांतले ओवळांचे
पोड पळोवन कितलो तरी वेळ करुणा
फाटल्या यादिनी व्हांवत गेलें.

हय तेंच हें भुरगे. हाचे कडल्यान
घेतिल्या ओवळांच्या पोडांनी करुणाक
आनी अनूपाक एकठांय हाडिलीं. तें भुरगे
आनी ताच्या ओवळांचो परमल करुणाक
खूब्ब संवकळीचोसो दिसलो.

पर्सीतले पयशे दिवन करुणान
आयज्य ताचेकडच्यान सगळे ओवळां पोड
घेतले. वतां वतां ताणे त्या भुरग्याक विचाराले
“तुम्हारा नाम क्या है?”

“‘प्रिती’ त्या भुरग्यान म्हळें.
करुणा आपले भितरूच हासलें. पयस
बसस्टॅन्डार अनूप गाडयेंत करुणाची वाट
पळ्यतालो.

- दोतोर (मेजर) प्रकाश शेट्ये

देवळाय - खांडोळ

मो.: ९४२०२९७३०८

With Best Compliment from:

GURUDAS B. NATEKAR

Director,
Pharma Tech. Reserch (Bom.)

Jetking

India's No. 1 Computer

Hardware, Network & Cyber Technology Institute

INVEST TODAY IN A SOUND AND WISE CAREER OF COMPUTER HARD-
WARE & NETWORKING

GOLDEN OPPORTUNITY

INQUIRE FOR MORE DETAILS AT "NATEKAR INFOTECH"

Your Future Starts Here

Short Term Courses In

Hardware/Networking MCSE 2003/ccna/rhee

AT AFFORDABLE COST

PANJIM CENTRE :

114-116, 1st floor Citi Centre,
Patto Plaza Adjoining Sesa Ghor,
EDC Complex Panaji-Goa-403 001
Tel.: 2438381, 2437461
Cell : 9822101357
E-mail : jetking@sancharnet.in

MARGAO CENTRE

2nd Floor, Uma Niwas,
Opp. Kurtarkar Real Estate Bldg.,
Malbhat, Margao,
Goa-403 601
Tel.: 2710145, 2705199

BT Bhalchandra Technologies

WE BUILD A BETTER FUTURE

CALL: 2264016/5610424

OR VISIT US FOR FREE COUNSELLING AT
G/6-SAJJANGAD SANKUL, DATTAWADI ROAD,
MHAPUSA-403 507.

VASCO CENTRE :

2nd Floor, Pereira Chambers,
P.E. Juje Vaz Road,
Behind MMC Garden,
Vasco-da-Gama.
Ph.:9881799369

PONDA CENTRE

1st Floor, Atharva Residency,
Above Antarsaj,
Near Maruti Temple,
Warkhande, Ponda-Goa.
Ph. : 9923248037

वा त ं क

पीपी टिक्करीक आनी हेदांक सिस्टर जाया तें करुंक दिनाशिल्ली. तेव पासत टिकर पीपी तिक्केर जळटाली. तिका बदनाम करपाची एक य संद सोडिनाशिल्ली. ते पासत टिकर पीपीन आपल्या भावाक नारायण भेंड्याक सांगून मंत्र्याक डुसकॉलांत हाडिल्लो. मंत्र्याल्याय तेपणांक प्रिनिसपाल प्रिस्का बळी पडूक नाशिल्ली. हाका लागून टिकर पीपी चढूच उकंबळीत जाल्ली. फुडलें राजकारण खेलपा खातीर तिणे मंत्र्याक हाताक धरून अशिक्षीक पालकांक फितायले. पालकांनी नाका तें निमित्त करुन येवन सिस्टर प्रिस्काक तायट उतरां दिली. स्कुलारे हारणे फोडून उडयले. ही गजाल जगजाहीर जावन बरीच गाजली. सिस्टर प्रिस्काचेर वक्क कृषी करपाचो आवेद्य वयाल्यान आयलो आनी तिची कलकच्याक बदली केली. शीला सुटी सोयोवन परतलें तेब्बना ताका ही गजाल कळली. सिस्टर प्रिस्काचो कसालोच गुन्यांत नासतना गरजे भायर तिका स्कुलांतल्यान दुसरे कडेन धाडल्या ही तिक्केर जाल्लो अद्याया म्हणपाचें शीलाक कळलें. ह्या स्कुलांत आनीक आनी रावपातेना असोया निर्णया ताणे घेतलो.

आता फुडे कितें जाता तें पळीवया नं. ध. बोरकार हुंके बावकें हे धारावाहीक काढतरीत.

माद्रिल्या पात्रांवान (सुण्यान), माद्रीक संकटमुक्त केले. हे फुडे कोणेच स्कुलाचो वा आश्रमाचो दरवंटो हुपून भितर सरपाचे धाडस करचे न्हय, असो भय निर्माण केलो पालकांच्या मनांत त्या राखणदारान! जेना सत्ता दुर्बळांक फाट करता, तेना देव अशे तरेन तांची राखण करता. देवाचे सत्ते फुडे कोणाचें कितेच चलना ह्या संवसारांत. 'देव तारी ताका कोण मारी' म्हणटात तें फट जावं नज.

पात्रांवाच्या भयान गांवगूळ पळून गेले. आश्रमांतल्यो माद्री भयविरयत जाल्यो. पूण सिस्टर प्रिस्काची पाळां-मुळां मात सैल जाल्ली. आपल्याची आतां धडगत ना. ह्या फुडे आपूण ह्या स्कुलाची प्रिनिसपाल म्हूण हांगा कशीच उरची ना. खंयी तरी आपली बदली जातली. कसल्याय कामाचेर केन्नाय नेमणूक जावंक शकता. ती आपणावचीच पडटली. 'ऑर्द पारा सुपिरियोर' वरिशरांचो आदेश पाळूंकच जाय, असो तो कांगेगेशनाचो नेम आसलो.

आपलें प्रिनिसपाल पद वता हाचे बदल सिस्टर प्रिस्काक वायट दिसनासलें. पूण ह्या देवाच्या राज्यांत आपल्याचेर अन्याय जाता, हाचे दुख्ख सोंसप तिचे ताकती भायर आसलें. तरी नाइलाजान तिका तें देवा खातीर सोसचेच पडटालें.

तिकाच अशें न्हय हे आदीय खुबशा माद्रींक तें सोसचें पडलां, ह्या फुडेय तांकां तें सोसचें पडपाचें आशिल्लें!

ह्या दिसांनी सिस्टर प्रिस्काचे चित्त थान्यार नासलें. ते आदी आपलो प्रत्येक दीस देवा कृपेन बरो वता, अशें दिसतालें तिका. ताका लागून देवाचेर भावार्थ दवरून आपलो सगळो कारबार चलयताली ती. ती एकटीच न्हय. आश्रमांतल्या चडशा माद्रींचे जिवीतकार्य अशेंच आसता. आपणे कसलीच चिता करची न्हय, सगळे देव पळोवन घेतलो हें एक तत्व मनांत बाळगिले आनी कार्य करतां-करतां संकश्टाची सुलूस लागली तर जेजूचे स्मरण करून आंगार खुरीस काडलो की आपल्याक कोणाचो भय बाळगुपाचें कारण ना, असले शिकवणे खाला बिनधास्त वावरपी ईशसेविका त्यो!

अशें जरी आसलें, तरी मळबांत असंख्य नखेत्रां मिणमिणटात आनी ताचे मदें एकाद्रो तारो चमकून आपूण ह्या नखेत्रांहून वेगळो आसां, हें तो सिध्द करताच. ताचेर कोणाचें कितलेंय चेपण आयलें तरी आपलें तेज तो लिपोवन दवरूक शकना. कारण ते खातीर तो जल्माक येवंक ना. ताचे काम संवसाराक प्रकाश दिवपाचें आसता. सिस्टर

प्रिस्काचेंय तशेंच आशिल्ले. ती हेरांभशेन आश्रमांतली माद्र आसली. तरी पूण ती हेर माद्री भशेन ल्हव माथ्यान जगूंक शकनासली. आयज मेरेन कसल्या ना कसल्या चेपणा खालाच वावुरचें पडिल्ले तिका. देवाच्या कामांत चूक घटूंक फावना, अशें तिचें मत.

ल्हानपणांत सगळींच आपलो आवय-बापूय सांगता म्हूण माद्री जातात. माद्री जाल्यार जेजूच्या आशिर्वादान समाजाची सेवा केल्यार आवय-बापायचें नांव वयर सरता आनी पुण्यय पदराक पडटा. आनीकूय खुबशी कारणां आसूं येतात. पूण ‘समाजसेवा हीच ईश्वरसेवा’ हेंच मुखेल कारण आसता माद्र जावपाचें.

सुर्वेक सिस्टर प्रिस्काय तशांतलीच आसली. एक खारविणीले पोर फुडे उजवाडाक येवचें, देवाच्या राज्यांत तिका तशी संद आसा, एकदां देवाच्या राज्यांत पावतकच ती खारवीण उरची ना आनी बामीणय जावचीना. ती असतली फकत एक पवित्र भयण- पवित्र आवय.

देवाच्या राज्यांत जातपात मानीनांत. थंय सुवार्थक सुवात ना. थंय वावुरतात त्यो देवाच्यो धुवो आनी देवाचे पूत! वटट भाव-भयणा! एकामेकाचेर मोग करपी आनी मोग घडोवन हाडपी! सगळीं सतान वागपी. सताक देव मानून ताची पूजा करपी. बडिलांनी आनी धर्मधिकाच्यांनी दिल्ली असली शिकवण मर्तीं घेवन, देवा राज्यांतलीं भाव-भयणां नीट मार्गान चलतात. तांणीं शिस्तीन, माये-मोगान आनी हांसत-खेळत वागून संवसारांत सूख-शांती नंदवची अशीच सगळ्यांची अपेक्षा आसता.

पूण सिस्टर प्रिस्काक मात हांगा वेगळो अणभव येता. चडशा सिस्टर-माद्रिंच्या औंठार हाशें आनी पोटांत नाशें खिणा-खिणांत दिसून येता तिका! कितलीय जाल्यार शेकीं मनशांच तीं! सगळ्यांचोच मूळ सोबाब बदलपाक वरिश्टांक शक्य जायनासले. सिस्टर

प्रिस्का सारकीं जी आपूण जावन स्वता बदलपाचे वाटेर पावलां मारपाचे प्रयत्न करतात तेना, तांकां आडमेळीं हाडपाचीं कामां दुश्ट प्रवृत्तीकडल्यान घडटात. सिस्टर प्रिस्काच्या वांट्याक असले प्रसंग खुबदां आयल्यात. तेना तिका पेटून उठचेंशे दिसलां. आपल्याच मनशांकडच्यान आपल्याचेर अन्याय जाता, अशें जेन्ना तिका दिसले तेना तिका दिसताले, आपणे हें माद्रीपण सोडचे, आनी घरा वचून नुस्त्या पाटलो घेवन बाजाराक वचचे. आवय म्हण्यांत बसून नुस्तें विकचे. स्वतंत्रकायेन दीस घालोवचे. तशें केल्यारच आपूण सुखाक पावतले, अशे विचार ताच्या मनांत घोळूंक लागिले. नकली देवसपणांत रमून वायट देख दिवचे परस माद्रीपण ताका सोडीन-शें दिसताले खरे, पूण ताका सोडपाचे धाडस मात जाय नासले. ही वाट सोडून घरा गेले जाल्यार मांयचे भशेन खारविणीचो धंदो करूंकूच जाय अशें नाशिल्ले. बन्या स्कुलांत वचून बरें शिकप घेवंक जाताले. काजार जावन बन्या भुरग्यांची आवय जाव येताली. तांकां बरी देख शिकोवन व्हडलीं करूं येता, तेंय एक देवाचेंच व्हडलें काम, अशेंय ताका दिसताले.

पूण प्रिस्काचे मन रोकडेंच बदलताले. आपूण जर शिकून सवरून काजार जावंक गेले आनी आपल्याक न्हवरो कसल्या कसलोय मेळळो जाल्यार? कितलेंय जाले जाल्यार आपूण खारविणीली धूव. बरो शिकिल्लो आनी बन्या मनाचो, बरे देखिचो न्हवरो मेळतूच अशें कोणाच्यान सांगूं येता? आपले आवयचे कितें जालें? मोग करचे वेळार तो तिका बरो दिसलो. आनी मार्गीर कितें जालें? आपलेंय तशेंच कितेंय जाल्यार? गांवांतूय खारवीण उरतले आनी हांगाय खारवीणूच! तेना नशिबांत आयिलें भोगपांतूच शाणेपण आसा म्हूण प्रिस्कान आपले माद्रीपण फुडे चालूच दवरले.

लोकांनी ताका पावला कणकणी खारवीण म्हूण हिणसायले. पूण प्रिस्का आपल्या बन्या गुणांकूच दसून रावले. आपणाली आवय खारवीण आसली तरी आपूण खारवीण न्हय.

आपूण देवा मनीस. देव दुसऱ्यांचे बरें करता, आपूणूय दुसऱ्यां खातीर बरेंच करूंक वावुरतले अशें चिंतून, आपल्या मुखार येता त्या प्रसंगांक तोंड दीत, वरिश्ट सांगता तें करीत फुडे गेली. केन्नाच तिणे आपल्या वरिश्टांचो प्रतिकार केलो ना. पूण आतां मात मुखेलीच्या आदेशाक आव्हान दिवचेंशे दिसले सिस्टर प्रिस्काक!

ती जर शिस्ती भायर वागिली, तिचो गुन्यांव मुखेलीन दाखोवन दिल्लो, तर आपल्या गुन्यावांची शिक्षा भोगूंक ती मातूय अनमनची नासली. तितली उकत्या मनाची आसली ती!

पूण हांगा आपलो कसलोच गुन्यांव नासतना, सतान वागता आसतना, स्कुलांत शिस्त राखपाचे प्रयत्न करता आसतना, गांव गुंडांक आनी अक्कलशुन्य मंत्राक खोशी करपाक मदर जनरल आपलो बळी दिवंक सोदता, अशी सिस्टर प्रिस्काची भावना जाली. खरे म्हणल्यार सिस्टर प्रिस्काची चवकशी एक फार्स आसलो. तापिलें वातावरण थंड करपाची ती एक रीत आसली. कागाळ करतल्याच्या तोंडाक पानां पुसपा खातीर मदर जनरलीन फुडे केल्ली एक चाल आशिल्ली. लोकांकडल्यान अशो शेकड्यांनी कागाळ्यो मदर जनरलीकडेन येताल्यो आनी ती कोणाक दुखयनासतना आपले परीन सोडयताली.

मदर जनरल सिस्टर प्रिस्काक भोव बरी वळखताली. ती एक बरे देखिची, शांत सभावाची, सगळ्यांकडेन शिस्तीन आनी मेळून-मिसळून वागपी माद्र हें मदर जनरल जाणां आसली. अशें आसतना ती आपल्या आवडिचे माद्रिंची चवकशी कशी करतली? हां, जेन्ना-जेन्ना स्कुलांत कसल्या ना कसल्या कारणांक लागून बोवाळ जाता तेना-तेना तो शांत करपाक कोणाचीय तरी इंक्वायरी करपाचो आदेश तिका काडचोच पडटालो. पूण तें निव्वळ नाटक आसताले.

‘इंक्वायरी’ हें उतर कागाळ करतल्याच्या कानार पडतांच ताचो आत्मो शांत जातालो. मागीर तें ‘इंक्वायरी’चें कितेय जावं!

आतां परिक्षा जाल्यो. निकाल लागले. सुट्यो पडल्यो. भुर्गीं पास जावपाक जाय तींच जालीं. सगळ्यो शाळो थोडे दिसां खातीर शांत जाल्यो. सिस्टर प्रिस्काची चवकशी जातली म्हण टिचर पीपीचो आत्मोय शांत आनी मंत्रीय खूश!

अशें जरी आसलें तरी सिस्टर प्रिस्काक, मदर जनरलीक मडगांवच्या पालकांच्या तोंडांतल्यान सोडोवंकूच जाय आसली. सिस्टर प्रिस्काक ख्यास्त भोगोवपाक न्हय, पालकांच्या दोळ्यांक उदक लावन, संस्थेत शांतकाय थापीत करपा खातीर!

फुडलें शिक्षणीक वर्स सुरु जालें आनी सिस्टर प्रिस्काची बदली, मडगांवच्या स्कुलापसून पयस आशिल्या कलकत्याक जाली. थंयच्या एका व्हडल्या हायस्कुलाची मुखेली केल्ली तिका. ती एक देवान दिल्ली बक्षिशीच आसली.

मे म्हयन्याच्यो सुट्यो पडल्यो. भुर्गीं आनी टिचर आपापले मर्जेप्रमाण सुट्यांचो आनंद भोगूक लागल्यो. शीला मात दुरुखी आसलें. सिस्टर प्रिस्काचें प्रकरण ताणें आपल्या मनाक चडच लावन घेतिल्ले. सिस्टर प्रिस्काचेर संस्थेन केल्ले आरोप शीलाचे दिशीन अन्यायी आसले. एका आरोपाचें कारण तर शीला आसलें. शीला जर प्रिस्पिलीच्या वांगडा इंगर्जेत मिसाक वचूक नासलें तर तिचेर येदो व्हडलो आरोप करपाचें धाडस कोणाक जावचें नासलें. ताच्या घरच्यांनी जर प्रिस्पिल वा खंयचेय माद्री आड कागाळ केल्ली तर गजाल वेगळी आसली. शीलाचे इत्से आड कोणेय ताका मिसाक व्हेल्लें तरी प्रिस्पिलीक कोणूय जाप विचारूक शकतालो. पूण हांगा एक हिन्दू टिचर आपलो सुवार्थ सादोवन घेवपा खातीर

एके हिन्दू संघटणेकडेन कागाळ करता आनी ती संघटना येद्याचें येद्दें करता. घडिल्या प्रकरणाक धर्मीक स्वरूप दिता. खरें म्हणल्यार असल्यो संघटना खंयच्याय धर्माचें वा समाजाचें बरें करपा खातीर उब्यो केल्ल्यो नासतात. त्यो उब्यो केल्ल्यो आसतात, स्वताचो सुवार्थ सादोवन घेवपा खातीर!

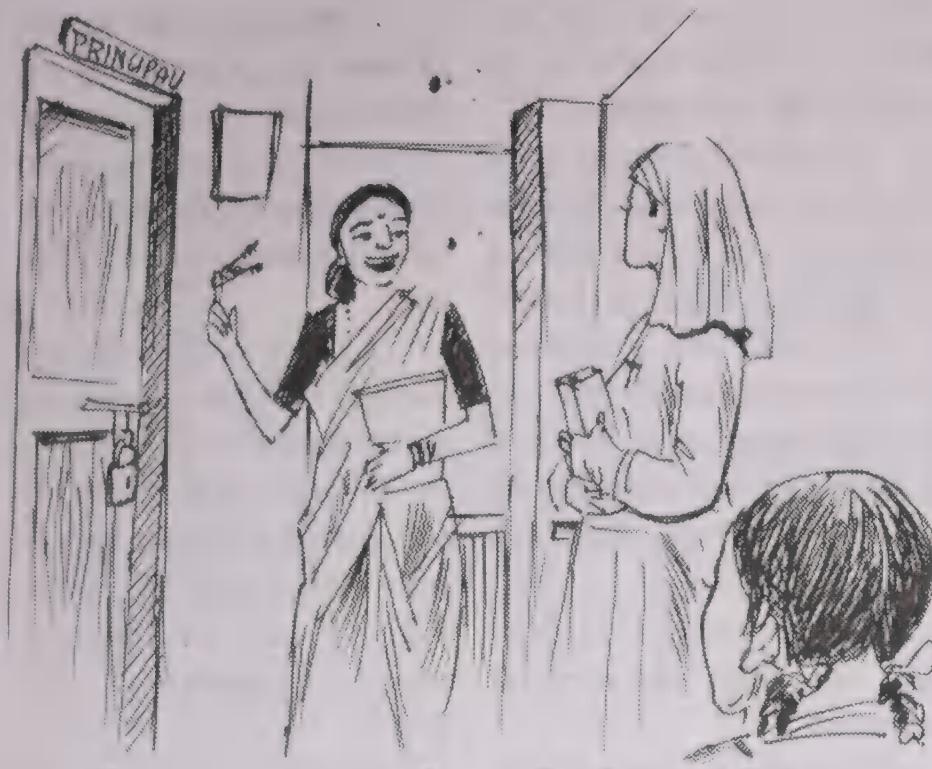
कसलोय काम-धंदो नाशिल्ले चार मनीस एकठांय येवचे, खंयच्याय तरी देवाच्या नावान संस्था थापन करची, संस्थेचो विकास घडोवन हाडपा खातीर राजकारण्यांचो आदार घेवंचो, दरेक वेंचणुके वेळार संस्थेच्या मुखेल्याक पयसो दिवंचो, आनी देवाचो सोपूत घेवन आपल्या पक्षाक मतां मारूक लावचें. असलीं कुकर्मा फक्त हिन्दूच करतात अशें न्हय, हेर धर्मीक लेगीत अशेच वागून आपापल्या धर्माक बदनाम करतात. ताका लागून नीट मार्गान चलपी, निशपाप लोकांचो विश्वास देवाचेर उरना. देवाविशीं लोकांच्या मनांत गोंदळ निर्माण जाता.

शीलाच्या जिवितांतूय एकेक प्रसंग असो घडटालो की, ताचो देवावेलो विश्वास दिशीं-दिशीं उणो जायत वतालो.

सिस्टर प्रिस्काची बदली जाली तेन्ना तें णवेक आसलें. वयान तेरा-चवदा वर्साचें! बुध्द तीख आशिल्यान खूब कितें कळटालें ताका. फाटल्या यादींतल्यान आयच्या घडणुकांची तुळा करूक कसलीच अडचण पडनासली ताका.

जुनाचे सातवेर स्कूल चालू जावपाचें आसलें. दर वर्सा मेच्या वीस तारखेक एस. एस. सी.चो खास वर्ग सुरु जातालो. वर्गाची वेळ आसताली सकाळचीं साडे आठ ते साडे अकरा. हेय वर्सा वीस तारखेक वर्ग सुरु जालो. पूण वर्गाचेर देखरेख करपाक सिस्टर प्रिस्पिल नासली. खर्णीं गेली जाल्यार ती वीस तारखेक स्कुलांत हाजीर रावतालीच. शिक्षिक्यांचेर नदर दवरूक न्हय तर शिक्षकांचेर देखरेख दवरपाक.

आयज एस. एस. सी.चो वर्ग शिपायान आठांकूच उक्तो केलो. पूण आँफिसाक अजून कुलूप आशिल्लें. प्रिस्पिलीच्या कॅबिनाची रचना अशे तरेन केल्ली की, बेल मारल्या बगर कोणाक भितर प्रवेश मेळचो न्हय.

आयज शीला आठांकूच स्कुलांत आयिलें. सिस्टर प्रिन्सिपालीचो मोगाळ चेरो कितल्या दिसांनी पळोवंक मेळटलो हे आशेन! हे आदींय तें प्रिन्सिपालीकडेन उलोवंक मेळचें म्हून सगळ्यां आदीं स्कुलांत हाजीर रावतालें. सिस्टर प्रिन्सिपालीकूय शीलाचें मन वळखून कसलें ना कसलें निमित काढून, शीलाकडेन उलोवपाक कॅबिनांत येवन आदींच बसताली. असेंबलीची पयली बेल जाय मेरेन उलयत रावतालीं दोगांय जाणां. उलोवपांत तीं इतलीं रंगतालीं, की वेळार पयली घांट मारपी शिपाय तांकां आपलो व्हडलो वैरी कसो दिसतालो.

आयज कार्यालय बंद आसलें. अर्थात प्रिन्सिपाल आपल्या कॅबिनांत नासली. शीला निर्शेलें. बेगीन येवन आपणे पिशेपणां केलीं, अशें ताका दिसलें. ती आतां येतली काय ना, हाची शीलाक खात्री नासली. तरी तिचे वाटेकडेन दोळे लावन तें पिशें कशें एके सुवातेर केदो वेळ उबें रावलें. प्रिन्सिपाल आतां येवची ना, अशी ताच्या मनाची खात्री जाली तेन्ना मात शीलाचें मन सैरभैर जालें. ताचे पांय अर्थीर जाले. काळीज इल्लें चड धडधडुक

लागलें. ताणे नकळत थंयचे थंयचे एक भोंवडी मारली. परत एकदां ताणे कार्यालयाचेर आशेन नदर मारली. तेन्ना मात ताका विचित्र असो भास जालो. दाराक कुलूप लायिल्यान प्रिन्सिपाल व्हरांड्यार उबी आसा आनी मँडम पीपी हातान चावये सरपळी धुवडायत प्रिन्सिपाली मुखार दांत भायर काढून पासयो मारता - असो तो भास!

शीलाच्या मनांतलो हो फटकिरो देखावो ताच्यान सोसूक जायना जालो. ताचे दोळे ओले जाले. म्हणटा म्हणसर दोळ्यांक अकस्मात भरती आयली आनी भळ्ळ करून दुकां गालार गळ्ळीं. तीं तशींच खाला देवन मातवेंत पढून कोणालेय अपवित्र पांय तांचेर पडचे न्हय म्हण ताणे तीं दुकां बोल्सांतल्या आंगशान वयल्या वयर चेपलीं. मागीर तें तशेंच फाटीं सरलें. पूण फाटीं सरून तें वतलें तरी खंय? वर्गात अजून कोण येवंक नासलो.

सकाळची वेळ आशिल्ल्यान हवेंत अजून थंडसाण मिरयताली. वर्गातले बंदखणीत बसचे परस वाच्या सांगातान पासय मारप शीलाक आवडटालें. पूण निरूद्देश पासयो मारप हें पिशेपणाचें लक्षण थारता, हाची कल्पना शीलाक

आसली. ते भायर मनशाचें मन दुख्खी आसल्यार सरभोंवतणचो चराचर दुख्खी आशिल्ल्याचो भास त्या मनशाक जाता. हांगा शीलाचें तशेंच जालें. ताच्या दुख्खाचो परिणाम सरभोंवतणच्या चराचराचेर जाल्लो अणभवाक येतालो. कांय दिसां आदीं स्कुलाच्यो दोनूय इमारती भुरग्यांनी गजबजताल्यो. आतां त्यो मोन्याचें सवंग घेवन खट कशो उब्बो आसल्यो. वर्गा भितर कशेंय आसू, भुरगीं वर्गा भायर आयलीं म्हणटकीर तांचीं मुखामळां खोशयेन उजवाडटालीं. तातूत शीलाचोय आसपाव आसलो. पूण तेंच शीला आयज तें दिसनासलें 'तें' शीला असंख्य मोतयांमदल्या एकमेव हिन्यावरी चकचकतालें. केद्याय व्हडल्या भुरग्यांच्या चोम्यांत तें उबें रावलें जाल्यार, कितलेय पयस आशिल्ल्या मनशांची नदर शीलाचें व्यक्तीमत्व आपलेकडेन ओडून घेतालें. आनी आयज? आयज ताची अवस्था, वारें भरून टणटणीत जाल्ल्या फुटबॉलाचो वारो काढून घेतिल्ल्यावरी जाली. ताच्या पायांतलें त्राण गेल्लें. मन अर्थीर जालें. कोणूय वांगडा आशिल्लें जाल्यार लेगीत ताचेकडेन उलोवपाक उतरां सुटचीं नासलीं ताच्या तोंडांतल्यान!

अजून क्लासाचीं भुरगीं येवंक नाशिल्लीं. टिचरीचोय अजून पत्तो नाशिल्लो. जें घडटा, तें शीलाच्या पथ्यारच पडटालें. भुरगीं आयिल्लीं जाल्यार शीलाक तांचेकडेन नाटकां करचींच पडटालीं आसलीं. आदींच ताका तीं नांवां दवरतालीं. 'गर्वाचें! व्हडलेंच समजता आपल्याक! तें व्हडलें गिरेस्त जाल्यार ताच्या घरा! आमचेकडेन बरेभशेन दोन उतरां उलोवंक किंते जालां?' शीला नदरेक पडटांच असलीं कुन्नाटपणाचीं उतरां भायर पडटालींच. ताच्या वांगडच्यांच्या तोंडांतल्यान. तरी शीला गरजे पुरतें उक्त्या मनान उलयल्या बगर रावनासलें तांचेकडेन. पूण आतां मात अडेचें हाशें मुखामळार हाडप

जमचें नासलें शीलाक!

शीलाक दिसलें, आतां आपलें बावके मुखामळ घेवन कलासांत बसचे परस घरा गेल्यार कितें वायट? जिवाक बरें नाशिल्ल्याचें निमित्त करून घरा गेल्यार कोण कांयच म्हणचो ना. आनी तें फटीचेंये कांयच करिनासलें. खन्यानीच ताचें मन अस्वस्थ जाललें आनी आंगातली शक्त उणी जाल्याचें जाणवतालें ताका.

शीला घरा वचपाचें चिततालें खरें पूण एक गजाल तें विसरूनच गेल्ले. ताचो ड्रायव्हर ताका सोडून गेल्लो. ताका ताणें अकरांक आफयल्लो. आतां तो ताचे पयलीं कसोच येवचो नाशिल्लो! शीलाच्या मनांतले तळमळे देवान आयकले जावंये! कोणाल्या तरी उल्याचीं उतरां रस्तीन येवन ताच्या कानपटार आदळ्यां -

“क्होट आर यू डुईंग देअर, माय चायल्ड! काम, काम!” ती वयस्क माद्र दोनूय हात हालोवन मोट्यान आइडेली. आश्रमांत काम करतां-करतां अकस्मात भायर पासय मारपाची संवंय तिका. आतांय ती तशीच भायर आयिल्ली. देवा कृपेन तिची नदर अकस्मात शीलाचेर पडली आनी ती खोशेली.

ही वयस्क माद्र आदले तेंपावेली एक उक्त्या मनाची, निर्मळ काळजाची, सदांच हासत्या चेन्यान वावुरपी माद्र! खंयच्याय वेळार कोणाकूय पावपी. मात आपलें काम सोडून कोणाच्या कामांत मेत्यार जावपी नह्य.

शीला आनी सिस्टर प्रिस्का हांचे मदलें नातें कितलें घट आसलें, हाची कल्पना ते वयस्क माद्रीक आसली. सिस्टर प्रिस्काकडेन उल्यतना ते माद्रीन शीलाक पळयल्लें. शीलाचें जेणेक उतर ओड लायणे आनी गोड लागतालें ते माद्रीक. आपणेय शीला म्हन्यांत वचून ताची अपुरबाय करची, थोडो वेळ ताचेकडेन उल्यत रावचें अशें ते

माद्रीक दिसतालें. पूण आपल्याक लागून शीला आनी सिस्टर प्रिस्काची इश्टागत भंगची नह्य, म्हूण ती शीलापसून पयस पयस रावताली.

पूण आतां मात शीला तिका स्कुलांत पोरकेंशें दिसलें. आयज स्कुलांत मॅट्रिकेचो खाशेलो कलास आसा, ही खबर ते माद्रीक नासली. ते भायर सिस्टर प्रिस्काचो ह्या स्कुलाकडेन आतां कसलोच संबंद उरुंक ना, हाची खबर शीलाक नाशिल्ली. माद्रीक दिसलें शीला सिस्टर प्रिस्काक मेळूंक आयलां जातलें. आनी ती ना म्हूण तें निर्शेवन थंय पासयो मारता. ताका खरी गजाल कळची म्हूण, ती सांगपा खातीर माद्रीन शीलाक उलो मारिल्लो.

माद्र आश्रमाचे बागेंत रावन शीला येवपाची वाट पळेताली. इतल्यान शीलाचो आवाज आयलो -

“मादर आय कान्ट कम देअर. आय हॅव स्पेशल क्लास हिअर!” मनांत आसुनूय शिस्तीच्या शीलान माद्रिच्या म्हन्यांत वचपाचें टाळ्यां.

“बाय भियों नाहांय गो तूं. हाव सांगतां तुजे प्रोफेसोरीक.” तरी शीला गेलें ना. सिस्टर प्रिस्काची स्कुलाच्या सगळ्या भुरग्यांक सुचोबणी आसली, प्रिन्सिपाल ना तर खंयचेये टिचरीक सांगल्या बगर शाळेचो वाठार सोडचो नह्य. हांगा अजून टिचर येवंक नाशिल्ली खरी, पूण येतकीर शीलाक आश्रमाचे बागेंत पळेल्यार तिका आयतेंच निमित्त मेळतलें मेळत ताचेकडेन कागळ्यो करपाक. आनी शीला तर असली संद खंयचेचे टिचरीक दिवंक तयार नासलें.

खरें म्हणल्यार शीला सिस्टर प्रिस्का फाटल्यान हे जाण्टे माद्रीकूच चड मान दितालें. हाचें कारण ही माद्र सिस्टर प्रिस्काची सदांच बरें मागपी. तिचेर केदेय व्हडलें संकश्ट आयलें जाल्यार ती तिच्या तेंक्याक उबी रावताली. तरी शीला आपली शीम हुपूंक आजिबात तयार नासलें. तें ते माद्रीक फाट करून आपल्या वांगड्यांचे वाटेकडेन लक्ष दीत उबें रावलें.

शीला ते वयस्क माद्रीक फाट करून उबें आसलें खरें, पूण ताचें मन मात माद्री भोंवतालें. माद्र बागेंत अशे सुवातेर उबी आसली, जी पुष्पपात्रांनी सजयल्ली. वाज्ञांतर्लीं विभिन्न रंगांचीं, परीपरींचीं फुलां पळेतल्यांचीं मनां आपलेकडेन ओडून घेतालीं.

शीलाक तर फुलांचो चड मोग. ताका खुबदां दिसतालें की बागेंत वचून फुलांक तोखेवचें. तांकां हात लायनासतना तीं वयल्या वयर हुंगचीं. एके सुवातेर उबें रावन तांचे रंगाकार दोळ्यांनीं साठोवन घेवचे. ताणें मनांत हाडिल्लें जाल्यार खंयचेय एके सिस्टरीक फावोर घालून आपली इत्सा तें पुराय करूंक शकतालें. कोणूच ताका ना म्हणचीं नासलीं. पूण केळ्याच ताणें कोणाकडेन उतर घालें ना. कारण ताच्या तें सभावांत बसनासलें. पूण आतां ती संद ताका प्राप्त जाल्ली. पूण ताचें दुख्खी मन कसल्याच सुखाचो विचार करूंक शकनासलें.

शीलाचें मन कशेंच थीर जायनासलें. सिस्टर प्रिस्का नदरेक पडल्या बगर तें थीर आनी शांत जावपाची शक्यताय नासली. ताच्या मनांत सिस्टर प्रिस्काचे विचार घोळटा आसतनाच ताच्या केंसांवेल्यान कोणे तरी सुखदिणो हात भोंवडायलो. कोणाचो हात आसुंये तो? सिस्टर प्रिस्काच्या हाताची ताका संवंय आसली. तरी ह्या हातांची उब सिस्टर प्रिस्काच्या हातासारकीच सुखदिणी आसली. पूण तो हात सिस्टर प्रिस्काचो नासलो, हाचीय जाणविकाय ताका तेच वेळार जाली.

“मादर!” शीलान माद्रिच्या हाताचो उमो घेत उद्गार काढलो.

“बाय शीला, कितें कोत्ताय गो तूं हिंगा! आपोयल्यार कित्याक येवंक नाय?”

“सॉरी मादर! आतां कलासाचो वेळ जालो. स्कुलाचो वाठार सोडून भायर गेल्यार मॅम रागार जातली!” शीलान नमळतायेन जाप

दिली.

“ब्होय, ब्होय! माहां सोजमोता. बोरे देखीचीं भुरगीं ओहीच चितताय!”

“मादर, म्हाका सिस्टर प्रिन्सिपालीक मात्शे मेळूक जाय आसलें. आसा ती आश्रमांत?” शीलान उत्सुकतायेन प्रस्न केलो.

“ना. सिस्टर प्रिस्का आतां हिंगा ना.” हीं उतरां आयकून शीलाच्या काळजांत धस्स जालें. ताच्या दोळ्यां मुखार काजुले लिकलिकूक लगाले. ताच्या मनांतलो दुबाव खरो जालो.

“खंय गेली तर सिस्टर प्रिन्सिपाल!”

“ती आतां ह्या इस्कोलाची प्रिन्सिपाल ना. चोल आतां म्होज्या बाराबोन. हिंगा उलोवप नाहां. म्होज्या क्वार्टर ये. तुहां सोगलें सांगतां. तूं भियों नाहांय गो. ही पोय तुजी प्रोफेसोर आयली. हांव सांगतां तियेक.”

“गूड मोर्निंग मदर! मदर हाव आर यू?”

“हांव बोरी आहां गो. तूं कोही आहाय प्रोफेसोरा लुसी? जायते तेपान मेवली तूं माहां. भुरगीं बा बोरी आहाय मुगो?”

“हांव ‘बोरो’ आहा मदर! घोच्चीं सोगलीं बोरे आहा.”

“माजें एक काम कोत्ताय गो?” माद्रीन हालत-धोलत प्रस्न केलो. हे वयस्क माद्रीले उलोवप पोर्टुगेज स्टायलीचें. कोंकानी भासेंतून पोर्टुगेज उतरां चड. इंग्लीशीची तर तिका खूब भिरांत दिसताली. इतली की इंग्लीश हायस्कुलांतले कोंकणी-मराठी टिचरीक दिसता पळे तितली. तरी ती उलोवपाचें केन्नाच सोडून दिनासली.

“कोहले मदर?” टिचर लुसीन तत्परतायेन प्रस्न केलो.

“मात्शे हे शीलाक म्हाज्या बाराबोन्क कोंवेतांक धाडाय? रोकडेंच पोतें धाडां.”

“शुआर, नो प्रॉब्लेम. यू टेक हर!” ही टिचर लुसी केरळची. सायन्स

शिक्यताली. तिचें शिकोवप खंयीं पावू, तिका भुरग्यांचो चड मोग. आपल्याक किंतेच लुकसाणाक पडना जाल्यार आनी सगळे कायद्यांत बसता जाल्यार कोणाकूय खंयच्याय ववतार मजत करपाक फार्टी रावची ना. तशें करता आसतना मेजावयले केळें काडून इश्टागत जोडपाक तिचो सदांच पयलो नंबर आसतालो.

तिका कोंकणीचो चड मोग. गोंयकारां तिचेकडेन इंग्लीश उल्यतात तेन्ना ती तांचेकडेन कोंकणीन उल्यताली. ती कोंकणी मागीर कसलीय आसू, ताळतंत्र नाशिल्ली. दादल्याक बायल म्हणटली आनी बायलेक दादलो. तशें पळोवंक गेल्यार गोंयच्यो बायलो म्हाताच्यो लेगीत केस कापून घेवन जीन पेंट घालून वावरतात तेन्ना टिचर लुसीची कोंकणी तांचे खातीर फाव तशीच आसताली म्हणूक जाय. ती कोंकणी उल्यतासतना कोणूय हांसलो जाल्यार हासतल्याचें तीं कोंत करिनासलीं.

तशें पळोवंक गेल्यार आयज
निजाच्या गोंयकारांक तरी खरी कोंकणी खंय
उलोवंक येता?

पयलीं सिस्टर प्रिस्का शीलाकडेन
आपल्याक जाय तशें मन मेकळें करताली.
आयज ती संद म्हातारे माद्रीक मेळळी म्हून
तिका चड खोस जाली. शीलाच्या
तोंडांतल्यान भायर पडिल्ले प्रत्येक उतर ओड
लायणे आसताले. देखून वयस्क माद्र
शीलाकडेन उलोवंक आशेवन आसली.
आयज तिची आस पुराय जाताली.

ते वयस्क माद्रीन आतां आपलो
सुको हात शीलाच्या खांदार घालो. ताका
ती वेंगेंत घेवन लकत-लकत आश्रमाचे
दिकेन चलूक लागली. दोन मनां आतां दोन
विचारांनी बुडिलीं. एक मन शीलाचे उबेन
टवटवीत जाल्ले. दुसरे सिस्टर प्रिस्काचे चिंतेन
बाविल्ले. आयचो प्रसंग उप्रासू नासलो
जाल्यार मात दोन्यू मनां, तांकां अकस्मात
मोरपाखां फुटिल्यावरी शुंयथूंय नाचतलीं
आसलीं. ताजो-बावको भेद विसरून!

ती वयस्क माद्र आतां शीलाक
घेवन बदू सिस्टर प्रिस्काले कुर्डीत गेली.
आतां ती कूड प्रिस्काली नासली, तरी कांय
दीस पयलीं ती ते कुर्डींत रावताली म्हून ती
कूड सिस्टर प्रिस्काली म्हणची पडटा. दुसरी
गजाल अशी की ती कूड अजून दुसऱ्या
सुवादीन जावं नासली.

ते वयस्क माद्रीन आतां कुर्डीचे दार
उक्तें केले. तिचे फाटोफाट शीलान कुर्डीत
प्रवेश केलो. तें पयलेच फावट येनासले ते
कुर्डींत. हे आदीं खुबदां सिस्टर प्रिस्का
वांगडा, व्हडा उमेदीन हासतें तोंड घेवन
आयिल्ले तें, आनी आयज? आयज मनांत
कसलो तरी हुस्को, भय आनी दुबाव घेवन
आयिल्ले तें एके म्हातारे माद्री वांगडा.
येवचेले निमित अजून खबर नाशिल्यान
शीलाच्या काळजाचो ठोको इल्लो इल्लो
वाडत आशिल्लो.

“बाय शीला, यो बोस! इल्लीशी च्याव
कोरून हाडटां तुहां.”

“मादर, हांव असले वेळार च्या घेना.”
“तोहें जाल्यार कोक हाडटां.” अशें
म्हणून माद्र ताकतिकेन भितर गेली.

माद्र भितर वतकीर शीलान सगळे
कुर्डीचेर नदर भोंवडायली. कुर्डीचे सगळेंचे
वातावरण बदलून गेल्ले. कुर्डींत बाज आशिल्ली,
पूण बाज्जे वयले कुलच्यांव बाज्जे पोंदा चौंदून
दवरिल्ले. आलमार आसली, पूण रिकामी. एकूूय
पुस्तक नासलें आलमारीत. वणीवयलो जेजूचो
फोटू आयज थंय दिसनासलो. मात दुखेस्त
चेच्याच्या सायबीण मांयचो वेंतभर पुतळो उकत्या
मेजार दवरिल्लो आसलो. हो पुतळो आदींय थंयच
आसलो. तेन्नाय तो दुखेस्त आसलो. पूण आतां
तो शीलाक दुकां गळ्यनासतना रडटा कसो
दिसलो. इतले दीस सिस्टर प्रिस्का त्या पुतळ्या
आदारान जियेताली. आनी त्या पुतळ्याचें कितें?
तो कोणाच्या आदारान जियेतालो? तो भावनाशून्य
आसलो म्हून ताका सजीवाची गरज नासली? तशें
जाल्यार ते कुर्डींतल्या सजीवाक निर्जीव पुतळ्यांची
गरजच कित्याक पडली? सिस्टर प्रिस्का रात-
दीस उठता बसतासतना त्या पुतळ्याकडे न
उलयताली. सांगणे करताली मागणे करताली.
उपरांत तिचेर भावार्थ दवरून सुशेगाद निहदे
सुवादीन जाताली. हें सगळे करता आसतना,
घडटा आसतना कोण पिशी आनी कोण शाणी
आशिल्ली? सिस्टर प्रिस्का काय सायबीण मांय?
जर येदी व्हडली शिकिल्ली सवरिल्ली सिस्टर
प्रिस्का शाणी आशिल्ली, तर तो पुतळो निर्जीव
आनी पिसो बिल्कूल नासलो. सिस्टर प्रिस्का
सांगाताक आसतना, तो पुतळो निश्चिंत आसलो.
मागीर आतांच तो रङ्कुंक कित्याक पावलो? हाचें
कारण जो मेरेन सिस्टर प्रिस्का सुखान आसली,
तो मेरेन सायबीण मांयक काळजी करावाची मातय
गरज नासली. आतां सिस्टर प्रिस्का संकश्टांत
पडल्या. मागीर सायबीण सुखी कशी आसतली?
देव-भक्तांचे नातें तें, अशेंच आसतलें!

शीलाक आतां सिस्टर प्रिस्काविशीं
कोणे कांयच सांगपाची गरज नासली.
कुर्डींतले वातावरण सायबीणीच्या चेच्याक
जमताले.

इतल्यान भितर गेल्ली माद्र ट्रे घेवन
खोशेन भायर आयली. ट्रेंत केक घाल्ली बशी
आनी टोपकोलान भरिल्लो ग्लास सोबतालो.
ट्रेंत घडी करून दवरिल्लो धवोफुल्ल आंगसोय
आसलो.

“मादर, आमची सिस्टर प्रिस्तिपल
खंय गेली तें सांगलें ना तुवें.” शीलान तोंड
रडकुरें करून प्रस्तु केलो.

“तेंच तोर सांगोंक तुहां हायें इंगा
आफोयलां. सिस्टर प्रिस्कानूच सांगलेलें
म्हाहां, तुहां सोगली फोबोर सांगोंक.”

हें आयकून शीला मात्शें चडच
काचाबूल जालें. ताची उत्सुकताय वाडली.
तेच बरोबर ताचें काळीज धडधडूक लागलें.
ताका दिसताले मदरीन कळाव लाय नासतना
संगळे सांगून मेकळें करचें.

“बाय शीला, सिस्टर प्रिस्का आतां
प्रिस्तिपाल म्हून ह्या इस्कोलांत काम कोच्ची
ना.” माद्रीन शीलाक जाय तशेंच सांगून
मेकळें केले.

“कित्याक मादर, कितें जालें
सिस्टरीक? बरी आसा न्हय ती?”

“व्होय-व्होय! ती फोत्त आहा.
तियेची कोलकोत्याक ट्रांसफोर जाल्या.” माद्र
सहजतायेन उलयली.

“कितल्या तेंपाक मादर? रोकडी
येतली न्हय ती परत?” शीलान आकांतून
प्रस्तु केलो.

“ना माय चायल्ड, सिस्टर प्रिस्का
आतां ह्या इस्कोलांत पोती केदनाच पांय
दिवची ना.”

“के न्नाच पांय दिवची ना?
कित्याक? अशें कितें केलां तर तिणें?” शीला
आतां रडपा देगेर पाविलें.

“तिणें ह्या इस्कोलांचे बोरें केलां.

ह्या फुडेंय ती सोगल्यांचें बोरें कोरुंक चित्ताली. दुम्मानांक तें मानवलें ना.”

“देवाकूय मानवलें ना?”

“मानवलें तोर? देवानूच तोर तियेक इंगाच्या देवचारा पासून पोयस धाडल्या.” शीला तशें घटट काळजाचें. सट करून पिंगलचें ना. पूण सिस्टर प्रिस्का ह्या स्कुलांत परत पांय दिवचीच ना हें आयकून ताचे दोळे दाटून आयले.

“हें स्कूल सोडटा आसतना तिका म्हजी मातूय याद जाली ना मदर?”

“ओहें कोहें म्होणाटाय गो तूं शीला! तूं तियेक पोयसावता, हें चिंतुनूच दोन राती रोडोन काडल्यो तियेन. वोयचे आर्दी तुहां ती तुजे घारा येवन भेटेंक सोदताली. पूण हायेंच आडायली तियेक. तुमहां तें चोड जोड जावपाचें. एकामेका पसून पयसावो निर्मण जाता, हें चिंतुनूच तुमचीं कावजां तुटपाचीं. ओसल्या वेळार तुमहां एकठांय ना हाडपाचें हायें चित्तलें. कारण तुमचे इश्टागतीचे बळगें माहांच कोवतालें.” माद्रीन आपलें मन शीला मुखार अशे तरेन उक्तें केलें की थोड्याच उतरांनी खूब कितें समजचें. आनी फुडें चड भासाभास करपाची तांकां गरज पडवी न्हय.

“मादर, उपकार करून म्हाका मात्सो तिचो नामो दिता?”

“ना. तुयें तेहा चीट बरोवची न्होय, ओहें माहां दिसता.”

“कित्याक मादर? हावें तिका चीट कित्याक बरोवची न्हय?” शीलान माद्रिल्या मनातलें जाणून घेवपाचो येत्न केलो.

“बाय शीला, कांय गोजाली फुडाराक वायटाक पोडोंक शकता. त्यो बोगतार कातरून उडयल्यार बोऱ्यो. तुमचे इश्टागोर्तीतल्यान वाडलेलो मोग मुहल्यार एक सोपोन आहलें. रातीक पोडलेलें सोपोन उजवाडाच्या किरणांनी तें पयस जावक जाय. मोनशान तें विसरून वचूक जाय. ना तोर मुनीस

पिसो जावपाचे वाटेर आसता.

सिस्टर प्रिस्का तुजे मोगान पिशी जाल्या. ती तुहां कोहीच विसरोंक सोदिना. तियेन मोकोडल्यान उतोर जेहलां. सेमानांतसून एक फावट तोरी चिट्येंतल्यान फोबोर धाढूक. हांव ती धाटेलीच. पूण तुयें तियेक विसोरचेंच पोडटोलें म्होजे धुये.

हो सोंवसार कोणापासोत केन्नाच थामोना. देवान आमहां इंगा सोर्ग निर्माण करूंक धाडल्याय. फार्टी फुडें पोय नासतोना आमहां देवाचें काम कोच्चेंच पोडटा. सिस्टर प्रिस्का तेंच कोरुंक कोलकात्याक जेल्या. तूं तियेक चिट्यो बोरोवन देवाच्या कामाक आडकोव हाडूं नाहां. हांव सांगतां तें आयक!”

देव, सर्ग, संसार असलीं उतरां माद्रिल्या तोंडांत सोबतालीं. शीला त्या मानान खूब ल्हान आसलें. अशें आसुनूय शीलाक माद्रिलें

तत्वगिन्यान समजलें. ती जें कितें मनांतसून सांगता तें आपल्या बन्याखातीर सांगता, हें सत शीलाक पटलें.

“मादर, हांव तुज्या उतरा भायर वचना. आयज सावन सिस्टर प्रिस्काचे सुवातेर हांव हे सायबीण मांयक बसयतां.” अशें म्हणून ताणें सायबिणीच्या पुतळ्याचे नदर मारली. येदो वेळ शीलाक सायबिणीचो चेरो रडकुरो दिसतालो तो आतां खिणाक हासकुरो दिसूंक लागलो. माद्रिलें सांगणें शीलान मानून घेतलें म्हणून सायबीण मांय खोशी जालली. आपल्या भक्तांचें बेरं जाललें पलोवन देव-देवतांच्या मुखामळांचेर उजवाड पडून तीं फुलतात, हांगाय सायबिणीचे बाबतीत तशेंच घडिल्लें जावं ये! अर्थात सायबीण मांयचो पुतळो मुळांत सावन आसूक जाय तसोच आसलो. चलताले ते शीलाच्या मनाचे खेळ!

मनशाक आपल्या जिवितांत

खुबशो पायन्यो फुडें-फुडें वच्चें पडटा. वयाच्यो पायन्यो सैमीक आसतात. ह्यो कोणाचे मर्जेचेर आसनांत. मनांत नासल्यार लेगीत त्यो सैमादेशांत हुपच्योच पडटात. पूण कांय पायन्यो अशो आसतात कोणाच्या मनांत आसूं वा नासूं प्रसंगान उप्रासतात. तांकां उप्रासपाक वेळ-काळाची मेर नासता. तांकां कोण आपोवणेय धाडिना आनी त्यो येवजेन तयार केल्योय आसनांत. त्यो मनशाच्या जिवितांत अशे तरेन येतात की त्यो हुपून फुडें वचपाचें धाडस करिना जाल्यार यमकोंडांत पडचेली भिरांत आसता. ताका लागून पायन्यो कांट्या-खुट्यांनी कितल्योय भरिल्यो आसल्यो तरी तांकां तोंड दिवचेंच पडटा. कारण त्यो देवान धाडिल्यो संदी आसतात. आनी ह्या संदीक लागुनूच मनशाचो जीवनाणभव दिशीं-दिशीं वाडत आसता.

सिस्टर प्रिस्का अकस्मात घर सोडून कलकत्याक गेली तेन्ना शीलाक दुखब जाल्ले. पूण उपरांत तें ल्हव जायत गेले. ताका दिसले आपल्या जिवितांत बदल घडटा. मनांत नवे-नवे विचार येवंक लागल्यात. हे आदीं ताच्या मनांत विचार ये नासले अशें न्हय, पूण ते विशीं मनांत कसलोय दुबाव आयलो जाल्यार तें आपली आवय दुर्याकडेन चर्चा करताले आनी उपरांत सिस्टर प्रिस्काकडेन आपले मन मेकळे करताले. पूण आतां मात मनांत कसलोय कठीण प्रस्न उप्रासलो तर ताचेर स्वतंत्रतायेन विचार करून आपणे स्वता निर्णय घेवंचो, अशें ताका अंतस्करणांतल्यान कोण तरी उलो मारून सांगतालो.

शीलान येवजिल्ले, मॅट्रीक जातकच मार्ट्रील्याच उच्च माध्यमिक शाळें फुडले शिक्षण घेवचें. पूण आतां ताणे आपलो इरादो बदललो. सिस्टर प्रिस्काचेर स्कूल सोडून वचपाचो जे संस्थेन प्रसंग हाडलो, ते संस्थेंत फुडले शिक्षण कित्याक म्हूण घेवचें? चलयांच्या स्कूलांत बायलोच बायलां आड वावुतात थंय कित्याक म्हूण चलयांनी शिक्षण घेवचें?

खरे म्हणल्यार शीलान कॉन्वेंट स्कूलांत शिकचें हो ताच्या आवय-बापायचो निर्णय आसलो. कित्याक तें कोणाक खबर नासलें. गिरेस्त मनशांलीं भुरगीं कोन्वेंटांत शिकतात हें एकच कारण ताच्या फाटल्यान आशिल्ले जावंये. पूण प्रत्यक्षांत जें पालकांक जाय, जें भुरग्याक जाय तें संरक्षण दिवंक शकना त्या कोन्वेंट स्कूलांत शिकचे परस, ना शिकिल्ले बरें, अशे विचार ताच्या मनांत घोळूक लागले. इतलेंच न्हय, तर मात्रिल्या स्कूलांत आतां राम उरुंक ना म्हूण ताणे ताका राम राम करपाचो निश्चेव केलो.

मॅट्रीकची परीक्षा दिले उपरांत आतां शीलाक सगळेकडेन मेकळे-मेकळे दिसूक लागले. तशें दिसपाचें ताका कारण नासले.

हेर भुरग्यांवरीं ताचेर परिक्षांचीं चेपणां केनाच आयलीं नांत. सगळ्याच विशयांत ताची प्रगती उत्तम आसली. ताका लागून आपली धूव खूब शिकची, अशें दुर्याक मुळाक सावनूच दिसताले. पूण काशीबायचे तकलेंत मात वेगळेंच शिजताले. ती आतां मरुंक पाविली. पूण संवसाराची आस तिका कशीच सोडी नासली. मॅट्रीक पास जाल्या उपरांत जाता तितले वेगीं शीलाक लग्न करचें आनी आपल्याक पणतूचें तरी तोंड पळोवंक मेळचें, अशी मनांत इत्सा बाळगून झरत-मरत जगताली ती! मात आपल्या मनांतले उलोवन दाखोवंक अनमनताली. कारण ह्या आदीं नातवाचो हटू धरून तिणे स्वताचें हाशें करून घेतिलें, हें तीं विसरूक नासली. खूब कितें करूनय देवान लेगीत तिचें कानामनार कांयच घेवंक नासलें.

तरी ती गप्प बसली जाल्यार काशीबाय कसली? घरांत लागसाराक कोण ना तें पळोवन, बशिल्लेकडेन रावन तिणे दुर्याचेर दावखूल उबारलेच-

“सूनबाय!”

“कितें आई?” दुर्यान तत्परतेन जाप दिली.

“हांव कितें म्हणाटां....”

“कित्याविशीं आई!”

“शीलाची अंदू मॅट्रीक न्हय?”

“ह्य. परिक्षा दिल्या ताणे. बन्या मार्कानी पास जातलें तें. कदाचीत स्कूलांत पयलेंय येवपाची शक्यताय आसा. प्रिस्निपालीन आदींच उलोवन दाखयलां.”

“तें हांव नकळ तर! म्हजीच नात ती. हुशार आसतलीच.” काशीबायन फुकटें श्रेय आपल्याकडेन ओडून घेतलें.

“तें तर जालेंच. पूण आतां तुमचें म्हणणें कितें आसा?”

“हांव कितें म्हणाटां....”

“शीलाक फुडे शिकून कितें करपाचें आसा, अशेंच न्हय?”

“म्हजे मनांतले तुका कशें कळलेंगो?”

“तुमचीच सून न्हय तर हांव? शीला तुमची नात तशी हांव सून! हुशार बायल मनशेच्या सांगातान घोळिल्लीं मनशां हुशारच आसतलीं न्हय?” काशीबाय लेचीपेची नासली. सुनेच्या उलोवण्याक तिका तोकासावांचो वास आयलो. तरी सुनेचेर तुदून पडपाचो हो वेळ न्हय, हाची जाणविकाय तिका जाली. काळ-वेळ पळोवन मारते व्हरपाची कला तिका बेसबरी खबर आसली. तिणे आपले घोडें फुडें धांवडायले -

“तुमचे मनांत किंतेय आसूं बाये, पूण म्हाका मात तशेंच दिसता. म्हजे नातीन शिकपाक आयुश्य घालोवंचे परस, वाडवडलांनी जोडून दवरिल्लया गिरेस्तकायेचें सूख उपभोगचें. ना तर कितें करपाचें आसा

येदे व्हडले गिरेस्तकायेचें?” येदो वेळ झेमत बशिल्ले काशीबायक उल्यतना खंयच्यान नेट आयलो तिकाच खबर.

“तुमचे गिरेस्तकायेची काळजी घेवपाक तुमचो पूत ना तर? म्हजे चलयेच्या माथ्यार वऱ्हे कित्याक तें? म्हजें चली हुशार आसा. ताका शिकपाची आवड आसा. ताका शिकपाची इत्सा आसा तो मेरेन शिकूं दी ताका. हे बाबतीत कोणाक लुडबूड करूंक दिवची ना हांव! सांगून दवरतां.”

दुर्गे अशे तरेन फणफणले की काशीबायन ह्या फुडे केन्नाच शीलाच्या शिक्षणाचो विशय काढचे न्हय.

पूण काशीबाय ती! दुर्गाचे फणफणे तिच्या पथ्थ्यार पडले. खास करून, ‘शीलाच्या शिक्षणा बाबतीत कोणाक लुडबूड करूंक दिवंची ना.’ हें वक्तव्य तिका साप्प मानवले ना. ती आसा तितली ताकत एकठावन ताणशेली-

“तूं शिक्षणाच्यो व्हडव्हिको म्हजे मुखार गावं नाका गे! तूं शिकूं ना? तुजो आवय-बापूय शिकला, तुजो भाव शिकला. ताणी तुमचे घरार कितलो उजवाड घाला तो हांव पठेना? ना घर ना दार! तुजो बापूय रेफर्माद जावन गांवांत गेलो. तो थंय आपले जिवीत करें सारता हाची खबर मेळळ्या म्हाका. आतां उरले संस्कार. तुजो बापूय लोकांच्या भुरग्यांक बरे संस्कार दिता, आनी तुजो भाव कितें करता? तुजो भाव लोकांक कसली देख दिता?

आनी तूं गे? सुरेंक तूं म्हजे मुखार नमते घेताली. तेन्ना म्हाका दिसताले, तुजे आवय-बापायन तुका बरे संस्कार दिल्यात. धन-दौलतीन भोपलो जाव, हेंग भशेन सासू मांय मुखार तकली वयर करून, वयले सुरान उल्यना तितले पुरो. पूण आतां म्हज्या गात्रांत त्राण ना तें पळोवन, दिशीं-दिशीं तुजे जिबेचो तोल सुरूंक लागलो मगे!”

काशीबायन खूब दिसांचो राग

दुर्गाचेर एके फावटीन काडलो. ती आशिक्षीत आसू, पूण उलोवंक कोणाक बदची ना! इतलो तेंप तिका सून-पुता वांगडा दीस काढूंक जाय आसले. ताका लागून ती नमते घेताली. पूण आतां तिचे मरणाचे दीस लागीं पावताले. सुवार्थ जागो जातालो. निमणे वेळार तरी सुवार्थ सादोवन घेवचो म्हूण कोणाची पर्वा करी नासतना आपल्याक जाय तशी ती बडबदूंक लागिल्ली. तेलाचो दिवो पालवच्या वेळार भगभगता, तशी काशीबाय आतां भगभगूंक लागिल्ली.

खरें म्हणल्यार दुर्गाचे बाबतीत ती जें कितें उल्यली तें तितलेंशे खरें नासलें. दुर्गान सासूकडेन वागतना शीम केन्नाच हुपली ना. पूण आपले चलयेचे शिक्षणाचे बाबतीत मात तें कोणाकडेन तडजोड करूंक शकनासलें. ताका लागून दुसरो पर्याय नाशिल्लयान तें काशीबायकडेन इल्ले कडक वागलें इतलेंच.

जंय सून-मांय आसता थंय किजिलासांव उक्तेपणान वावुरलेना आसलें तरी खंयी कोनशाक बसून संदीची वाट पळेत आसता. दुर्गे काशीबायकडेन कितलेंय बरे तरेन वागलें तरी आत्रे-पयच्यान, चड करून शीलाचे बाबतीत धुसफूस जातालीच. पूण काशीबाय केन्नाच दुर्गाल्या आवय-बापायचेर पावनासली.

मात आयज तिचो तोल सुटलो. गरजे भायर तिणे दुर्गाच्या बापायचे संस्कार वयर काडले. भावाविशीं ती जें कितें उल्यली, ताचें दुर्गाक मातूय वायट दिसलेना. ताची चाल-चलणूक हालीं बिगडत वताली. एका चारित्र्य संपन्न गुरुजीचो पूत असो तो वाणनासलो. दुर्गे ताका उक्तेपणान विरोध करताले आनी दीस-रात खंती जाताले.

पूण आवय-बापायक दुशाण दिवन काशीबायन दुर्गाचें काळीज दुखयलें. तरी सगळें सोसून दुर्गे गप्प बसलें. ताका जाय जाल्यार ताच्यान झगडीं वाडोवं येतालीं. पूण हांगाय ताका आपल्या बापायन आपल्याचेर केल्ल्या सुसंस्कारांची याद जाली. आपले कृतीन ताणे

काशीबायक थंयच्या थंयच जाप दिली. कुल्लेची दांगटां मोडून कुल्लेच्याच हड्ड्यार घालीं.

आवय-आज्जेमदलो वाद शीला भायर आडसाक रावन, कान दिवन आयकताले. हे आर्दीं घरांत कोण मदें-चड करून आवय-आज्जेमदें - वाद उप्रासलो जाल्यार तें पयस रावताले. दुर्गानूच सांगिलें ताका तशें करपाक.

पूण आतां मात शीलाच्या लक्षांत आयलें, की आपली म्हातारी आजी किजिलासांव करता ती आपल्याक लागून. तिका खोरजता एकेकडेन आनी ती खरपिता भलतेचकडेन. आपले आवयकडेन ती मनांतले उक्तेपणान उल्यना. मात शेजांच्यांकडेन आनी आयिल्ल्या गेल्ल्यांकडेन आपल्या लग्नाच्या विशयाची आवडीन रवंथ करता. ती आपल्या फुडल्या शिक्षणांक विरोध करता ती आपल्याक लग्न करपाक. हाची पुराय खात्री शीलाक आतां जाल्ली.

शीलान आतां चिंतले, घडटा तें पळोवन ओग्गी बसल्यार घरांत आपल्या आवयचो घुस्मटमार जातलो. तो थांबयतलो जाल्यार आपणे फुडे येवन स्वताच निर्णय घेवंचो पडटलो. आपली आजी आपल्याक आनी आपले आवयक घरांत सुखान जांगूक दिवची ना.

हातुंतल्यान पळवाट म्हूण शीलान आपल्या मामागेर रावन फुडलें शिक्षण घेवपाचो निर्णय घेतलो.

फुडे चलता....

- नं. ध. बोरकार
मास्कारेन्हस वाडो,
व्हडले - गोंय
फोन : २२१८१४७

कशें सांगूं तुकां?

कशें सांगूं तुकां
उमथे मानेन
आंगठ्यांनी हांव जमीन खरपितां
नदे पेल्यान तूं
तरी पुणून तुकां नियाळां ॥१॥

कशें सांगूं तुकां
तूं थंय हांव हांगा
तुकां मेळूंक वथेतां
वण्टीपेल्यान तुजो हांव
हुस्कार वळखतां ॥२॥

कशें सांगूं तुका
घरांत दारांत
भायर भितर
कायेन वावुरतां
मनांतल्या मनांत केना सावन
तुजे वेंगे घुस्मट्टां ॥३॥

दुष्मंथरे (कोंकण शा षट्पदि काव्य)

परकट मंथरे । तिरकट उल्लणि
हरकत जाललत । दशरथकु ।
परतुनु सांगल्तो । बरकत उत्रनि
सुरकेलि कैकयि । नरकुकू ।
बारकेलो बरतस । करकर नाककत ।
दरपनि सांगलशि । कैकयिकु ॥१॥
दशरथ लुल्लणि । विशमति मंथरे
पिसिपिसि सांगतलि । कैकयिकु ।
कौशल रायकु । असिअत रानकु
कुशीन दाडकन पथन्नी वर ।
शशिकुल पाडत । हासुनु भरतकु
वशकरि अत्तचि । दुसरिवर ॥२॥
कुलगुरु वशिष्ठ । सुमंत मंत्रिते
कळकळ मननत । आदरनु ।
जुळुजुळु सरयू । नयितुनु चमकलो
कुलवधु जानकि । अनुसरनु
अळकलो अनुजतो । लक्षुमन संगत
हळुहळु चमकेले । पंचवटि ॥३॥

भोंवडी

सादे भोंवडेक वतनां
मनीस करता
कोण तयारी
किंते व्हरप, कशें वचप
खंय रावप
कमीत कमी
त्रास जावपाची
घेता जतनाय

पूण
विसरता तो
आपली जीण
एक लांब पल्ल्याची
भोंवडीच म्हण

ना कसली मांडावळ
ना कसली तयारी
वाट मेळटा तसो चलता
अज्ञानाच्या काळखांत धडपडत
आळसाचें हांतरून पांगरून
त्योच त्योच करीत चुको
भरकटत वता
दिका चुकिल्ले तारवा वरीं

- विमल प्रभूदेसाय
बेळगांव

- नागेश अणवेकार
टोलनाका, नंदनगोडा, कारवार.
मो.: ९३४२२३०७७८

- सरस्वति दा. नायक
श्री स्वस्ति,
सांकवाळ, सिंपाळ.

पारजता

पारजता तू हांस
पारजता तू नाच
वारो आयला खळखळून
पाकळ्यो फुलय आनी हांस

गालांकू, दोळ्यांकू
कानांकू, ओठांकू
तुज्या पाकळ्यांची आस
तुज्या परमळाची आस

रंग तुजो गा सूख दिता
मंद-मंद तू हांस

चाफ्या फुलं, शब्दुली
वाडल्यां तुज्या शेजराक
करतात तुका खातकुतल्यो
चानये पोरां....

पोरसूं तुजी तुस्त गायता
पाळांमुळांतल्यान हांस

पारजता तू हांस....

- गौराज तळावलीकार
पी. ई. एस. महाविद्यालय,
फर्मांगुडी, फोंडे-गोंय.
फोन- ९४२१२४४५४८

कुळा

आयज खूब वर्सानी कुळारा पावल
माजोइडेच्या गांवांत, भायल्यानच
पावल दवरतना गळो भरून आयलो
काळजांत यादी उफेवंक लागल्यो
बल्कावांत, ओल्तेरांत
बसून पेपर वाचपी म्हजो पापा
सोप्यार बसून जांबयो काडपी दुलूमांय
उटंगराच्या पावसाक सुरवात जाली
की हुनहुनीत कांदया भजीं करून
प्रत्येकाचे जीणेक उब हाडपी म्हजें घराआतें
वटटांत तरेकतरांचीं फुलं फुलोवपी
म्हजी एकटीच भयण दिवी
रातदीस खावचीं पानां खावपी
दिसरात लिंब्या पिपिरमीटां चोखपी
म्हजी आजी 'बा'
दुरार म्हूण वचपी आनी थंयच
काळजाच्या दुयेंसान ना जावपी म्हजी आई
हळदीच्या आंगान
चुड्याच्या हातान
भरिल्या दोळ्यान
त्या घरांतल्यान भायर सरपी हांवेच
आयज त्या भरिल्या घराक कुळार केलें
म्हजो पापा आसासर थंय यो वच केलें
आनीक आतां.....
त्या घराचो हुंबरोच शेणला
भंय दिसता, जीव थरथरता
आनीक येवजता
हो यादी तरी म्हजे सांगाताक उरत मू?
हें घर हांव आसां तो मेरेन
म्हाका दिसत मू?
जावं मागीर तें कुळार
दिसल्याच पुरो कुळार म्हूण
फक्त कुळार म्हूण!

- सुफला रुद्राजी गायतोडे
मिरामार - पणजे.
मो. - ९८२३१११११७

कुडख

कुडरुखाक आत्मफळं
पिकून जाला ज्यार
कृष्ण महजो सगळ्याच
संवसाराचो सार

कित्या खातीर जीवाक
लागता ओड इतली
शब्दकोशांत उतरां ना
सांगूंक जाता तितर्लीं
तूंच राया पेलता सगळ्या
रैताचो भार

अवचित कसो लागता हरि
इतले मनांक ध्यास
जीणेक सगले परमळटा
तुजो राया वास
म्हयमा तुजी व्हड तिका
ना गा अंतपार

यात्रा आजून सोपची आसा
उरल्या जायती वाट
वारेंत मेळटा कितलेशेच
व्हडले व्हडले घाट
हाताक धरून भोंवडायता
सगलो संवसार

तुज्या नावान जिखलां राया
जीणेंतुलें युध्द
तुवें हरि पाजयला रे
अमृताचें दुग्ध
पावय कान्ना पलतडी
आलतडी लावन तार

- सुनील पालकार
नावशी, ४०३ २०६
फोन : २४५९३२१

म्हजो काळोख

तुमी केन्ना काळोख पळ्यला?
ना...

तुमच्या नशिबांत ना ते
काळोख पळोवपाक
तुमच्या सारकिल्यांक
नदर आसची लागता
कारण तुमी.

उजवाडांत जलमल्यात
हांवे पळ्यला
हांव काळखांतूच जलमला
ह्या काळखांत किंते भरला
तुमकां सांगून कळपाक ना
दाखयले तरी दिसपाक ना
कारण तुमकां तसली
नदरुच गावलीना

म्हजे खातीर
ह्या काळखांत सगळे आसा
तुमचे खातीर कांयच ना
म्हज्या काळखांत
ख्य किंते पडला
हांव जाणा
दोळे उगडनासतना
दोळे धांपनासतना
हांव काळखांतले
पळलेले भरला
हात वळिता
आपटनासतना
आनी काळखांतूच
म्हाका जाय तशी वापरता
हो काळोख
म्हजे जिणेचो सांगाती

म्हज्या सांगाता जियेता
हांवे सांगिलें आयकता
म्हाका जायत्यो गजाली शिकयता
हो फकत म्हजो काळोख
हातूत फकत हांवच रावता
तो म्हजो राखणदार
देखून ह्या काळखांत
जो मेरेन हांव आसा
तो मेरेन हांव कोणाक भियेना
अशे जायते जाण
असल्या काळखांत रावतात
असल्याच काळखांत जगतात
पूण दर एकल्याचो
काळोख खेरीत
दर एकल्याचो काळोख
दर एकल्याचो राखणदार
तुमी म्हज्या काळखांत
एक दीस येयात
तुमच्या दोळ्यांक
किंते दिसता जाल्यार पळ्यात
भियेवं नाकात...

ह्या काळखांत
कोण कोणाक मारना
कारण हांगा
पूण ह्या काळखांत
रावपाक, त्रावपाक,
त्रिवीत घालोवपाक
म्हज्या अमली हिमत
ताची संवळळ जाय
तुमी म्हज्या काळखांत

एक दीस येवन पळ्यात
हांव तुमकां हाताक धरून
भोंवडावन हाडां
खंयच आपटनासतना
खंयच पडनासतना
आसले तशे तुमच्या उजवाडांत
हाडून पावयतां
भिये नाकात...

हांव तुमच्या उजवाडाक
हात पसून लायना
दिल्यार पसून घेयना
तुमचो उजवाड
तुमीच भोगात
म्हजो काळोख हांव भोगतां
तुमच्या उजवाडांत
कितलो काळोख भरला
तुमकांच अदमास ना
हांव जेन्ना दोळे उगडून
म्हज्या काळखांत बसता
तेन्ना तुमचो चडसो उजवाड
म्हज्या दोळ्यांक दिसता
आनी तुमच्या उजवाडातलो
तो काळोख लेगीत
म्हज्या दोळ्यांत रिगता

- भरत नायक
रेगो बाग,
आलतो सांताकूज

पर्णकुटी

ही पर्णकुटी
म्हज्या मनाची
भायर भीतर
नितळ निवळ उरची
म्हजे अवीरत प्रयत्न
निरंतर ध्यास
विशादाचे कांटे पयस
करतना म्हजोच ध्यास
सोज्वळ विचार हीच
पर्णकुटीची सोबितकाय
नवी नदर नवे विचार
हीच खरी धादोसकाय
बंदनाच्यो वाटो
हांगा तरेकवार
म्हजेच पर्णकुटीच्या
येतात दारार
मनाचे लक्षणेरेखेन
हांव येवकारतां
म्हजे सान
पर्णकुटीक जागयता
अथांग दर्यातिल्या
वाच्या हुवारांत
हे ईश्वरा!
तुजेच कृपेचो
म्हाका सांगात

- सुशीला नि. हल्लर्णकार
दवर्ली नावेली, मडगांव-गोंय
फोन : २७५२९१७

सुरेश आमोणकाराचो भोवमान करतना निर्मल कांती भट्टाचार्जी, कुशीक दामोदर मावजो, हरिशंद्र नागवेंकार, एस. एम. बोर्जिस, श्याम वेरेंकार आनी शांताराम वर्दे वालावलीकार.

सवसारीकरणान प्रादेशीक भासो अंदल्यात अशे मर्तके के बिली फांवडेशनाचे निरेशक निर्मल कांती भट्टाचार्जीन अस्मिताय प्रतिशठानानी २००८ इसाची काशिनाड महाले अस्मिताय पुरस्कार सुरेश गुड आमोणकाराक भेटवल्या उपरात उल्लेखना करावाले. इमलीश भारोक आमोण हिस्पा भाया, महाल दिवपाक

लागल्यात. ती आयज पोटाची भास नावापाक लागल्या. दुसरे बटन म्हायतो आनी त्रिगिन्यानाचा आमचेर दिसमद्दो सांग जावापाक लागला हे खातीर कमी लोक उल्लेखत त्यो भासी शेणपाक लागल्यात अशे ताणी आपल्या उल्लेखांत महळे.

पुरस्कार घेतकाच जाप दितना सुरेश आमोणकारान आपले मनोगत उक्तायले, ताणी म्हळे पदाशी चा आनी खंबच्याब पुरस्कारा परस म्हान वाटचालीत मेर्दिलव्हे इट चढ महन्याचे, दिलीत जाल्या पदाशी सुनाळ्या वेळांग म्हाका महाज्या इशटोची आनी बन्या मागध्याची खूब याद आयली, तांची काळ हा सुवाळ्याक लोविल्ले स्वातो. ताणी खोस उवतायली.

पुरस्कार भेटवण सुवाळ्याक च्याचो आस्वाद घेतना प्रो. माधव कामत, नागेश नायक वडिये आनी मुकेश थळी.

‘अस्मिताय प्रतिष्ठानाचो वावर बरो चल्ला. कोंकणीची अस्मिताय सांबाळूंक वावुरतात. देखून मुद्दम येवचें पडटा.’

अशें सुटके झुंजारी, पत्रकार आनी मार्ग अभियानाचे प्रवर्तक गुरुनाथ केळेकार आपलो मडगांवचो इश्ट नारायण मावजो हांकां च्या घेतां घेतां बी सांगनांत मू?

‘आमी हांगाच उबे रावून लोकांची वाट पळोवया. म्हज्यान एकल्यान वाट पळोवं येता. पूण तुमी सांगाताक आसल्यार म्हाकांय मात्सो आढार सो दिसता.’ अस्मिताय प्रतिष्ठानाचे प्रवर्तक अरविंद भाटीकार, वसंत कारापुरकार आनी श्याम वेरेंकार हांचे वांगडा सोयन्यांक येवकार दिवंक उबे आसतना.

‘सुरेश, तुजे खातीर नज आसतना आयलां. कार्यावळ जातली मरे बेगीन?’ ज्ञानपिठकार रवीन्द्र केळेकार

मेरीयेटांत स्मिथा भांडारी कामत हांच्या फुलती फुलांचो फांकलो पकमळ.
पुस्तक प्रकाशनाचो एक सुंदर घरगुती सुवाळो.

स्मिथा भांडारे कामत हांच्या 'फुलती फुलां' ह्या कोंकणी आनी 'सोलडॉप्स' ह्या इंग्लेज पुस्तकाचे विमोचन पल्लवी धेंपे हांच्या हस्तुकीं जालें. त्या वेळार पुस्तकां लोकां मुखार धरिल्ले मानेस्त स्मिता भांडारे कामत, भारन्कर नायक, पल्लवी धेंपे, नागेश करमली, प्रकाशक भिकू बोमी नायक आनी आयोजक राज भांडारे.

पुस्तकांचे विमोचन सामके घरगुती वातावरणात जालें. सुवाळ्याक स्मिथा भांडारे कामत आनी राज भांडारे हांच्या मोगाक लागून बरेय लोक उमळशीकेन हाजीर जाल्ले. सगळ्यांनी स्मिथाच्या सर्जनशिलतेची तोखणाय केली.

स्मिथा भांडारे कामत हांची तोखणाय करतना पल्लवी धेंपे. माचयेर भारकर नायक आनी नागेश करमली.

तूं आमचे खातीर अशींच नवीं नवीं पुस्तकां बरयत राव. आमी तुजीं पुस्तकां वाचून व्हड मनीस जातले, अशीं मुखार बसून स्मिथा भांडारे कामत हांकां हो भुरगो सांगना मू?

लघू काय मनरिजवण?

वहडली दिवाळी म्हळ्यार

लग्नाच्या परमिटाक पांचवो सिग्नल. पावसान विसव घेतलो तरी बहोंबळीकांचो पावस वहडल्या दिवाळेसावन नेटान सुरु जाता तो मायाच्या रखरखत्या वोतांत लेगीत थांबना. फाटल्या दिसांनी एका लग्नाक वास्को गेल्ले. लग्नाक जें पळ्यलें तें विसरप कठीण. एके वहडले माचयेर एका अर्दान लग्न चलतालें आनी दुसऱ्या अर्दान ऑर्केस्ट्रा. मर्दी पड्डो आशिल्लो. मागीर कळळे की लग्नाक आयिल्यांची मनरिजवण करपाक ऑर्केस्ट्रा दवरिल्लो. न्हवरो संगीत मोगी. लग्नाक उबे राविल्लेकडेनय ताचे पांय तालार नाचताले. सुगम संगिताची कार्यावळ जाल्यार समजू येतालें. पूण ऑर्केस्ट्रा एकदम झापाटिल्ल्या भशेन किंळच्यो मारीत धडधडटालो. कोणाचेंच लक्ष लग्नाचेर नाशिल्ले. सगळीं जाणां ऑर्केस्ट्रा पळ्यतालीं. भटूय बरोच तालार आशिल्लो. कसले मंत्र म्हणटालो देवाक खब! मंगलाश्टकांय त्याच आवाजांत भरसल्ली. लग्न केन्ना सुरु जालें, केन्ना सोंपलें कळळेंच ना. बाबडी वङ्कल ह्या संगीत मोगी न्हंवऱ्या वांगडा आनी कितें-कितें सोंसर्चे पडटलें हाचो विचार करीत पुतऱ्याभशेन उबी राविल्ली. ऑर्केस्ट्राच्या मोगाक लागून अहेराची लायनूय मुखार धुक्लनाशिल्ली. एकदाचे लग्न जालें आनी हांव पणजे येवपाचे बसीर चडलें. जनेला कडल्या सीटार अमून दोळे धांपले. तें लाज आनी तो ऑर्केस्ट्रा दोळ्यां मुखार नाचपाक लागलो. म्हज्या मंदूत विनोदी कल्पनांची सृजनोत्सव (Festival of ideas) सुरु जालो. अशेंय जावं येता. दग एकल्यान आपले आवडी प्रमाण जाय ते तरेन लग्न जावप. फाल्यां कोंकणी साहित्यीकांनी वा साहित्य रसिकांनी लग्नाक साहित्यीक भोवंडी वा साहित्यीक भोवंडेक गेल्लेकडेन लग्नाचो

दबाजो दवरल्यार वहडलेंशें आशचर्य करपाची गरज ना. म्हजो चान्स गेलो. (कारण कल्पना सदांच उसरां सुचतात आनी त्यो दुसऱ्यां खातीर आसतात.)

काव्य रसिकांच्या लग्नाक कवी संमेलनां, कथाकारांच्या लग्नाक कथा कथन सर्ती, सिनेमा नट आनी दिग्दर्शक तशेंच सिनेमा मोग्यांच्या लग्नाक तीन वरांचो सिनेमा दवरू येता. नाट्य रसिकांच्या वा नटांच्या लग्नाक तीन अंकी नाटक, नाट्यछटा (आप उलोवप) वा नाट्य कार्यशाळा मनरिजवण म्हूण दवरू येता. इतलेंच कित्याक, समाज सुधारकांच्या लग्नाक 'लग्न गरजेचें काय ना' ह्या विशयाचेर भासाभास, वादविवाद दवरू येता. कांयच ना जाल्यार 'घोव बायलांचो लग्न उपरांतचो फुडार' ह्या विशयाचेर लेक्चर वा पेपररिडिंग करू येता.

काय लोक विमानांत लग्न जातात, काय विदेशी, भारतीय भेसांत, भारतीय पद्धतीन भरतांत लग्न जातात.

पयरूच एक बातमी वाचली. बंगालांत एका जोडप्यान फेरीबांट भाड्यान घेवन उदकांत वन्हून लग्न केलें. आमचे शिवोले फेरिबोटींतल्यान सार्वजनीक गणपती पावयतात इतलेंच म्हाका खबर आसा. फेरीबोटींत लग्न जावप ही कल्पनाच फॅन्टास्टिक. पयर स्टाफ पिकनिके आंबोले गेल्ले, थंयच्या पर्वतांची सैमसुंदरा तेमका पळ्यतना आनी झीली-झोपांनी काणां सोदीत भोवतना थंयच रावर्चेंश दिसलें. मनशांचे गर्देंत केन्नाच मेलची ना इतली शांतताय हांग आसा. थंय पर्यटकांची गर्दी पळोवन परत मनांत विचार आयलो, सगळ्या मैम आनो पर्यावरण मोग्यांची लग्ना सैमसुंदर पर्यटन थळांचेर भोवडी आयोजित करून करू येतात.

पयर क्रिकेट मॅच पळ्यतना दिसलें, सगळ्या क्रिकेट मोग्यांची लग्ना उक्त्या मळार

माटोव घालून आनी मनरिजवणी खातीर क्रिकेट मॅच दवरून करपाक जातात.

वेंचणूकेचें वारे व्हावतना तर म्हज्यो कल्पना मळबार उदूंक लागल्यो. सगळ्या राजकारणांची आनी तांच्या कार्यकर्त्यांची लग्नां पांच नखेत्री हॉटेलांनी जावंचे परस उक्त्या मळार वहडले माचयेर जावंची आनी मनरिजवण म्हूण तांच्या पक्षाची प्रचार सभा आसची. कितलो सोबीत देखाव आसतलो! म्हाका दिसता म्हज्या कल्पनांची पाखां मळबा पेल्यान पावचे पयलींच दोडिलीं बरीं. लग्नासंस्काराच्या अभिनव कल्पनांचो उत्सव प्रत्यक्षांत घडपाक सुरवात जायत जाल्यार कितल्याश्याच कलाकारांक, लेखकांक, कवींक, गायकांक आनी खेळगडचांक आपली कला दाखोवपाची संद मेलटली. हे घडप अशक्य ना. आयज ह्यो कल्पना कितल्योय विनोदी विसल्यो तरी फाल्यां त्यो 'फऱ्शन' जावं येतात. कारण ताचो 'श्रीगणेशा' हाबे पळ्यला. आमी मनशांच अनुकरण प्रिय.

लग्नाक कसलीय मनरिजवण दवरात पूण लग्नाकडेन मनरिजवण म्हूण पळोव नाकात. वैचारीक आनी धार्मिक नदरेन पळ्यत्यार लग्न हा एक पवित्र संम्कार. हा संस्कार चलतना तरी सगळी मनरिजवण थोड्या वेळा खातीर बंद दवरून वाणी-वरांक आशिर्वाद दिवपाक जाय हें म्हजें मत. देखून हे संस्कार सोंपसर तरी कसलीच मनरिजवण नाका. ह्या संस्काराक मान दिवपाक थोडा शांतताय गरजेची.

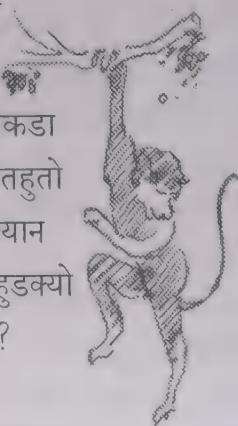

- अपर्णा गाइक्वडी शिवोली, गोंय
फोन : २२७२७५६

भुटकर्यांचे आंगण

माकडा

माकडा रे माकडा
तूं सामको हुतहुतो
ह्या झाडावेल्यान
त्या झाडार हुडक्यो
कसो मारता?

माकडा रे माकडा
झाडावयलीं पयलीं फळां
सदांच तुका चाखूक मेळटा
पोट भरतकच तुजें
शेवटून तू मोखता

माकडा रे माकडा
भुरगींबाळां तुका चाळयता
तिडक तुका आयल्यार
गुणे शेवटून मोखता

माकडा रे माकडा
स्वभाव तुजो पाडो
रस्तावेल्या लोकांक पळे नासतनां
सैर भैर धांवता

माकडा रे माकडा
रानांत कसो रावता?
दिसभर धांवपळ करून
पांय तुजे दुखता?

- सुनिता सुभाष शाह
शांताबन - मेरेशी.

खणे राजा

तूंच खरो राजा गा
उजवाड जावन चमकपी
अंधकारांत गुस्पलेल्यांक
बरे वाटेन चलोवपी

वत तुजें खतखतीत
उज्या भशेन रखरखीत
धवीफुल्ल रेव जाता
भांगरा वरी चकचकीत

दारांत तूं येतकच
घुंगरां तुजीं वाजतकच
भुरग्यांची मज्याच जाता
खळार मळार जमतकच

दीस जेन्ना माथ्यार येता
वत सारके कांट्यार येता
हुनसाण लागून उखाड्याची
जीव सारको कांसार जाता

उजवाड तुजो चडटकच
अंधकार पयसावता
गिन्यानांत भितर सरून
अज्ञानाक गा सोपयता

- सुवेदा सुनील पालकार

नावशी,
पोस्ट : गोवा युनिवर्सिटी
फोन : २४५९३२१

भांगरा दांतां चानी

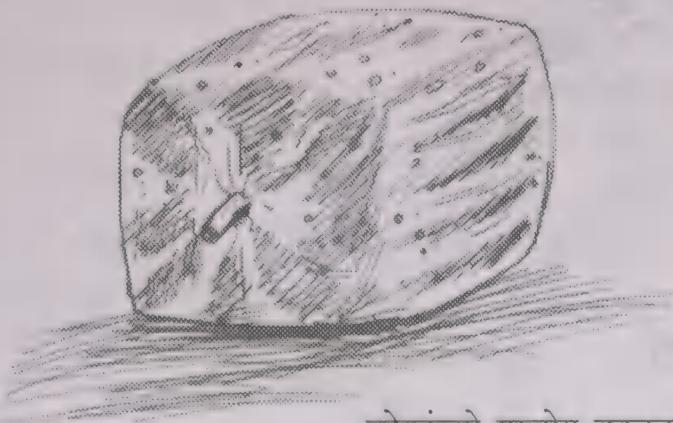
तळ्या बांदार कोंड्या आळीत
रावता एक चानी
दिसयभर हेडत आसता
लोकांल्या पोरसांनी

सकाळीं फुडें भायर सरून
सगळो वाटार भोंवता
आंबे, पेरां, चिकवांचेर
नदर मारून वता
हळूच मागीर येता आनी
पिकिलीं फळां सगळीं खाता
उरिलीं फळांय पिकचे पयलींच
चाबडायता आनी वाट लायता
भाटकारान एक दीस अचकीत येवन
पिकिलीं फळां व्हेलीं पाइन
सदचे भशेन आयली चानी
पिकिलीं फळां लागली सोदूंक
पिकिलीं फळां नांत तें पळोवन
पेरा धोड्याक माल्लो घास
घटट धोडो फातोर कसो
कुटूट जालो चानये दांत
शेंवटत शेंवटत गेली चानी
लागसारच्या शेटी शॉपांत
शेटीन सोमतोच चानये तोंडांत
बसोवन दिलो भांगरा दांत

- नागेश नायक वडिये
लक्ष्मी बिल्डिंग,
दत्तगिरी अपार्टमेंट,
वामन वर्दे मार्ग, मदगांव.

चवकोनी काळगां

बदल हो सैमाचो नेम आसलो
तरी आमचे जिणेतले लहान-लहान
बदल लेगीत आमकां सुसेग घेवंक
दिनांत. आमी सदां एकूच गजाल
करपाचो यत्न करतात आनी ताकाच
'संवय' अशें नांव दिवन उड्यतात.

'संवय' म्हूण आमी आमचे
जिणेतल्या साबार नव्या विकल्पांचेर
खोंट मारतात. हॉटेलांत जेवपाक गेल्या
उपरांत सदांच जेवतात तेंच मागोवप
हाकाच शाणेंपणां म्हणटात.

बळखिची वाट आसत
जाल्यार बरें. अनवळखी रस्त्यांचेर
आमी घुस्पतात असो समज लेगीत
आमी मनांत धरून रावतात. ताचें कारण
शेणपाची, चुकपाची वा अपेसाची
भिरांत आनी हीच भिरांत आमच्या
येसाच्या मार्गाविली एक व्हड आडखळ
थारता.

संवसार बदलता तश्यो

लोकांच्यो गरजोय बदलतात. तेच भशेन
आमचे विचार बदलप लेगीत म्हत्वाचें
जालां. नवे विचारूच आमकां सेगीत
बदलपी संवसारा मुखार वचपाक मजत
करतले.

जपान भारता परस खुबूच ल्हान
देश. पूण आयज उदरगतीचे दिकेन तो वेगान
धांवता. बदलपी संवसारा वांगडा स्वताक
आनी स्वताच्या विचारांक बदलपाची तयारी
आशिल्ल्यानूच जपान आयज साबार व्हडा
देशां वांगडा बरोबरी करता. जपानांत
वेगळ्या विचारांचे एक आगळे-वेगळे
उदाहरण म्हणल्यार चवकोनी काळगां.

काळगां आनी चवकोनी ह्या दोनूय
उतरांचो एकामेकां कडेन कसलोच संबंद
आसपाक शकना, असो आमी विचार
करतले. पूण जपानांत ह्या दोन गजालींक
एकठांय हाडून एक नवी क्रांती घडयल्या.

जपानांत कडधान्यां वा भाजयेचीं
दुकानां खुबूच ल्हान आसतात. आशिल्ले
सुवातेंत तांकां आपल्या म्हालाची
सांठवणूक करून दवरची पडटा. काळगां

विकप्यांक सुवातेच्या उणावाक लागून
खुबूच त्रास सौंसचो पडटा. आकार गोल
आशिल्ल्यान काळगांची चड सांठवणूक
करप खूब त्रासाचें. अश्याच एका
दुकानदारांन एकदां आपल्या एका
इश्टाक म्हणलें : "चवकोनी आशिल्लीं
जाल्यार म्हज्या दुकानांत आनीकूच
काळगां दवरप शक्य आशिल्लें." कांय
शेतकारांनी त्या दुकानदाराचे विचार
आयकले. तांणीं चवकोनी डब्यांनी
काळगां वाडोवपाची प्रक्रीया सुरु केली.
तातूत ते येसस्वी लेगीत जाले.

जपानांतली हीं चवकोनी
काळगां आतां दुकानदारांची सुवात
वाचयतात. तांकां काळगांची चड
सांठवणूक करून दवरप सोपें जालां.
फ्रिजांत लेगीत सुवात उणी लागिल्ल्यान
हीं चवकोनी काळगां विकतीं घेवचींशीं
दिसतात.

गोल काळगां परस तांचें मोल
मातशें चड आसलें तरी सगळ्यांकूच हीं
चवकोनी काळगां आवडपाक
लागल्यांत.

निमणे कडेन सांगपा सारकी
गजाल म्हणल्यार हें जावपाकूच शकना
अशें म्हणून आमी जागते फावटीं यत्नूच
करिनात.

- बाबनी मापारी

एल - १०,
हावसिंग बोर्ड कॉलनी,
बद्दले-दिवचल.

म्हजीं भुर्गीं तीं...!

सोसूक जायना अशी गरमी सद्या वाडल्या. घरांतल्यान भायर सरप म्हळ्यार मरणच ह्या दिसांनी. बरें, घरांत तरी थंडसाण आसा? फॅनाची लेगीत सामकी गरम हवा येता. केन्नाच न्हय इतली गरमी वाडल्या.

आतां आमचें बायलांचें चडशें काम रांदचे कुर्डींत. तातूंत भुरग्यांच्यो परिक्षा जावन तांचे सुट्यांचे दीस चालू आसात. दीसभर धुमशेणां कांडून परतून परतून रांदचे कुर्डींत धांव मारप अशें तांचें सतत चालूच आसता. कोणाक लिंबाचें सरबत जाय आसता, तर कोणाक काळंगाचो रस जाय आसता. कोण रसना सोदता तर कोणाक भूक लागता. कोणाक केन्ना आंबो कापून दी तर कोणाक आनी किंतें करून दी. रांदची कूड म्हणटकच थंय खंयचो फॅन आनी वारो! घामान चिंब भिजून वावुरचें पडटा.

हें इतलेंय चलता आसतना म्हजी नदर पोरसांत वताच. पोरसांत चिमण्यो, पिटोळ्यो, बारीक बारीक हेर शेवणीं आनी चानयो बागडत आसतात. काम करतां करतां मनाक विरंगुळो दिवपाचें काम हींच शेवणीं करतात. तांचेकडेन म्हजें एक नांतेंच जुळळा.

आयज कोणकोण आसात, कोण कोण ना हाचेर म्हजें सदांच शितीद आसता. घरांत म्हजीं, देरालीं, शेजांच्यालीं भुर्गीं जशीं खेळटात आनी

मात तिगून उरता.

हे ओलसाणींत त्यो चिमण्यो येवन येवन लोळटात. उदक पिवपाचो यत्न करतात. मर्दीच पिटोळ्योय येवन उदक सोदतात. एक दोन सारोळ्योय येतात. पूण बाबड्यांक उदक खंयचें मेळटलें? तानेन व्याकूळ जाल्यांत आसतलीं बाबडीं!

इतल्यांत आपटत धोपटत कुकी भितर सरलो. वतांत नाचून नाचून ताकाय तान लागिल्ली!

“मम्मा, मम्मा उदक” म्हणत ताणे रांदचे कुर्डींत आक्रमण केलें. माटांतलें उदक पेल्यांत घेवन घटाघटा करून ताळ्यांत ओतलें.

“आरे कुकी, त्यो पळय चिमण्यो सामक्यो तानेल्यात. तांका

भुटव्यांचे आंगण

उदक व्हरून दवर रे थंय.”

हांवे म्हज्या पुताक अपुर्बायेन महळे.

“चिमण्यो म्हळ्यार कितें?”
तोंडार वेगवेगळे भाव हाडून कुकीन प्रस्न केलो.

“आरे चिमण्यो म्हळ्यार स्पॅरो. इतलेंय कळना तुका?”

“आं! स्पॅरो? मागीर तशें सांग. चिमण्यो चिमण्यो कितें करता?”

अशें म्हणत कुकीन भायर धांव मारली.

“आरे तांका उदक दवर मेरे!”
हांव आडळली.

“म्हाका वेळ ना. म्हाका खेळपाक वचूक जाय.”

ताणे धांव मारलीच.

ह्या भुरग्यांक कितें सांगप म्हळ्यार जालें!

हांवे एक वाटली घेतली. तातूंत उदक घाले आनी तें व्हरून पोरसांत थोड्या आडसाक व्हरून दवरलें.

बन्या वेळान पळयत जाल्यार कितें! ते वाटलेचो चिमण्यानीच न्हय तर त्या पिटोळ्यांनी लेगीत स्वीमींग पूल केला. कोण बुचकळटात, कोण उदक पितात तर कोण आपल्या पाखांचे उदक पिटीपिटी करून फाफुडटात. तें पळोवन म्हाका तांची मजाच दिसली! काम करतां करतां म्हजें शितीद परतून परतून तांचेर वतालें!

आमच्या घरांतलीं हेर भुरगीं

तशीं तींय आमचींच भुरगीं कशीं! आमचेकडल्यान कांयच अपेक्षा बाळगिनासतना आमचे खातीर हीं शेवणीं पदां म्हणटात. हांगा थंय उडक्यो मारून खेळ करून दाखयतात. चानयो हांगा थंय धावून मनाक खुशालकाय भोगतात. कितले तरी दीस-म्हयने तीं हांगाच आसात आनी आमी तीं आमचीं कोण न्हय अशें करतात!

उश्टें-बिश्टें आमी आतां भायर उडयनांत. तें सगळे कचन्याच्या दब्यांत घालतात. नगरपालिकेचे कर्मचारी येवन तें व्हरतात. अशें हांगाच उडयल्यार बाबडीं तीं शेवणीं तरी खातलीं आशिल्लीं! तांच्या पोटाक कोण घालता काय?

म्हज्या भुरग्यांचो जसो म्हाका हुसको लागता तसो म्हाका त्या शेवण्यांचोय लागूक लागलो.

तांका नेमान उदक दवरप हें म्हजें आतां नित्यांचेंच काम जालां.

तांका एके वाटयेत वो पडम्यांत दाणे, गोटे घालून, व्हरून तांचे खातीर दवरप होय म्हज्या वावराचो वांटो अशें हांव मानतां.

म्हजो कुकी, म्हजीं शेजराचीं भुरगीं तशीं हींय आतां म्हजींच भुरगीं जाल्यांत. तांका उदक, खाण दिल्या बगर म्हाकाय आतां जेवण हरगती पडना. कामाकडेन लक्ष लागना.

दर घरांतले बायलेक अशेंच जाता काय?

- कामिनी किणी
सांवतावाडो, बागा.

पिल्लूक

बाबूक पिल्लूक
आवङ्क लागल्या
पोलीसांच्या तोंडांत
ताणे ती पळेल्या

फिरू फिरू
आवाज आयकलो
बाबूक कोगळाची
याद करून गेलो

पोलीसांचे हात
पळोवन आतां
बाबूय पोलीस
कसो जाता

पप्पाची स्कुटर
काकाची मोटार
बाबूच्या हाताक
ना आतां थार

मर्दींच एक
ट्रक आयलो
पिल्लूक मारून
बाबून अपघात टाळलो

- भिकाजी घाणेकार
लिदीया गार्डन,
सांत इनेज, पणजी
फोन : २४३१३६५

मार्ग आमचो दांगाती....!

मार्गाचे दिसपद्टे अपघात

जातात. कोण आपले हातपांय मोडून घेतात. कितलेतरी लोक आपलो जीव होगडायतात. तातूत कोणाल्या घरांतले एकलो एकसुरो आमचे सारकोच माणकुलो आसता तर कोणाच्या घरांत आमच्या सारक्या माणकुल्यांचो पापा, डॅडीय आसता. मार्गीर तें घर भरता तें दुख्खान आनी रडण्यान.

पूण आमी तें अशेंच पळयत बसपाचें? ना. आमी ह्या अपघातांक लागून मार्गाक गाळी घालपाच्यो न्हय. मार्ग तर आमच्या उदरगतीक आसता. तो आमचो इश्ट. म्हणटकच आपी आमच्या इश्टाचो बरो वापर करूक जाय. आमी मार्गाक कसो आदार करूक शकतात? सकयलें चित्र पळयात. कितें दिसता?

एक भुरगो रस्तो हुपता. अकस्मात गाडी आयल्या. पूण तो भुरगो गडबडूक ना. ताणें एकाच जाग्यार रावून गाडयेक हात केला. गाडी थांबल्या. हें अशेंच करूक

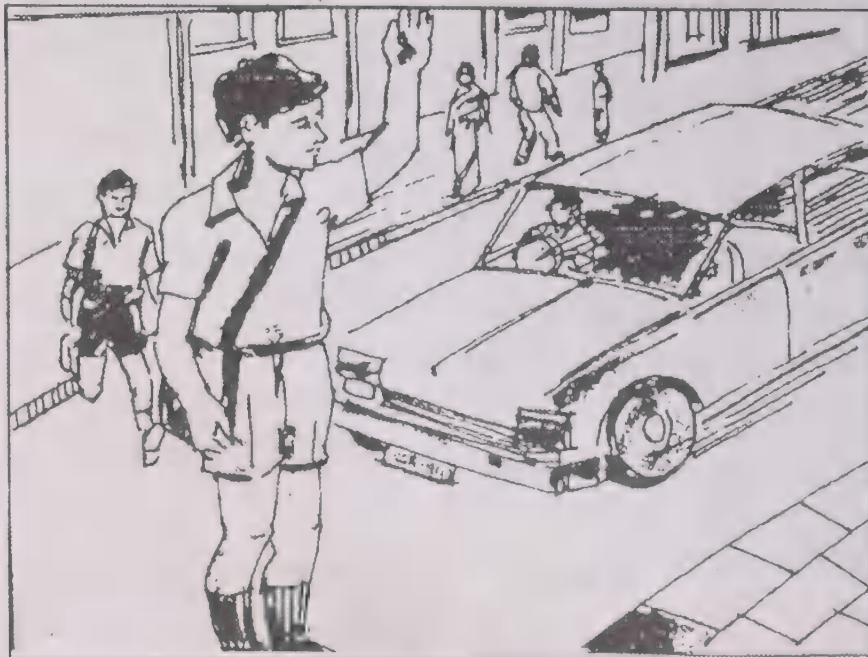

लहान भुरगीं, जाणेटे मनीस, अपंगूळ हांकां रस्तो हुपूक मजत करूक जाय.

जाय. गडबड केल्यार वाहन चालकूय गडबडलो आनी ताचो गाडयेवेलो ताबो वचून अपघात घडलो.

आतां वयलें चित्र पळयात. झेब्रा क्रॉसिंग आसा. एक आंधळो मनीस रस्तो हुपता. ताका रस्तो हुपूक मजत कोणे करपाची? ताचो हात धरून तुमीच ताका मार्गावेल्यान आलतडच्यान पलतडीं व्हरून सोडूळूक जाय. तें तुमचें कर्तव्य. तुमचो हो वावर रस्तो पळयता. तो तुमकां तोखेता आनी तुमची व्हडवीक गायता.

मार्गाक खुशालभरीत तुमी दवरले जाल्यार मार्गूय तुमकां खुशालभरीत दवरतलो.

रस्तो हुपतना अकस्मात वाहन आयल्यार हात उबारून थंयचे थंयच उबें राकचें.

‘वाचाल तर वाचाल’ ह्या तीन

शब्दांच्या माथाळ्याक म्हण म्हणची काय वाक्यप्रचार म्हणाचो हें म्हाका समजना. पूण ह्या तीन शब्दांमर्दीं उपाट अर्थ भरला हाचेर मात कोणाचेंच दुमत आसू नये. आयच्या दूरदर्शनाच्या जमान्यांत वाचनाचें महत्व मातशें दुय्यम दर्जाचें जालां म्हळ्यार तातूंत अतिताय काय जावची ना. अशें सगळ्यांचेच बाबतींत हांव म्हणना. कारण हांव तरी मनरिजवणेचे बाबतींत सगळ्यांत चड महत्व वाचनाकच दितां. दूरदर्शनावेल्या त्या रटाळ सिरीयलीवाटचाचें खंयचेंय एक पुस्तक वाचल्यार भलायकेक पसून चड बरें अशें म्हजें मत.

हालीं वचत थंय सहकार भांडारां आनी सुपरस्टोर्स जाल्यान प्लास्टिकाच्या पोतांक वालोर आयला. नाजाल्यार चणे, मूग, साखर, गोड ह्या सारकेले नग कागदानीच बांदून घरा हाडप जातालें आनी सामान सोडोवन उब्यानी डब्यांत घालतां घालतां त्या कागदावेले वाचप म्हळ्यार एक बरो आनंद कसो मेळटालो. आतां पसून केन्ना केन्नाय हरव्यो मिरसांगो नाजाल्यार फळां जाव भाजी कागदांत गुठलावन घरा हाडलीं म्हणटगीर हांव पयलीं त्या कागदावयल्यान नदर भोंवडायतां आनी मागीरच त्यो सगळ्यो वस्ती जाग्यार घालतां.

म्हाका पूण वाचपाचें पिशें हें लहान आसतनाचें. शाळेंतलीं गोष्टी पुस्तकां हाडलीं म्हणटगीर तीं सोपोवन परत व्हरून दिवन दुसरीं हाडटा म्हणसर म्हाका थार नासतालो. ‘आगो, अभ्यास कर.’ म्हण धेंगसो पडतगीर तेंच गोष्टीचें पुस्तक मागीर अभ्यासाच्या पुस्तकामर्दीं रावन म्हजी मनरिजवण करतालें. आजूनपसून म्हजी ही संवय मातय कमी जालिना. आँफिसांत पेपर वाचतां म्हण सायबान विचारतगीर हांवें फायलिनी पुस्तकां

वाचाल तर वाचाल

घालून वाचपाचें सत्र सुरु केलें. पूण काम काबार करून मात. हें म्हजें वाचनाचें पिशें खबर आशिल्लीं मुद्दाम वाच म्हण एकादून्या पुस्तकाविशीं सुचयतात आनी थोडीं तर मुद्दाम म्हाका पुस्तकां धाडून दितात.

दोतोरागेर बी गेलें म्हणटगीर थंय आशिल्ल्या पुस्तकांचेर हांव पयलीं चोपको घालतां. मनासारके पुस्तक मेळळें म्हणटगीर थंय वरांचीं दोन वरां बसपाक पडल्यार पुसून म्हाका पर्वा नासता. म्हजें हें पुस्तकपिशें थोड्यांक अतितायेचेंय दिसपाक शकता. फाटी खंयच्या तरी पुस्तकांत वाचिलें, एक बायल बरी गिरेस्त घराब्यांतली, पुस्तकांच्या दुकानार गेली आनी मोठ्यामोठ्या पुस्तकांकडेन बोट दाखोवन दुकानदाराक खंय म्हणपाक लागली, ‘म्हाका गडद गुलाबी कलरचें एक दाटशें पुस्तक जाय आशिल्ले. दुकानदार खंय आं करून तिका पळयतच उरलो. कारण हाचे पयलीं ताणे वाचकांकडल्यान अमक्या लेखकाचीं, अमक्या विशयाचीं अशाच पुस्तकांची मागणी आयकल्ली. पूण अमूक एक रंगाचें पुस्तक? दुकानदारान तिचेकडेन फोडणीशी केली तेना तिणे सांगलें, ‘ना, म्हज्या दिवाणखान्यांतले वणटींक तसलोच

रंग मारला म्हणून मॅच जावपाखातीर ते वणटीकडेन, म्हाका मेजार दवरपाक एक पेजादशें पुस्तक जाय.’’ पुस्तकांचो असोय एक उपेग म्हण ताणे बाबळ्यान कपलार हात मारला जातलो.

दिशिल्लें कागद वाचपाची खोड मात एकेकदां बरीच भरता. अशेंच एक दीस सुंगां गुठलावन हाडिल्लो तो कागद नुस्ते उजरायतना हांव वाचतालें. सुंगटांपोंदा लिपिलें तें वाचपाक हावें कागदावेलीं सुंगां कुशीन काडलीं. पळय जाल्यार येदो व्हडलो गणपतीचो फोटो. म्हाका किंते करचें म्हण कांय समजलेना. मागीर उरिलीं सुंगां दोळे धापून उजरायलीं.

म्हजी ही वाचनाची संवय मात घरकाराक मात लेगीत आवडना. पळयिल्ले खेपेक तो म्हजेर धेंगशे घालता. ‘कमर-मान एक करून दीसभर पुस्तकां वाचता (आनी घरांतलीं कामां कोण म्हजो आजो येवन करता?) तीं मान मोडून आनी दोळे फोडून घेतलें तू!’’ पूण खरें सांगू, चाळीशी हुपली तरी (तुमकां म्हणून सांगतां) म्हाका अजून वकल लागुना. ना म्हळ्यार स्पॉडेलायटीसचो

त्रास मरीमरी जाता. ऑफिसांत दीसभर संगणकाचेर बसतगीर आनीक कितें जातलें? म्हण हांव मनाचें समादान करून घेतां.

अशींच एकदां आमकां कोंकणीच्या कार्यशाळेखातीर पर्वरी आपयल्ली. तेन्ना आपल्या उलोवपांत भौ. पुंडलिकबाब नायक हाणीं म्हणलें, “तुमी बरें बरोवपाक लागतलीं जाल्यार जीणेत दोन पुस्तकां तुमकां बरे तरेन वाचव्याचीं पडटलीं. तीं म्हळ्यार.... तांचे उलोवप जावच्या पयलीं हांवें रोखडेंच चितलें, खंयच्यान तरी तीं दोनीय पुस्तकां फैदासून हाडचींच. ताणीं सांगलें, त्या पुस्तकाचीं नांवां आसात ‘सैम’ आनी ‘मनीस’. कमर, मान मोडिनासतना चलता भोवतना हीं दोनय पुस्तकां समजिकायेन वाचप म्हळ्यार आमची बन्यांतली बरी मनरिजवण आसुं येता.

- रूपा कोसंबे

घर नं.: ३५९, शिदोळी,
सांकवाळ, कुटुंबी-गोंय.

फोन-२४५२१५०

Ullhas
Jewellers

Ullhas Jewellers Pvt. Ltd.

Near Municipality, New Market,
Margao - 403 601, Goa

Tel : + 91 832 2704532 Fax: + 91 8322734532

E-mail : info@ullhasjewellers.com

Web : www.ullhasjewellers.com

मुर्देश्वर

सह्याद्री पर्वत आनी अरबी समुद्र हाचे मर्दें कोंकण प्रदेश. ह्या कोंकण प्रदेशांत असंख्य निर्सारम्य प्रदेश आस्सती. त्या पैकी मुर्देश्वर एक जानास्सा.

मुर्देश्वराक कर्नाटकाचें कन्याकुमारी म्हणताती. कारण हांगाचे पुराणप्रसिद्ध 'मुर्देश्वर' देवस्थान कन्याकुमारीचे विवेकानंद शिलास्मारकावरी समुद्रांत आस्सिलें देवस्थानाचें जिर्णोद्धार करतना वाहन सरळ देवळापर्यंत वोच्चे तस्सिं रस्तो केल्लो. तशीं-जानु आतं पळयतल्यांक 'देवस्थान आस्सिल भू भाग एक द्वीप जानु आस्सिलो' म्हळी कल्पना येना.

कर्नाटकाचे उत्तरकन्नड जिल्लेतु भटकळच्यान होन्नावर दिकान वत्तना मुर्देश्वर लागता. भटकळच्यान हाय-वेचेरी १३ कि. मी. वत्तना पडेन दावे दिकान मुर्देश्वर वोच्ची बाट दिसता. भव्य प्रवेशद्वार तुमगेल स्वागत करता. नवीन सिनेमा रिलीस जावंचे पयलीं ट्रेलर दाक्यताती नवे, तशीं ते प्रवेश द्वार. ताचेवयलें सुंदर शिल्प मुर्देश्वरची भव्यता, दिव्यता सांगता. प्रवेश द्वारासाबन सीदा १.५ कि. मी. गेल्यारी, देवस्थान वोचून पावताती. वोच्याक बस, टेंपो किंवा ओटोरिक्षा मेळताती. मुर्देश्वरांतु कोंकण रेल्वे स्टेशन आस्सा. तें प्रवेशद्वाराचे सामकार हायवेचे गोंयांवटेन येतासतना उजवेवटेन आसा.

ह्याच मुर्देश्वर गांवचो उद्योगपती सुप्रसिद्ध श्री. आर. अेन्न. शेंडीन होड मन कोर्नु, करोडों रुपये खर्चून हांगाचे पुराण प्रसिद्ध पुरातन देवस्थानाचें जिर्णोद्धार केल्लो. धा वर्सा सतत काम कोर्नु देवस्थान सुंदर बांदलें. काम अजून चालू आस्सा. विसावे शतकांतुले शिल्प श्रीमंतिका हांगा पळोवंच्याक मेळता.

देवळाचे आजू-बाजूचे वीस एकर भू भाग सुंदरवन केल्या 'गंगावतरण', 'भू-कैलास', 'भगवद्गीता बोधन'--- आदी शिल्पकृती अत्यंत सुंदर जावन आस्सती. देवळाचे शिखराचेर शिल्पकृतीं पुराण कथा दाक्यल्याती. त्या शिवाय त्या परिसरांतुल उंच भू-भागारी आस्सिली योगमुद्रेतु बास्सिल चतुर्भुज शंकराली मूर्ती मुर्देश्वरची Land-Mark जान्नासा. दोन चार मैल अंतरावयल्यान सुधां ती मूर्ती दिसता. श्रद्धेन ती मूर्ती पळयतां पळयतां पळयतले ध्यानस्थ जाताती. देवळांत प्रवेश करतना अेंद्रा मेळचें गोपुर आमगेल देशांतूल अत्यंत ऊंच गोपुरांतु दुसरे क्रमांकारी आस्सा. प्रथम क्रमांकाचेर मधुरैचे मीनाक्षी मंदिराचे गोफुर आस्सा.

ह्या क्षेत्राक 'मुर्देश्वर' म्होणु नाव कश्शी पळळें? ती पुराण कथा अशीं आस्सा-

कठोर तपशचर्या कोर्न कैलास पर्वता वैयल्यान रावणान हाडिल ईश्वरालें आत्मलिंग गणपतील्या कारास्थानान गोकर्णाकु जमिनींतु पूर्न

बस्ता. महाबली रावणान कितलें प्रयत्न केल्ले तिकी ताक्का ते लिंग परत निकोळच्याक जायना. रागान रावण ते लिंग बांधून हाडील वस्त्र, दोर, पेढी.... इत्यादी अेकेक दिकान भिरकटावन उडडैता. ते जे भू-भागारी पडले ते प्रदेश तीर्थक्षेत्र म्होणु प्रसिध्दी पावताती. त्या पैकी मुर्देश्वर अेक.

महाराष्ट्रांतुले 'गणपती पुळे' वरी हांगाली मैलों-मैल लांब समुद्रा वेळ आस्सा. चमकल तितले सरना. मुंबईची चौपाटी वा मद्रासचे मरीना बिचावरी हांगा गर्दी ना. दोणीरी (व्हड्यांत) बस्सून समुद्रांतुल्यान देवस्थान आस्सिल भू प्रदेशाक प्रदक्षिणा घालेत. समय सूर्यास्ताचो आसल्यार अती-उत्तम.

दोन-तीन दिसा रजा आसल्यार खंय वोच्चे म्होण माथें खर्पून घेवनाकाती. मुर्देश्वर येवच्याक खूब तयारी कोर्का म्होण ना. पयले दिसा ठरोवनु दुसरे दिसा भायर सरयेत. त्याच दिसा भायर सरयेत. मुर्देश्वर येतल्यांक सर्व प्रकारची व्यवस्था, सुविधा उपलब्ध आस्सा. राबच्याक, खावच्याक, पिवच्याक काळजी कोर्नकिकाती. फक्त अेकपंता येवचे मन करा

फाल्ले पोलोवयां म्हणत मुक्कार धुंगुल नाक्काती कारण कालचक्र गाबना.

गोकर्ण

आमगेल दिकान भोंवच्याक वत्तले अगदी कम्मी. तिर्थक्षेत्रारी देव-दर्शनाक वत्तले जास्ती. चार पैशे खर्चिलतिकी पुण्य मेळटा म्हळील नंबिगा (भावार्थ) आनि समाधान तांका.

‘गोकर्ण’ फाटटी धोर्न पुराण प्रसिध्द तीर्थक्षेत्र जावनास्सा. कर्नाटक, महाराष्ट्र, आंध्रप्रदेश आनी केरळ दिकाचे यात्री कायम हांगा हजारांनी येत उर्ताती. कर्नाटकांतुले उत्तरकन्नड जिल्लेचे अंकोला आनी कुमटा मदें गोकर्ण आस्सा. नेशनल हाय-वे वयल्यान मादनगेरी क्रोसारी फिर्न धा कि. मी. भित्तर वोचका. ही भित्तवैली वाट वांकडी-तिकडी जावनास्सा पण वत्तना तुम्कां थंच्या परिसराचो पूर्ण परिचय गोकर्ण पावचे पैलें जाता.

गोकर्णचे ‘महाबलेश्वर’ देवस्थान, ‘महागणपती’ देवस्थान पुराण प्रसिध्द जावनास्साती. लंकाधिपती रावण

शिवभक्त, कैलास पर्वतारी कठोर तपश्चर्या कोर्न, ईश्वराक प्रसन्न कर्ता. ‘आत्म-लिंग’ दी म्होण वर मागता. भोळा शंकर ‘तथास्तू’ म्हणटा. रावणाल्या हातांतू आत्म-लिंग दित्ता; अेक शर्त घालता, ‘हें आत्मलिंग मदें खंयीं जमनीर दवोच्याक ना.’ ‘दवल्यारी थंईची जमिनींत पूर्ण बसतलें परत उक्कोळन काढच्या जायसिना.’

रावण आत्मलिंग मेळळील खुशेन लंकेक भायर सोर्न वत्ता. ही खबर कोळ्यु सर्व स्वर्गावैले देव तातडीन अेकत्र जमताती. ‘रावणाल्या हातांतू आत्मलिंग म्हळ्यारी सर्व तरेन अनर्थाक पोवणे. ते देकून खंचे परिस्थितींक तें लंके होच्या दिवच्याना.’ म्होणु अेक मतानी निर्णय घेताती. आनी ह्या संकटांतुल्यान पार पोडची पूर्ण जबाबदारी विघ्नेश्वराचेरी म्हळ्यार गणपतीचेरी घालताती. गणपती बुदवंत. रोखडोच बाल ब्रह्मचारीलो वेष धारण कोर्नु रावणाल्या फाटीं लागता तो ‘गोकर्ण’ मेरेन येता.

‘सांज वेळ, सूर्यास्ताचो समय, संध्यावंदन कोरका. पूण हातांतु आत्मलिंग आस्सा. सकयल दवच्या ना. कस्सल कोर्चे?’ म्होणु विचार करत आस्तना रावणाक हो बाल ब्रह्मचारी दिसता. तो ताक्का आपयता. ‘थोड वेळ हें आत्मलिंग धोर्नु राबता वे? हांवु संध्यावंदन कोर्नु येता.’ म्हणटा.

‘हें पल्ले! माक्का जास्त वेळ हांगा त राबून उच्चाक जाय ना. दुसरीं भरपूर कामां आस्साती. तुवें बेगी येवका. वेळ कोच्या ना. तुक्का येवच्याक वेळ जाल्यारी हांवुं तुक्का तीन पटे नांव घेण्यु आप्यतां. तुवें आयलेंच -- हे लिंग तुगेले हातांतु दित्तां. नांवे हांगा दवरता आनी मेगेल वाटेन हांवु वत्ता’ म्होणु तो बाल ब्रह्मचारी वेषधारण कोलिल गणपती सांगता.

रावण शर्त मान्य करता; आत्मलिंग तागेल हातांतु दिवनु संध्या-

वंदनेक बसता. आचमन सुरु केलें मात्र, ॐ श्री केशवाय नमः, नारायणाय नमः, माधवाय नमः, गोविंदाय नमः.....' गणपतीन आप्पोवच्याक सुरु कोर्न सोडलें, 'रावणा, रावणा, ये....रावणा ५५५'

रावणाक संध्यावंदन अद्यारी सोडच्याक जायना आनी ती पूर्ण जायवेरी गणपती राबच्याक तयार ना. गणपतीक आपणे आइल्ले उददेश पुरा कोर्कानवे! आत्मलिंग थर्दीची जमनीरी दवोर्न सोडता. खेळ खलास!

रावणाल तपश्चर्या व्यर्थ जाता. पुर्ण ताकत लावक शतोप्रयत्न केल्लेतिकी आत्मलिंग दवरील कडच्यान अजिबात हाल्लोवच्याक जायना. रावणाक 'महाबली' म्हणतात. पूर्ण तागेल बल उपयोग येना. ते आत्मलिंग गोकर्णातु उरता. तेनांच्यान त्या आत्मलिंगाक 'महाबलेश्वर' म्हणताती. कैलास पर्वता वैयत्यान करावळी प्रदेशांतु तें लिंग हाणु प्रतिष्ठापन कोर्च्या देकून गोकर्णाक 'भू कैलास' म्हणताती. गणपती निमित्त ही घटना घडच्या देकून गोकर्णातु गणपतीक अग्रस्थान. आइल्ले भक्त प्रथम गणपतीले दर्शन घेवनु नंतर महाबलेश्वराले दर्शन घेवच्या वत्ताती. दोनी देवळां लागी-लागी आस्सती.

गोकर्णाक आयत्यारी फक्त देव-दर्शन घेब्नु धावनाककाती. फुरसत्तीरी येया. करावळीचे प्रकृती सौंदर्य बी पळयाती. आजकाली यांत्रीक जीवनान मनीस बेगी थकता. मनान थकता. शरिरान थकता. निसर्गातु जश्शीं ऋतू बदलत उर्ताती तश्शीं दैनंदीन दिनचरी बदलका. अर्दीं मर्दीं सानसो अेक-दोन दिसांचो प्रवास केल्यार देहारोग्य आनी मन निरोगी उरता.

परशुरामान ह्या तीर्थ क्षेत्रारी राब्बून समुद्र मागशी धुंगुळ्यु कोंकणी प्रदेश निर्माण

केलिलें खंय! गुजरात ते केरळ पर्यंत आस्सिल करावळी प्रदेशाक गोकर्ण मध्यस्थान जावनास्सा. ते देकून ह्या करावळी प्रदेशाक 'परशुराम प्रदेश' म्हणताती.

महाबलेश्वराले दर्शन घेवनु सरळ दोन मिनां चमकल्यारी समुद्रवेळी अेत्ताती. दावे दिकेन रामतीर्थ गुइडो (दोंगर). उजवे दिकान लांब...५५ लांब समुद्रा वेळ अदमास ६ ते ७ कि.मी. चमकून वोचेयेत. सांजेचें पायांक चप्पल, बूट घालनासी समुद्रा वेळेरी चमकून वोचका. ती मजा वेगळी. शांत, निसर्गरम्य परिसर, स्वच्छ समुद्र किनारो, शुध्द हवा अनी ग्रामीण प्रदेशाच्या मोकळ्या वतावरणांतु मनांतुली चिंता दूर जाता. मन प्रसन्न जाता. सुर्यास्त जायत आस्तना क्षितिजांतुले खिणाखिणा बदलचे रंग परिवर्तना खंयतरी तटस्थ बोस्सून पळोवका. त्या खातीर रामतीर्थ गुइडो प्रशस्थ जागो जावनास्सा. थंय बोसच्याक आसन बांदल्यांती. थंय शांत बोस्सून पोळोवंचे म्हळ्यारी तें अेक प्रकारचें मेडिटेशन जावनास्सा.

शहरांतुल्या मन्शांक सूर्योदय, सुर्यास्त पोळोवच्याक वेळ खंय मेळता! गोकर्ण आईल तेना पोळोवन वचाती. आयुष्यभर उगडास उरतलो.

रामतीर्थ गुइडो वैयर गेल्यारी 'गोविन होटे' म्हळील जमिनी मुळांतुले गुहाघर (भुंयार) लागता. तें पोळोवच्याक दिसाचें उजवाड आस्तना वोचका. वत्तना टोर्च व्होरका. कोटि-तिर्थसावनु बी हांगा येवची वाट आस्सा. हे गुहेनु भितर वोच्चून भायर येवचो अेक अद्भूत अनुभव जावनास्सा.

'गोविन होटे' सावनु आनी मुक्कार गेल्यारी 'जटायु तीर्थ', अनी मुक्कार गेल्यारी, गुइडे वाटटेन, जगप्रसिद्ध '३० बीच' दिसता. गुइडेर राब्बून पोळोवका तें. निसर्गान आपणहून '३०' आकृती धारण केलिलें स्पश्ट दिसता. हांगा सह्याद्री समुद्र स्नानाक आइल्यावरी अगदी

समुद्राक येवनु मेळळा. '३०' वेळेर विदेशी प्रवासी जास्ती दिसताती. ही वेळ हृपून आनी मुक्कार 'तदडी' दिकान गेल्यारी सान सान वेळो मस्त आस्सती. तांका 'हाफ मून बीच', 'पेरेडाईस' बीच म्हणताती. थंच्यान समुद्रमार्गान व्हळ्यान गोकर्णाक येयेत. तो भी रोमांचकारी अनुभव तुमगेल्या उडगासांतु उर्तलो.

उत्तरकन्नड जिल्लेतु प्रती चार-पांच कि. मी. अंतराचेरी अेकेक बीच आस्सती. आकारान सान होड उर्तीत. पूण सोबीतकायेन अेकसमान. हे सर्व बीच व्यवस्थीत विकास केल्यारी 'उत्तर कन्नड' भारतांतुले प्रसिद्ध प्रवासी केंद्र जात्ताशिलें. कस्सले कोर्चे? आमगेलें दुर्भाग्य! आशिल्ल्यांक तृप्ती पाव्यें आमकां रक्तगत जान्बु गेल्यां.

गोकर्ण आयत्यारी फक्त देव-दर्शन घेवनु धावनाककाती. हांगा सैमय बी आस्सा, परमात्म भी आस्सा म्हळीलें विसरनाककाती. एक-दोन दीस रावाती. प्रकृती सौंदर्य भी पळयाती. टवटवीत, ताज्या, प्रसन्न मनान, अेका वेगळ्या अनुभवान, परतून येवका म्हळील इच्छेन परत वचाती. हांगाचो अनुभव चार लोकांक सांगा. कारण 'हो आनंद सगळ्यांनी वांटून घेवका' हीच मेगेली इच्छा.

- पद्मनाभ नायक

बी/२०१,
मंजुनाथ सीएचएस लि.,
संत नामदेव पाथ,
तिलक नगर,
डॉबिवली (ई) ४२१ २०१
फोन : (०२५१) २४२१४०१

मुंडाश्याची सुटका

पोरांची वार्षिक परीक्षा संपल्यामुळा शाळेक उन्हाळ्याची सुटी पडली. त्यामुळा शाळेत जाणाऱ्या पोरांका अख्खो गाव भटकाकू मोकळीकच गावलंली. बाबल्याचो शंकर आनी म्हारूतीचो गणू यंदा आटवीची परीक्षा देवन् नववीत जावची सपना रंगईत हुते. ते दॉगजान्य यॅकाच वर्गात आसल्यामुळा जसे बाबलो नी म्हारूती कायम येकामेकासंगती आसंत तसे हे तेंचे झीलही येकामेकासंगत न्हवत आनी खेळत. यंदा त्यांका परबांच्या पांडुरंगाचो झील शिवराम दोस्तीक गावलो. तिग्य तसे बापाशीसारकेच इब्लीस. पन तेत्र बाबल्याचो शंकरो महा-इब्लीस. अगदी बापाशी सारकोच गावावरसून ववाळून टाकलंलो! केवा काय करीत नी काय नाय ह्या सांगाकू यॅवचा नाय. डांबीसपणामुळा गावात कितीजणांचो मार खाल्यान् त्येचो हिशोब नाय.

ह्या तिगांचो दिवसाचो आता कार्यक्रम ठरलंलो आसूता. सकाळी लवकर उठायचा, कायतरी पॉटात ढकलून पयल्यांदा गावचो पार गाठायचो, मग दिवसभर रानात नायतर गावात मॉकाट ढाँरागत फिरायचा, दॉपारी घर गाढून पुन्हा पॉटात कायतरी ढकलायचा नी तसाच पळत पार गाठायचो आनी रातरी गावात सामसूम होयपर्यंत पारावर

चकाटे पिटत बसायचा. जमलाच तर आंदारात कोनाचे तरी नारळ चोर, परड्यात शीरान तवशी चोर असलेय धंदे चालू आसायचे.

येक दिशी मेले असेच गांवगजाली मारीत पारावर बसलंले हुते. पण गजाली मारूच्या नादात रातरीचे नव व्हाजले तरी मॅलॅच्या लक्षात ईला नाय. त्येंच्या आवशी-बापाशीन् ती मॉकाट सोडलंली पॉरा. ते कित्याक लक्ष देतंत? येतीत तेंवा येतीत घराकू! शेवटी शिवरामान् त्यॅका जागे कॅलॅन! “मॅलॅनू रात झाली. चला, घराकू जावया. माका लय भूकू लागली हां!” असा शिवरामान् सांगल्यावर तिगजान्य सरळ रस्त्यान् घराकडे न जाता मदल्या बोळात घुसले.

सोनवडेकरांच्या घराच्या पाटच्या भिंतीजवळ यॅताच शंकरो दबक्या आवाजात म्हणालो, “वायचू थांबा.” तसे सगळे थंयसरच थांबले. शंकन्यान त्यॅका भिंतीजवळ वडल्यान् नी म्हणालो, “तां बगा काय!” सगळे पाठीमागच्या रस्त्याकडे बगूकू लागले. तेंवा शंकर म्हणालो, “अरे येडझव्यानु, रस्त्याकडे नाय, भिंतीकडे बगा!”

बाकीच्या दॉगाजनांनी भिंतीकडे बगल्यानी, तर एक इसम परशुराम सोनवडेकराच्या भिंतीवर चढतना त्यॅका दिसलो.

“ह्येची गंमत करूया काय रे?” गणून हळूच इचारल्यान बाकीचे आदीच टवाळ. त्येंनी पटकन माने हलवल्यानी.

मग गणू मांजराच्या पावलानी हळूहळू सरकत त्या इसमाच्या जवळ गेलो. तो इसम कोण चोर व्हतो की काय ह्या त्यॅका समाजला नाय. पण त्यॅना दोन्य हातानी भिंतीची वरची कडा धरलंल्यान्. डावो पांय भिंतीतल्या खाचेत रोवून आनी त्याच पांयावर सगळो भार तोलून उजवो पांय वर उचल्ल्यान्. आता अगदी थोडक्या वेळात तो सोनवडेकरांच्या घरात उतारनार हुतो. पण असा करतंना त्यॅना डॉकॅकू मुंडासो गुंडाळल्यान्, आनी त्याचा यॅकू टॉकू सुटान् त्याच्या पाटीवर लोबत हुता.

गणू लपत-दबकत त्या चोराकडे गेलो, मुंडाश्याचा लोंबणारा टॉकू हातात धरल्यान् नी ‘मॅलॅनू पळा’ म्हणान् सांगान् स्वताय पळ्य सुटलो. आपल्या डॉकॅचा मुंडासा कोणतरी वडता आसा, आनी ता लवकरच सुटान् पडतला ह्या त्या चोरान् वळाकल्यान्. पण करतलो काय? त्येचे दोन्य हात भीत पकडूक आडाकलंले. ते सोडले तर मुंडासो पॉरा पळवतली, नी गावभर बांब होतली ह्या इचारात तो आडकल्यामुळे त्या पॉरांका गाळी देण्याच्या परते काय करू शकत नाय हुतो.

गण्याच्या हातात त्या चोराचो सगळो मुंडासो इल्यावर गणू पळाचो थांबलो.

त्यँना शंकन्याक नी शिवरामाक थांबवल्यान्.

“मायला त्यँचे! कोन आसात् रे तो?” शंकरान इचारल्यान्.

“कोनाक म्हायत्? आंदारात वळकाक गावलो नाय.” शिवराम म्हणालो. गणूच्या डॉकेंत किडे वळवळाक लागले. “माका वाटता तो परशुराम सोनवडेकराच्या बायकोचो कोनतरी यार आस्तलो.”

“कशावरसून?” बाकीचे दॉग्जान शंका काढूक लागले.

आपल्या बॉलन्यावर कोणी शक घेतलंलो गणूक आवडत नाय. तो वैतागलो. म्हणालो, “आरे परशा सोनवडेकराच्या बायकोचा गावात कॉनाबरोबर ना कॉनाबरोबर तरी लफडा आसतां, ह्या तुमका म्हायत् नाय शिंदळीच्यानू?”

“पन, परशुराम घरात आस्तंलोच ना?” शिवरामाची शंका.

“आठवडे बाजार आस्लो काय परशुराम त्ये रातरी घराक येईत नाय. नॅमक ह्या वळकानंच तो चोर त्यँच्या घरात घुसता हा. आनी आज नेमको आठवडे बाजार हॉ मरेस्स!” गणून अक्काल पाजळल्यान्.

शंकन्याक न्हववंना. “आरे, पण घरात म्हातारो-म्हातारी आसा. त्यँचा काय?”

बाकीचे दॉग्जान् हसले. “मॅलै! त्या म्हातान्या-म्हातारेक नाय डोळे नी कान. त्यँका काय समाजतां? चॉराक तां बरोबर म्हायत आसा. म्हंजे तो हयलो जवळपासचोच आस्तलो.” गणू म्हणालो.

शिवराम पन आता तंच तालमीत तयार होवक क लागलो हुतो. तो म्हणालो, “असेच परशुरामाच्या घराकडे जावया. म्हातान्या-म्हातारेक उटवून घरात चोर शिरलो आसा म्हणान् सांगाया.”

“नुको-नुको तसा नुको. हो गावचो मामलो आसा. वगीच चवाट्यावर बाँब होवक् नुको.” शंकन्यातलो ‘जाणतो’ तयार होवक्

लागलो.

“पन ह्या मुंदाश्याचा काय करूया?” शिवराम.

त्यावर तिगांनी बरोच इचार केल्यानी. शेवटी असा ठरला की, तो मुंदासो गणून आपल्या घराक घेवन् जावचो; त्यँच्या सोयीनुसार खंयतरी दडवून ठेवायचो, दुसरे दिवस गावात आदी मुंदासो बांदून फिरणारो, पन आता उगड्या-बोडक्या डॉकेंत फिरणारो कोन इसम आसा तो बगायचो; तो मुंदासो घेवन् त्याच्या बायकोकडे जायचा, तो मुंदासो परशु सोनवडेकराच्या पाटीमागच्या भिंतीजवळ गावल्याचो सांगान् तिच्या स्वादीन करायचो मग त्या घरात काय घडता त्येची गंमत बगायची असा त्यँच्यात ठरला आनी तिग्जानय् आपापल्या घराक गेले.

दुसरे दीस सकाळी आट-नव व्हाजतानाच शंकर धावतच गज्याकडे इलो. आनी त्यँका घेवन् शिवरामाकडे गेलो. गण्यान् इचारल्यान्, “काय झाला रे? असो भियाल्यासारको काय करतंस्?”

“ल्य मोठो घोटाळो झालो आसा.

आदी पारावर चला मग सांगतंय.” शंकन्यान एकदाचा ताँड उगडल्यान्.

सगळे मिळान् पारावर इले. पण शंकन्याक धीर नाय व्हतो.

“माजो बापूस रेस्स.” शंकन्या रडकुंडीक इलो हुतो.

बाकीचे दॉग्जान भियाले. “मॅलैचो बापूस बाबलो गावकार खपलो की काय? हाली त्यँका मोठी बाटली लागता ह्या अखल्या गावाक म्हायत् व्हता.” दॉगांच्या मनात पाल चुकचुकली. त्यँची थोंबाडा बगून शंकर म्हणालो,

“आरे तुमी समाजतास् तसा काय नाय. माजा बापूस सकाळपासून घरात उगड्या-नागड्या डॉकेंत बसलो आसा. डोक्यावर मुंदासा नाय हा!”

बाकीचे दॉग्जान चमाकले. म्हंजे सोनवडेकराच्या भिंतीवर चडणारो शंकन्याचे बापूस व्हतो तर!

शिवराम म्हणालो, “शंकन्या मानला बरा तुज्या बापाक. वारे तुजो बाप. नशीबवान आसंस् गड्या!” शंकन्याक आता मरान बरा असा वाटाक लागलं. तेतूर हे दॉग्जान त्येचे जख्मेवर मीट चोलूक लागले.

“तां सगळा मरांदे. आदी तो मुंदासो माज्याकडे दे. मग काय माका बॉलाचा ता बॉला.” शंकन्या अगदीच काकूळतीक येवन् म्हणालो.

गण्यान् सरळ मुद्याक हात घातल्यान्. म्हणालो, “माका येक सांग. शंकन्या, तू ही भानगड कशी मिटवतंलस्?”

“म्हंजे?” शंकन्याचो टाळो उगडोच न्हवलो.

“म्हंजे, तो मुंदासो तू बापाशीक देतंलंस् कसो?” शिवरामान ‘बाप दाखव नायतर श्राद घाल.’ थाटात इचारल्यान्. आपले दॉगांचे बाप ह्या असल्या भानगार्डीत नाय ह्या समजान् गणू नी शिवराम हवेत तरंगत व्हते.

पण शिवरामाची शंका बरोबर वहती. समजा शंकन्यान तो मुंडासो बाबल्याकू न्हेवन दिल्यान, तर आपलो मुंडासो पळवणाऱ्यात आपलोच झील वहतो ह्या शंकन्याचो बापूस वळाकतालो. इतक्याच नाय, तर सोबत कोणकोण हुते ह्या सुदा तो शंकन्याचा मानगू धरून त्याच्याकडसून कबूल करून घेतलो. मग त्याका आयतीच गणू नी शिवरामाची नावा कळतली. मग तो त्यऱ्या बापाशीक सांगान् त्यऱ्यासुदा धुलाय करतलो या सरळसरळ दिसत हुता.

शंकन्यान् ह्या सगळा वळाकल्यान्. तो म्हणालो, “तुमी काळजी करू नुको. मीया काय बापाशीचो मार खावकू आता लहान नायं. मी तो मुंडासो माज्या बापाशीकू देतंय. आनी तो पळवणाऱ्यात मी स्वता होतंय ह्या सुदा त्यऱ्या सांगतंय.”

“पन त्यऱ्या आमच्यावर राग ठऱ्यालून तर?” बाकीच्या दॉगांची शंका.

“तसा अजिबात व्होवचा नाय. तसा काय करण्याचो त्येचो इरादो दिसलो, तर मी ह्या सगळा आयेकू मीठ-मसालो लावन् सांगन् असा त्यऱ्या काय आदीच बजावतलंय. आनी माजी आये तुम्का म्हायत आसा कशी हां ती!” शंकन्याच्या डॉळ्यात आता येगळाच कायतरी दिसाकू लागला. तो बरोचसो सैल झाललो दिसत हुतो.

“त्यापेक्षा तो मुंडासो त्यऱ्या न देता आयेक सांगला तर?” बाकीच्या दॉगांची सुचना फुडे इली.

शंकन्या म्हणालो, “तसा नुको. तसा कॅला तर मुंडासो काय कॅलास म्हणान् इचारून इचारून माजी आये माज्या बापाशीच्या डॉळ्याचा भुस्काट पाडीत. शिवाय गावात अबू जातंली ती येगळीच.” शंकन्या आपल्यासकट आवशी-बापाशीकू ह्याच्यातून वाचवूक बगीत वहतो.

शेवटी तो मुंडासो शंकन्याकू देवचो आनी शंकन्यान् तो बापाशीकू म्हंजे बाबल्या गावकाराकू देवचो असा त्याच्यात ठरला.

तो मुंडासो गण्यान् म्हशीच्या वाड्यात गवाणीत ठेवल्याचा सांगल्यान, म्हणान् सगळे गण्याच्या घराकडे म्हशीच्या वाड्यात गेले. आनी बगंतंत तर काय?

गण्याची मोठ्या शिंगाची म्हस शंकन्याच्या बापाशीचो तो मुंडासो मोठ्या चवीन् चघळीत हुती. अर्धोअर्धीक तिच्या पोटातसुदा गेलो हुतो. तिगजानही आ११ करून बगीत न्हवले. पण शंकन्याच्या पॉटात आता खुशीचे लादू फुटत वहते.

— शामकांत का. मर्जज
गॅजेटिअर विभाग, महाराष्ट्र शासन,
२७, बरजोरजी भरुचा मार्ग,
फोर्ट, मुंबई-४०० ०२३
मो.: ०९८६९९०२३६२

मुगे क्वार्टर दी!

मतदानाच्या दिसा ड्राय डे आशिल्यान सगळी बार्ग बंद आशिल्ली. बार्ग बंद आसली म्हूण तल्लफ थोडीच बंद जाता! सोरो घातल्याबर मतां मारतलो कोण?

उमेदवाराच्या एका खडेगांठ कार्यकर्त्यान एका आडसाक गर्फांब हाड्न दवरलो आनी मतां मारतल्यांक सांगलें, ‘मत माल्लां हें दाखयात आनी तुमचो क्वार्टर घेवन वचात.’

कार्यकर्तों फेजाद आशिल्लो तरी वेचणूक आयोगान सामके कडक धोरण दवरिल्लें. पोलिसूय व्रास काढीत भोंवताले. देखून कार्यकर्त्यान आपल्या एका मनशाक आपोवन हाडलो आनी सांगलें, “आंतोन वोच आनी रस्त्यार उबो राव. पुलिस आहाय जाल्यार चोय.”

एका वरा भरयान आंतोन उमेदीन भरून परतलो. ताचे वांगडा एक इन्स्पेक्टर आनी दोन हवालदार आशिल्ले. आंतोनीन उमेदवाराच्या मनशाक नेटान सांगलें,

“सायब्ब हाये रस्त्यार बोचोन हिंगा तिंगा पुलिस आहाय जाल्यार चोयले. पूण कोणूच नाहलो. माजीर हांव बद मतां मात्ताय तिंगा जेलो. तिंगा हे पुलीस आहले. तेंका पांये पडोन हांव हिंगा झेवन येयलां. आता मुगे क्वार्टर म्हाका दी चोवया!”

फोटो

धावेच्या भुरग्यांचो शाळेंतलो निमणो दीस आशिल्लो. ‘सेंण्ड ऑफ’ करपाचो कार्यक्रम आशिल्यान सगळी भुरगीं बेरे बेरे कपडे घालून आयिल्ली. पिटी मास्तर करंदीकारूय एका फोटोग्राफराक घेवन आयिल्लो. धावेच्या भुरग्यांचो ग्रूप फोटो काड्न दरएकल्याक एक एक प्रत विकपाचो ताचो डाव आसलो. देखून तो फोटोवाचें महत्व सांगून भुरग्यांक फोटो घेवक तयार करतालो.

“भुरग्यांनों, तुमी व्हडले जाले काय तुमकां हो भुरगेपणावेलो फोटो पळवतना खूब मजा दिसतली. तुमी म्हणटले, हो म्हजो मिव पराग. तो आतां व्हडलो दोतोर जाला. हो दिसता पळे तो पिटर. तो इंजिनेर जाला. आनी हो आसा पळे तो आमचो पिटी सर...”

“तो आतां ह्या संवेसारांत ना.” मर्दीच श्वेतान म्हळें.

हृतस्त्रण पळोवन

पांय सौडूंक जाय...!

आमच्या ऑफिसांतलो संतोष चिंतेस्त बसून आसा तें पळोवन हांव ताचे कडेन उलोवंक लागलो. ताणे म्हाका सांगलें “म्हजे भयणीचो चेडो म्हजेच फुड्यांत रावन व्हडलो जालो. म्हज्या भुरग्यांबरोबर हावें ताकाय वाडयलो. कित्याक म्हण हांव ताका वेगळो मानतलों? म्हजे भयणीची अडचण पळोवन हावेंच ताका आमगेर हाडिल्लो. ताका हावेंच पोसलो म्हणल्यार जाता. केन्नाच एक कास्तीगाचें काम ताका सांगलें ना. बांयचेर वचून उदक लेगीत हाडपाक दिलें ना. लायट नासताली तेना सदांच ताचे फुड्यांत पयलीं उजवाडाची पण्टी दवरतालों. ताचे परिक्षेच्या दिसांनी वातिचे मासच हाडून घरांत जमा करतालो. जायते फावट म्हाकाच अर्थीक अडचण जाताली. तेन्ना हांव म्हज्या भुरग्यांक समजायतालों. पूण ताका केन्नाच कास्तीग करिनासलों. म्हज्या भुरग्यांक हावें जायते फावट तापयलीं पूण ताका केन्नाच तापयलो ना. आपणागेर दवरूंक पडटा म्हण उलोवन दाखयता, करून दाखयता, म्हणटलो म्हण सगळे मोन्यानी सौंसून घेतालों. म्हज्या भुरग्यांपरस्य ताका चड मोग दिवन सदांच खुशाल दवरलो.”

“हें तर तुवें तुजें कर्तव्य केलें. आपले भयणीच्या भुरग्यांक आपल्या वांगडा दवरूंन इतलो त्याग करप म्हणल्यार आजच्या काळार खूब जालें. आरे आज पूत बापायक वळखना, धूव आवयक वळखना. ताचे उरफाटें तर सांगूंकच नाका. इतलें आसतना, तुवें जें केलें ताचो तुका कित्याक पच्छाताप?” हावें ताची करणी उखलून धरली.

“पच्छाताप न्हय, ताणे म्हज्यो भावना दुखयल्यो. ताचें शिक्षण पूर्ण जाले उपरांत म्हजीच वळख लावन वेर्णेचे एके कंपनीत ताका नोकरी मेळोवन दिली. फाटलें

वर्सभर तो थंय नोकरी करता. पुराय पगार आपल्या घरा धाडटा. ना जाल्यार बँकेत घालता. ताका केन्नाच दिसलें ना आपले खातीर म्हज्या घरांत देसपेस जाता म्हण. आसू! तरी हावें ताका केन्नाच कितें विचारलें ना. काल तांचे कंपनीत खंय ‘फावंडर्स डे’ जालो. आनी ताका बरो कामदार म्हण बरोच व्हडलो गीफ्ट फाव जालो. तुका सांगू, ताणे तो गीफ्ट आमच्या घराकडेन पसून हाडलो ना. नोकरेवयल्यान भायल्या भायर आपल्या घरा गेलो. आमकां नाका आसलो ताचो गिफ्ट पूण दाखोवंचो तरी आसलो न्हय?”

“संतोष, असो निराश जाय नाका. एक दीस ताका आपली चूक कळून येतली. ताचे सर्वे तुजो मोग आनी आपलेंपण जायते कितें दाखोवन दिता. तुका तुजी मजुरी एक ना एक दीस मेळटलीच.” हावें ताका धीर दिलो.

“इतलेच खातीर तूं सिंतीर मरे संतोष.” आनीक एकल्यान आमच्यो गजाली आयकतां आयकतां मुखार येवन तोंड घालें, “म्हज्या पुताक अपघात जालो म्हण ताका गोंय वैजुकी कॉलेज हॉस्पिटलांत घाललो. लायसन्स अजून काडूंक ना, मोटरसायकल चलोवंक सोदता. बरें जालें एकलोच पडलो आनी हात मोडून घेतलो. ना जाल्यार दुसऱ्यांक त्रासांत घालपाबरोबर आमकांय त्रासांत घालतलो आसलो. म्हजो एकलो मेवणो शिद्दोना रावता. आता म्हाका सांग, हॉस्पिटलांत रावता ताका मडगांवच्यान जेवण हाडी पासून दोन दीस तांच्या शिद्दोना थावन जेवण हाडूंक जायनासलें? मोटर सायकलीन पांच मिनटांची वाट मरे ती. ना. एक दीस खबर घेवन गेलो तितलोच. आपलीं कामा आसतना मात धांवून येतात, हें दी, तें दी म्हण मागपाक. फाटल्या म्हयन्यांत धुवेक नोकरी लागल्या म्हण सांगूंक आयिल्लो.” ताणे

मुखार सांगलें.

“मागीर बरी खबर सांगूंक येवपाचें न्हय.” हावें फकाणांनी म्हणले.

“बरी खबर खंयची? नोकरी पक्की करपाक तीन लाख मागल्यात म्हण ते म्हजे कडेन मागूंक आयिल्लो. कितें करतलों? थोडे पयशे दिले आनी धाडलो.”

“खंयचो मंत्री रे तो इतले पयशे घेता तो?” म्हाका उत्सुकताय जाली. आमचे तेंपार अशे पयशे घेतात म्हण आयकूंकच नासलें.

“ताचें नांव सांगपाचें? येतले खावंक आनी घालतलो धांवडावन. माणसुगी आसा?”

“आमचो मंत्री जाल्यार पयशे घेना हां.” लोटलेच्या जनान म्हणलें.

“हय सगळेच खंय पयशे घेतात तर? थोडेच घेतात. म्हज्या पुताक नोकरेक लायला ताणे खंय पयशे घेतल्यात? एक फैरैन सोन्याची बाटली घेवन गेल्लो, ती लेगीत परती दिल्ली आनी एकच सांगलें, वेंचणूंक येता तेन्ना आदार कर” आनीक एकल्यान मंत्र्याचे गूण गायले.

“पूण आमचो मंत्री सामकोच पाड पडिल्लो. आमदार आसतना लेगीत असोच आसलो तो. पयशे घेवपाची वायट सवंय लागल्या ताका. कसल्याय कामाक पयशे मरे.”

“कोण पयशे घेनांत? पंच आनी सरपंच लेगीत पयशे घेतात मरे आतां. आनी मंत्र्याची घेतल्यार कितें जालें?” एका मंत्र्याच्या चमच्यान तोंड घालें.

“तूं कित्याक चाळवलो? आमी तुज्या मंत्राचें नांव काडलां?” वातावरण मात्रें तापले.

“तुमी उल्यतात ताचे वयल्यान कळ्टा न्हय? पूण तो समाजा पासत किंते किंते करता तें तुमच्या आमदारांकडेन आनी मंत्राकडेन जाता? सगळ्यांक हाल्यता मरे तो.”

“तो सगळ्यांक हालोवं रे, तूं आमकां कित्याक हाल्यता? तुजें तरी पळ्य मरे. आपल्या घरांत किंते चल्लां तें पळ्य मरे.” विशय बदलपाच्या हेतान हांवें म्हणले.

“म्हजें घरांत किंते चल्लां?” ताणे रागान म्हणले.

“तूं पावना म्हण तुज्या भुरग्यांक हाडूंक तुवें मनीस दवरला. तुज्या भुरग्यां सांगाताक तुजो भावाचो चलो वता. तीं गरीबसाणेन जियेतात. तुज्या मनशान ताकाय हाडल्यार किंते लुकसण जातालें?”

“तुमकां पयस रावन पळोवपाक मजा दिसता. बोट घालपाक दिल्यार हात घालतात आनी हात वचना म्हणटच झगडीं जातात. ते परस आर्दीच शिटूक रावल्यार बरें न्हय? prevention is better than cure. ह्या संवसरांत कोण न्हय कोणाचो.” मंत्राच्या चमच्यान सादेपण दाखयले.

“सारको सोबलो तूं, मंत्रांबरोबर भोवन-भोवन आपले मनीस लेगीत परकी दिसूंक लागल्यात. आरे पिशा, होच समाज तुका वळखता. ह्या समाजाचो तूं एक घटक. त्या मंत्रा भशेन मळबांत उडपाचो यत्न करनाका. आज तो तुका वापरता आपले गरजे खातीर. तुजो घडो भरतच तो तुका पयसायतलो. तेना ह्याच समाजाची तुका गरज पडटली. घडये तुजो भाव आनी तुज्या भावाचींच भुरगीं तुज्या आकांताक पावतलीं. तो मंत्री तुजेखातीर रङ्क येवंचो ना.”

जायते जण ह्या राजकी मनशांच्या

विस्वासार रावन समाजाक किंकोंत करपाचो यत्न करतात तेना समाजांत निर्शेणी येता. जायते जण आपलोच सुवार्थ पळयतात आनी मेळटा ते संदेचो फायदो घेवन आपल्या इश्टांक जावं सोयन्यांक दुखयतात. जायते जण आपल्या बॉल्साक हात लायनासतना फक्त दुसऱ्यां खुस्तार जियेवंक सोदतात. आपणाक इल्लें दुखब सोसूंक तयार आसनांत आनी दुसऱ्यांचें दुखब वळखूंक सोदनांत. दुसऱ्याच्या भावानांची तर इल्ली लेगीत कदर करनांत. असल्या मनशांक समाज आनी समाजकारणांचें किंते समजतलें? आमी पयले सुवातेर हांतरूण पळोवन पांय सोइंक शिकूंक जाय.”

आमच्यो गजाली चलतासतनाच एक मनीस धांवत त्या मंत्राल्या चमच्या फुळ्यांत आयलो.

“आमचे नगरपालिके चो जो नवो अध्यक्ष जाल्लो ताणे एक आज्ञा सोडल्या खंय! जीं घरां बेकायदेशीर आसात तीं सगळीं मोडून उडयतात तेंतून तुजेंय घर आसा.” ताणे सांगले.

“म्हजें घर, हांव आतांच आमच्या मंत्राक फोन लायतां.” मंत्राच्या चमच्यान आपलो मोबायल उबारलो.

“आरे बाब, तुजे घरकान्नीन तें सगळे करून पळयले. तुजो मंत्री सांगता, जे कायद्या भायर आसा तें मोडल्यार आपली कसलीच हरकत ना.” त्या मनशान नप्रतायेन सांगले.

ताणे आपल्या तोंडांतल्या तोंडात दोन गाळ्यो घाल्यो आनी नीट पर्सनल मॅनेजराच्या कॅबिनावाटेन चलपाक लागलो. ताचेबरोबर तो मनीसय गेलो.

तेनाच संतोषाक मोबायलाचेर फोन आयलो.

“मामा, नगरपालिके चे मनीस आयल्यात मरे घराकडेन. आमी एक रूम काडिल्लो धाकट्याक सुशेगाद वेगळी आसुंदी म्हण. ते सांगतात तो मोडटा म्हण.”

“राव राव, हांव रोकडोच येतां.”

संतोषान आपले मोबायल बंद केलो आनी वचपाक वतांच हांवेच हटकिलो.

“तुजे सारको मामा मेळूंक नशीब जाय संतोष.” एक मुमुरखोच हांसो दीत तो गेलो.

दुसऱ्या दिसाक परत आमची भेट जाली. संतोष सांगूंक लागलो.

“पाड पढूं म्हण हांवेच त्या नगरसेवकाचे पांय धरले आनी मोडपाचें वाटायले. म्हजो भावोजी आशिल्लो जाल्यार....”

“आसूं संतोष. मनशान अशेंच वांगूंक जाय. जो मनीस दुसऱ्याक खुशाल दवरता, ताका सूख सोदूंक वचपाची गरज ना. सूख ताचे फाटल्यान धांवून येता.” हांवे ताच्या बन्या कामाची तुस्त करतनाच एक उपदेश दिलो. तेनाच मंत्रालो चमचो पडिल्लें तोंड घेवन ते वटेन पासार जातना हावे हटकिलो.

“घर साबाळळे मरे तुजें?”

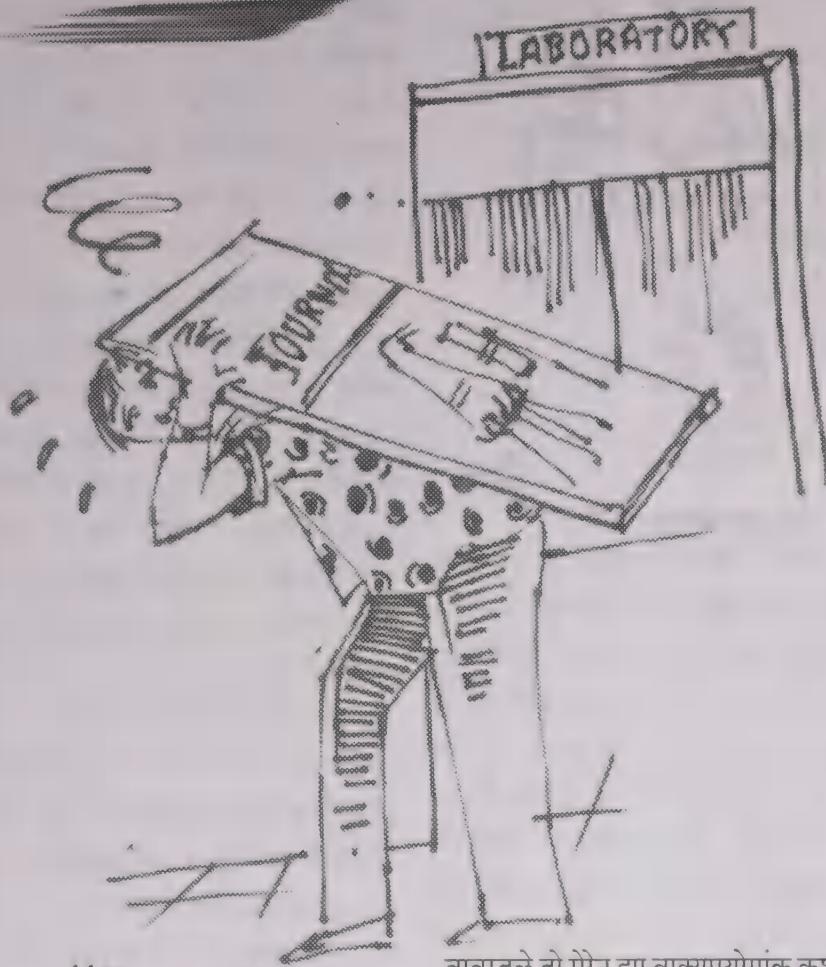
“घर सांबाळळे खंयचें? मातयेभरवण करून गेले ते. कोणाचेंच आयकपाक तयार नांत.” ताणे तिडकिनूच सांगले.

“म्हणून सांगतां, हांतरूण पळोवन पांय सोइंक जाय. ते मंत्री चार दिसांचे. ह्या चार दिसांत ताका मनीस नाकात, तांका फक्त पयशे जाय. वेंचून येमेरेन ते मनशांक वळखतात, मागीर ते मनशांक विसरतात. देखून आमीच आमचो जागो वळखूंक जाय आनी ह्या समाजाकडले नातें घटू करीत

- विन्सी कांद्रूस
'स्नोज कृपा'
आर्लेम राय,
सालसेत-गोंय
मो. 9822587498

“हेव यू ड्रॉबन दोज डायेग्राम्स?

तुजे कडेन तीं रिअँक्शनां आसात? तुवें सायन घेतली? मात्सो आज घरा व्हरूं? ओ शीट! आय फॉर्गोट! लिज, प्लिज... प्लिज मात्सो हॅल्प कर मरे म्हाका....” हीं सगळीं उतरां वाचून तुमी आबूज बी जाल्या आसत. पूण हीं उतरां तर्शीं भायल्या गिन्यावेल्यान धरीर येवंक नात. बदलत्या काळाप्रमाण, नव्या शिक्षणीक पद्दती प्रमाण हीं नवीं उतरां मनीस जातींत रिगल्यांत. तुमी असलीं कायचेकांय उतरां आयकूक नासुये पूण फाटलीं तीन वर्सा, दर स म्हयन्यानी हांव अशे वाक्यप्रयोग करतां किंवा अशीं उतरां म्हाका आयकचीं पडल्यांत. तशें पळोवंक गेल्यार खंयच्याय ‘कॉलेज कॅम्पसां’त सेमिस्टर काबार जाता तेन्ना असल्या उतरांक तेजी येताच. जो मेरेन आळशी, कामा चुकोवपी, प्रॅक्टिकलांक झेमो काडपी भुरगे महाविद्यालयांच्या वाठारांत

वावरतले तो मेरेन ह्या वाक्यप्रयोगांक कशशेंच मरण ना हाची सामकी खात्री! आता ह्या उतरांचो बापूय कोण? अशीं हीं पचकीं उतरां कोणा खातीर जलमल्यांत? जाप सादी. ह्या उतरांचो बापूय ‘जर्नल’. हो जर्नल म्हणजे प्रयोग शाळेंत केल्ल्या प्रयोगांची ‘नोंद-वर्ही’ विज्ञान शिकपी भुरगे ह्या पुस्तकाक एक ‘सादें-पुस्तक’ म्हणपाची चूक चुकून लेगीत करूंक शकनात. तांचे खातीर ‘जर्नल’ म्हणल्यार एक ‘महा-पुस्तक’!!

हय. खन्यानीच! जरी हें पुस्तक हेर पुस्तकांभशेन कागदाचेंच आसता, हेर पुस्तकांभशेन पेना पेन्सीलेनच बरोवप आसता, ह्या पुस्तकाक विज्ञानीक दिशीन भोव मोल आसता. सुरवेक बाप्पा कशे ओगी आशिल्ले हेंच पुस्तक सेमिस्टर सोंपता तेन्ना ‘वेताळ’ जाता आनी भुरग्यांच्या गोमटेर बसता. जर तर तो भुरगे ‘विक्रम’ आसलो जाल्यार थंयच फसता. फाटलीं तीन वर्सा हांव हो ‘विक्रम-वेताळ’चो खेळ

विज्ञानातलो ‘जर्नल’ आनी ‘जर्नलिस्ट’

खेळटां. पूण चक्रम आसून लेगीत निमण्या वेळार विक्रम जावन हांव मेकळो जातां. इकरावेक आसतनाची गोशट. तेन्ना ‘जर्नल’ ह्या प्रकाराकडेन म्हजी नवीच वळख. सुरवेक, विज्ञानाचो विद्यार्थी जाल्या कारणान हांव झेत्तान ‘जर्नल’ बरयतालों. पूण जशे-जशे दीस गेले तशी आमची वळखय वाडली. ‘अति परिचादवज्ञा, सन्ततगमना दनादरो भवति’ ह्या संस्कृत उक्ती प्रमाण हांव ताचेकडेन दुर्लक्ष करूंक लागलों.

इतल्यान सप्टेंबर म्हयनो केन्ना लागलो तें समजूंकच ना. ‘जर्नल’ सर्टीफाय म्हण करचो आसता हेंवूय म्हाका त्याच वेळार कळळें. मागीर घे. ‘हाचेकडे वच, ताचेकडे वच. हे डायेग्राम काड, तीं रिअँक्शनां बरय.’ मागीर तें कितें केलां तें खबर आसू वा नासू. चड भानगड जाताली ती ‘बायोलॉजी’त. स्लायडीचेर आशिल्लो प्राणी कोण तो समजपाक कुस्तार. ह्या देवाक आफोवन, त्या देवाक गाराणे घालून कशेय बशेन प्रॅक्टीकल आन्सर करप आनी जर्नल सर्टीफाय जालो म्हणटकच हांव विज्ञानीक हो म्हजो समज!

इकरावेक एकदां बुद्द घडल्या म्हणटकच बारावेक भुरगे नेमान ‘जर्नल’ बरोवपाचो यत्न करतात. हांवें जाल्यार केल्लो. पूण बारावेक बाबडचांचो वेळ आडमेळीं हाडटा आनी वेताळ केन्ना गोमटेर बसता हें विक्रमाक देखून कळना. बारावेच्या

वर्सा विज्ञानांतलो विद्यार्थी ट्यूशन वाल्यांच्या गरयेक सापडता. एकदां की तो सापडलो म्हणून कच 'जर्नल' चें आयतें फावता. विद्यार्थ्यांक जेना अभ्यासाकच वेळ आसना तेना 'जर्नल' आनी केन्ना बरोवपाचो? फांतोडेर उदून पयले ट्यूशन, ट्यूशनां जातकच प्रॅक्टीकल. प्रॅक्टीकला उपरांत लँकवरां. लँकवरां सोंपता म्हणसर जेवणाचो वेळ बुडटा आनी दुसरे ट्यूशन सुरू जाता. भुरग्यांची सांज वेळावयली च्या हें ट्यूशन पियेता आनी घरा पावता तेना तो 'गजनी' जाल्लो आसता. हे सगळे गडबडींत केन्ना टर्म काबार जावून 'वेताळ' गोमटेर बसता हेंच कळना. बोर्डचे परिक्षेक लागून तो दुप्पट फोसर्नि गळो पिलटा. मागीर घे, हे फातोडेपासून ते फातोडेमेरेन जागो रावन विक्रमादीत्य वेताळ पासून आपली सुटका करून घेता. वाचतल्यांक हीं सगळीं फकाणा आनी काल्पनीक काणी शी दिसत. पूण ही सगळी म्हजे जिणेंतली सत्य कथा. 'किती भयानक ते बारावीचे दिवस!' आज्यालो बारावो आशिल्ले वरी!!

बारावेक घेतिली मेहनत आनी निंदो पिंड्यार करून केलले कश्ट हाचें फळ म्हण जायते जाण इंजीनेर वा दोतोर जावंक वतात. थंय तांकां 'जर्नल-बिर्नल' लागता काय म्हाका खबर ना. पूण म्हजे सारके काय जाण जे 'चोख-विज्ञान' शिकतात तांका मात हो जर्नल नौवाचो वेताळ कस्सोच सोडना. आताच्या नव्या कायद्याप्रमाण दर सेमीस्टराक हो वेताळ गळ्यांत पडटा. सदचे तरेन 'बायोलॉजी'चे नवे अवतार, 'बॉटनी' वा 'झुलॉजी' गोमटेर बसपाक फामाद!

हांव फातर आनी खडपां शिकतां. जनवरां शिकना म्हणून म्हाका 'झुलॉजी' लागना. पूण 'बॉटनी'चीं झाडां मात मदींच टपकतात. पयल्या सॅमाक म्हजी शंबर टक्के हजेरी आसली. पूण निमण्या वेळार अळम्यांनी म्हाका फोंडांत घातलो. तांकां

गुळे-गुळे कशी 'सेल्स' आसतात. कांय जाग्यार शटकोनी वा चवकोनी लेगीत आसतात. हें सगळें वनस्पतशास्त्रां नुसार काडटा म्हणसर रात सोंपना. लोक आनी तांचेर 'रिसर्च' करतात खय! पूण ते काडून एकदांचो हांव मेकळो जालों. दुसऱ्या सॅमाकय हीं झाडांच मदीं आयलीं. भौशीक जिणेंत सुदां रस्त्याकुशीक वाडिलर्लीं झाडांच येरादारीक आडमेळीं हाडटात. तीं झाडां कापून उडोवन वाट मेकळी करूंक मेळटा. पूण 'जर्नलीक' जिणेंत तीं आसा तशर्णीच चितारचीं पडटा. शेवटाक, 'येन केन प्रकारेन' हांवें सगळीं झाडां सारकीं काडलीं आनी जर्नल म्हणता तो प्रकार सर्टीफायड जालो.

खूब फावटीं आमकां दिसता की फकत आळशी, कामां चुकोवपी भुरग्यांचेच जर्नल अर्दकुटे उरतात. पूण केन्ना-केन्ना वर्सभर 'प्रामाणीक' रावून लगीत काय वेळार जर्नल 'प्रामाणीत' करपाक त्रास भोगचे पडटात. अशे त्रास करपाक 'टिचर इन-चार्ज' नांवाचो नवो अवतार घेता. म्हाका हालींच ह्या वेताळाक तोंड दिवचे पडलां. ह्या नव्या वेताळाची गोमटेर बसपाची पद्दत सामकी वेगळी. विक्रमाक खबरच आसना की केन्ना वेताळ आयलो आनी गोमटी पिळूंक लागलो! म्हजो जर्नल प्रमाणीत जावपाक तयार आसलो पूण फकत एका प्रयोगाखातीर हो मनीस 'सायन' मारूंक तयार ना. मागीर प्राध्यापका कडल्यान प्राचार्यांकडेन आनी प्राचार्या कडल्यान परत प्राध्यापका कडेन

अशी लोकलावरी अप-डावन पासयो मारतकच तो प्रयोग करपाची परवानगी मेळळी. आनी तो प्रयोग सातीस्वेत जातकच वेताळान म्हजी गोमटी सोडली..

विज्ञानाच्या विद्यार्थ्यांची प्रयोगशाळा हें दुसरे घरूच. घरा जशें जेवप-खावप आनी न्हिदप तशे थंय प्रयोग करण आनी वाज आयल्यार झेमो काडप. प्रयोग केल्या उपरांत प्रयोगाचो तपशील बरोवंक जी 'नोंद-वही' आसता, तिवूय खूब महत्वाची. ती वही वेळेच्या वेळार पुर्ण बरोवन तपासून घेवप हें विज्ञान शिकपी भुरग्यांचे परम-कर्तव्य. कर्तव्यां निभयताना जश्यो आडखळी येतात तश्यो हे वहीचेर बरयतानाय जायतीं आडमेळीं येतात.

ही प्रयोगशाळा वही बरयताना म्हणजेच 'जर्नल' बरयताना विद्यार्थ्यांनी 'भेजो' फोटोप उपकारापाचें न्हय. अशी आडमेळीं येवंचीं न्हय म्हण विद्यार्थ्यांनी काय काळजी घेवंक जाय. नेमान प्रयोग करूंक जाय, न चुकता प्रयोगाचो तपशील जर्नलाचेर 'शब्दबध्द' करूंक जाय. 'टीचर इन-चार्ज' कडे बरे संबंद दवरूंक जाय. मागीर तो मनीस कितलोय दुर्जन आसूं, आपणे सज्जनगिरी कशीच सोडूंक फावना. घरा जेवणाचें ताट जशें पुस्सून लीप करतात, तशे 'जर्नल' य लीप आनी नीट दवरूंक जाय. जेना विद्यार्थी वयले सगळे नेम पाळून जर्नल सर्टीफाय करूंक घेता तोच विज्ञानांतलो खरो 'जर्नलीस्ट'. पत्रकार न्हय!

- पुस्तकालय अ. वेलेकार

पयले वर्स (विज्ञान)

पार्वतीबाई चौगुले महाविद्यालय.

मडगांव गोंय.

मो.: ९९२३९३२६३४

महाबँक सादर करीत आहेत, अमृत महोत्सवी परंपरेला साथ...
नव्या युगात्या नव्या बौकेगाची ...

महाकनेक्ट
इंटरने / फोन / एस्ट्रम्एस् बँकिंग

महालक्ष्मी
ठेवीवर ९.५% व्याजदर/
ज्येष्ठ नागरिकांसाठी १०% व्याजदर

महासरस्वती
शिक्षणासाठी आवर्त ठेव योजना व शैक्षणिक कर्ज योजना
शिवाय अपघात विमा संरक्षणसुधा

करदात्यांसाठी ई-पेमेंट सुविधा
नजिकच्या शाखेशी संपर्क साधा किंवा आमची वेबसाईट बघा
www.bankofmaharashtra.in.

स्थापना १९३५ . राष्ट्रीयकरण १९६९ - शाखा १३८० हून अधिक

बँक ऑफ महाराष्ट्र
Bank of Maharashtra
एक कुटुंब एक बँक

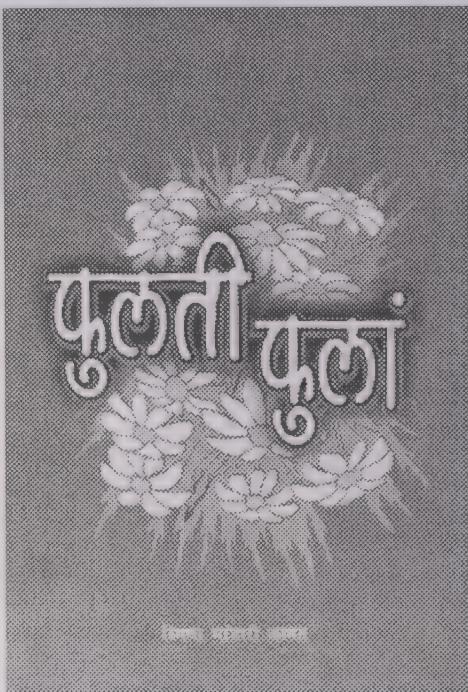
अरिवल भारतीय गिःशुत्क दूरध्वनी क्र. : १८०० २२२ ३४० / १८०० २२० ८८८

रत्नमाला दिवकार हैं विद्यार्थी चलकलींतल्यान आयिलें एक कौंकणी वावुरपी. सामाजीक जाणविकाय बालगून आपले परीन तें समाजाक योगदान दिता. विद्यार्थी आनी हें चलकलींत आसतना रस्ता नात्य करून जन जागृताय करपाचो वावर ताणे केला. हावुंतल्यानूच ताणे काणयो, रस्ता नात्य बरेवन साहित्य निर्मणीक आरंभ केला. गिरमीट हैं अशेंच एक एकांकीकें पुस्तक जें जैत प्रकाशनान हालींच उजवाडाक हाडलां. हावुंत चार नाटकुलीं आसात. जाय जाल्यार तांकां रस्ता नात्य म्हणू येता, जाय जाल्यार बालनात्य म्हणू येता वो जाय जाल्यार एकांकिकाय म्हणू येता. ७१ पानांच्या ह्या पुस्तकाक गौरीश वेंकार हाणे समर्पक मुख्यचित्र काडलां. ह्या पुस्तकाक गौवा कौंकणी अकादेमीच्या बाल साहित्य प्रकाशन येवजणे खाला अनुदान लाबलां.

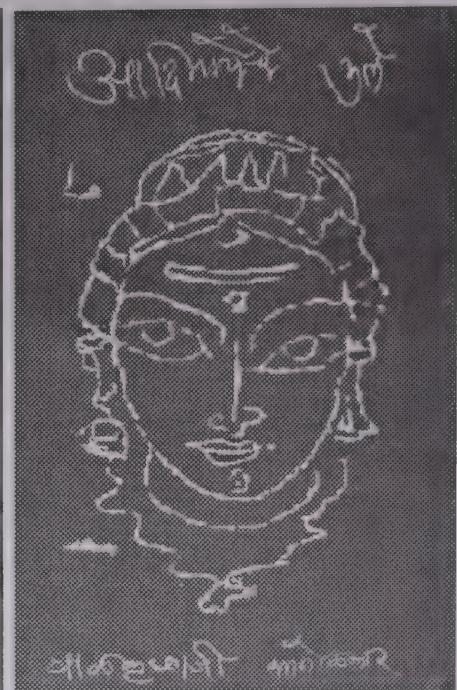
स्मिथा भांडारी कामत हात्या पौरसांतलीं फुलां ह्या पुस्तका उपरांत फुलती फुलां हैं उजवाडाक आयिलें दुसरें पुस्तक. जैत प्रकाशनान तें उजवाडाक हाडलां आनी गोवा कौंकणी अकादेमीच्या बालसाहित्य येवजणे खाला ताका अनुदान फावो जालां.

ह्या पुस्तकांत ८ निबंध आस्पावल्यात. त्या निबंधांविशीं स्मिथा कामत बरयता - भुरगेंपण फार्टी उडोवन तरणेपणांत पावल दवरतना जिंते

बदलाव येता. अवखलपणा वांगडा मर्तोक तशेंच हांशयाकूय ओतो येता. मनाची बारीक तार तरेक तरेच्या विचाशां सयत झंकारता. आशत्या परश्या विचारांच्या जाळ्यांत मनाचो पांखो ह्या वयांत सतत भिरभिरत आसता. ह्या असल्या अमुरपिक्या अवस्थेक लेखणेंत धरचेलो म्हजो प्रगल्न म्हणजेच फुलती फुलां.

५२ पानांच्या ह्या पुस्तकाक गौरीश वेंकार हांचे मुख्यप्रूष लाभलां.

आदिमायेचे उले हैं गाँय विश्व विद्यालयचे मराठी विभागाचे प्रपाठक बालकृष्णजीं कानोळकार हांचो कविता संग्रह. ह्या कविता संग्रहाविशीं आपले मत मांडटना कवी म्हणाटा कौंकणी कविता म्हाका गावली १९१० वर्सा. तेन्ना सावन हांव कौंकणी कविता बरयतां. ह्या झेल्यांत आयल्यात त्यो कविता १९१० ते १९१३ मेरेन बरयल्यो.

८८ पानांच्या ह्या पुस्तकांत चार उले आसात आनी दर एक उल्यांत वेगवेगल्यो कविता ताणे आस्पावन घेतल्यात. ताणे केले हैं कवितांचे विभाग खरेंच समर्पक आसात.

बालकृष्णजीं कानोळकार हांचो हो पयलोच काव्यसंग्रह आसुन्य तावुंतल्यो कविता ह्या खन्यानीच खुबूच ताकतिच्यो आसात.

उजवाडाकपी पश-प्रतिमा प्रकाशन, तुयें-पेडणे. मोल १५० रुपया.

उत्तरकृतार्द्देश

आडवे

- शिर्डीचे दैवत
- बोवाळपी, बडबडो
- रितीक धरून आशिल्ले
- सीतेचो बापू
- राम राम हळहळ - दादा कोडकेंचो एक सिनेमा
- संस्कृत भाशेंत उदक
- गणपतीचे एक नांव
- चडांत चड, Maximum
- हिन्दू धर्माचो एक भोव मोलाचो आनी संवासारीक नामना जोडिल्लो धर्मांक ग्रंथ.
- मुसलमान
- काळोख (संस्कृत)
- कुलागारांत उदक खेळोवंक मारिल्ली खळी.
- पाळ्लो हळहळ - एक फामाद चित्रकार
- घसदून फुडे सरप
- मास्तर, गुरुजी (इंग्लीश)
- थर वा एक पातळ पूण सुवादीक नुस्ते.

- किंवाटयान केल्लो बोवाळ
- कसल्याय भोवशीक प्रस्नाचो विचार करूक जमिल्ल्या प्रतिनिधींची बसका.

उत्तर

- भोवशीक, सगल्या लोकांचे
- किडकिडीत, लांब आनी अशीर
- गजाल (हिन्दी)
- बोरीझाडाचे फळ
- म्हन्यांत, तेंकून
- दबाजो, उत्सव
- मोवसाण
- आळ, फट, गुन्यांव
- आड पडप, लकप
- सिनेमाचीं पदां बरोवपी
- तांबसार रंगाचे हातभर लांबायेचे नुस्ते.
- सर्कस, मर्दानी खेळ
- एक म्हाराग नुस्ते
- पंपान सोडिल्ली उदका धार
- पणसाची एक जात
- हिंदू धर्माचीं पुस्तकां, हे चार

आसात.

- संतोष शिवराम हळण्कार

बांदिवडे-बंदर,

फोंडा-गोवा ४०३ ४०१

१		२	३		४			५
		६			७			
८	९					१०		
११			१२		१३			
१४		१५		१६			१७	१८
		१९					२०	
२१				२२			२३	
२४	२५				२६			
२७				२८				२९
३०					३१			

ए प्रि ल उ त र कु वा झ्या ची जा प

स	र	स्व	ती			आ	प	खो	शी
मा		तं		स	पा	ट		म	त
ज	नि	त्र		वा		पा	व	शी	
से	वा		ठ	ल	क	ट			सू
वा	र	क	री		स	न	द	प	त्र
	प		त		र	ग			धा
सु	स	क्रां	त		र	मा	व		र
प्र	जा	प	ती		आ		मे		
आ		ल्नी		बा	पो	ल	आ	व	
त	ला	क		त	ल		व	र	द

हे शदर पुस्तकूत करपाक आमकां पुराकातो जाय.

दर म्हयन्याक आमी तुमची जायरात हा दरांत करतले. ते खातीर तुमची मॅट्र धाढूल दिवांची.

आमची दर : रु. ७००/- दर म्हयन्याक

जून २००९ ते ऑक्टोबर २००९ आनी डिसेंबर २००९ हा अंकांखातीर रु. २,०००/-

संपर्क करात : ९८२२१३६८४

सुरणाचो रोगनजोश

साहित्य : ५०० ग्रा. सुरण, १०० ग्रा. टॉमेटो, १ कुलेर सुकी कोथंबीर, ८-१० शेपडां मिरसांगो, इल्लोसो आल्या कुडको, अर्द कुलेर जिरे, १० लसणी बोयो, चिमटीभर जायफळां पिठो, १५० ग्रा. कांदे, मीठ, ५-६ थेंब तांबडो रंग, २ व्हडलीं कुलेरां तूप (डालडा)

करपाची तरा : मीठाच्या उदकांत सुरणाचे बारीक कुडके करून हयन्हयशी उब घालची. बारीक कांदो चिरून, मिरसांगो, आलें, लसूण, कोथंबीर, जिरे, सगळे बारीक वाटून घेवचे. टोमाटांय बारीक चिरून घेवची. कांदो तुपान तळसून बदामी रंगाचो करून घेवंचो. तातूत वाटिल्लो मसालो घालून, थोडे उदक घालून, मसाल्या वास सुटगीर तातूत तोमाटां घालून परतुवची. थोडे मीठ घालचे. थोडे उदक आनी उब लायिल्लो सुरण घालून धवळचे. तातूत जायफळा पिठो आनी ५-६ रंगाचे थेंब घालून चाळत रावचे.

ह्या रोगनजोशाक वेगळीच रुच येता. मुजरत करून पळ्यात.

घराव्या दुदयाची भाजी

साहित्य : १ कि. दुवी, १ कुलेर मीठ, ४-६ लवंगां, १ दुसन्या बोटायेदो तिखीचो कुडको, २० काळीं मिरयां, २ तमालपत्र, १० सुक्यो मिरसांगो, २ कुलेरां साखर, ४ कुलेरां तूप (घरावे)

करपाची तरा : दुदयाची साल काढून एकेच तरेन फोडी करपाच्यो. एका तोपांत तूप घालून लवंगां, मिरयां, तिखी, तमालपत्र, फोडणां घालून ताचेर दुदयाफोडी घालच्यो. ताटलेर उदक इल्लें दवरून फोडी शिजोवंच्यो. मंद शेगडेर फोडी शिजल्यो की सुक्यो मिरसांगो तातूत सोडच्यो. त्यो शिजल्यो की मीठ आनी

साखर घालची. मर्दीं मर्दीं हालवप. दुवी शिजलो की तोप सकल काडप. जांकां मसालो चड आवडना तांकां ही भाजी खन्यानींच आवडली.

सासवां पानांची पंजाबी भाजी

साहित्य : १ चुडी सासवां पानां, आलें, मिरसांगो (हरव्यो), कांदो.

करपाची तरा : सासवां पानां भाजजेक सरसुची भाजी म्हणटात. पानां बर्ण नितळ करून, बारीक चिरून, धुवन, अदमासान उदक घालून शिजोवणेक दवरचें. पालो शिजलो की उदक वेगळे काढून फक्त पालो वाटून घेवंचो. तेल घालून तातूत चिरिल्लें आलें, मिरसांगे कुडके कांदो घालून तळसूचें. कांदो गुलाबी जालो की वाटिल्लो पालो आनी पाल्याचें उदक घालून खूब शिजोवचें. अदमासान मीठ घालचें. उपरान्त थोडे दाळीचें पीठ लावचें. (पंजाबी लोक मक्याचें पीठ लायतात) चड दाट वा चड पातळ न्ही अशी भाजी करची. निमाणे खावचे वेळार तातूत लोणी वा तूप घालचें आनीक ही भाजी भाकरे वांगडा खावची. भाजयेत धंय घालचें. कारण सांसवाची भाजी उश्ण आशिल्ल्यान तातूत धंय वा लोणी घालूनच खावचें. तशी ही भाजी रुचीक लागता.

हराव्या केळ्यांची भाजी

साहित्य : हरवीं भाजजेचीं ४-५ केळीं, ३-४ हरव्यो मिरसांगो, १ नाल्ल, ८-१० कांदे, १/२ कुलेर हल्द, १ कुलेर सासवां, अर्द कुलेर जिरे, २ कुलेरां तेल, मीठ, ताक.

करपाची तरा : केळ्याच्यो साली काढून एका केळ्याचे ५-६ कुडके करचे. ताकांत घालून निव्वळ धुवन घेवचें. मिरसांगो वाटून, हल्द मिरसांगो फोडीक लावन दवरच्यो. थोडे उदक, मीठ घालून मंद उज्यार केळ्या फोडी शिजोवन घेवच्यो. उदक सगळे आटपाक जाय.

१ वळ्या सोय, जिरे वाटून फोडींचेर

घालचे. चाळत रावचे. पोंदा लागूंक दिवप ना.

दुसन्या आयदनांत तेल घालून सासवां फोडणां दिवचीं. तातुंतच बारीक चिरिल्लो कांदो परतून घेवंचो. तांबडो जालो की उरिल्ल्या १ वळ्या सोय तातूत परतूत घेवची. तेनाच तातूत शिजिल्ल्यो केळ्या फोडी घालून परतुवंच्यो आनी गॅस बंद करचो.

पंचभेळ भाजी (गुजराथी पद्त)

साहित्य : १०० ग्रा. वालपापडी, १०० ग्रा. कोबी, १०० ग्रा. अळसांद्या सांगो, १०० ग्रा. सुरण, १०० ग्रा. कणगां, १०० ग्रा. बटाट, १०० ग्रा. घोसाळीं, १०० ग्रा. तेंडलीं, १०० ग्रा. तोमाटां, १०० ग्रा. ल्हान वायंगीं, १ मेथये चुडी.

करपाची तरा : सगळ्यांत पयलीं मेथयेची भाजी चिरून तातूत मीठ, मिरसांग पिठो, दाळी पीठ, थोडो लिंबा रोस घालून घटटसार उदकान भिजोवन दवरचें. थोड्या वेळान ल्हान ल्हान मुठल्यो करून तळच्यो.

तेल घालून ४ लवंगां, ल्हानसो तिखिचो कुडको, जिरे, कोथमीरे पिठो, १ कुलेर गरम मसालो फोडणांत घालचो. तातुंतच हल्द, मिरसांगे पिठो घालून तळसूचें. सगळ्यांत पयलीं सुरण घालचो आनी मागीर बाकीच्यो भाजयो घालच्यो. अदमासान मीठ घालचें. भाजी पोंदाक लागची ना हाची जतनाय घेवंची आनीक रुचीन खावची.

- सुफला रुद्राजी गायतोंडे
मिरामार - पणजे.
मो. - ९८२३११११७

पुश्टीक आहार

आपले आरोग्य बरें उरचें म्हण बरो आनी सक्स आहार घेवप हें गरजेचें. आहार उचीत आनी बरो जर आसलो जाल्यार चडश्या वैजकी समस्यांचेर आडामो घालूक मेळटा, जशें की लदूपणा, रक्तदाब, काळजाचीं दुयेसां, गोडेमूत आदी.

आमच्या देशांत लोकांक जाय तसो सक्स आहार न मेळपाचें एक मुखेल कारण म्हळ्यार, संतुलीत आहारा बद्दल ताका जाणविकाय आसना. तशेंच आहारांतलीं जीवनसत्वां कशीं सांबाळून दवरप हाचेंय ताका गिन्यान नासता.

आहारविशयक सल्लो/सुचोवणी

- मिश्रित आहार पुश्टीक आसता म्हून आपल्या जेवणा-खाणांत विविध तरेचें अन्न पदार्थ आसचे.
- तांदूळ-दाळी खूब वेळा उदकांत धुत्यार तांचीं जिवनसत्वां नश्ट जातात म्हून ही दोन वा तीन वेळांच उदकांत धुवचीं.
- आपल्या आहारांत भरपूर पाले भाजयो, गाजर, मुळो, टॉमाट, कोबी, कांदो, काकडी आसची ह्या भाजयांनी भरपूर जीवनसत्वां अनी खनीज आसतात.
- कोंब आयलेल्या कडधान्यांचो आपल्या आहारात भरपूर वापर करचो. हातूत 'क' जीवनसत्व आसता.
- भाजी-पालेभाजी शिनच्या पयलीं धुवन घेवची. भाजयो जर शिजल्या उपरात धुत्यो जाल्यार तातुंतलीं जीवनसत्वांय धुवन वतात/ कमी जातात.
- भाजयो शिनतकच रोकड्योच शिजोवंच्यो.
- अन्न/भाजयो खूब वेळ शिजयल्यो जाल्यार तातुंतलीं जीवनसत्वा कमी जातात.
- अन्न/भाजयो शिजयतना बंद करून शिजोवंच्यो.

दिवचें. पूण दोन वर्सा मेरेन आवयचें दूद चालूच दवरचें.

- भुरग्यांनीं तशेंच सगळ्यांनीं जाता तितलीं भायलीं खाणां-पेय कमी घेवचें. लहान भुरग्यांक चिप्स, कोला, फ्रुटी असलें खूब आवडटा. तातूं घटाय दिवपी आहार चडसो आसना, पूण हीं पेयां चड तेंप तिगोवपाक ज्यो वस्तू वापरतात (preservatives) त्यो आपले कुडीक माल आसतात.

हें वयर सांगिलें सगळें लक्षांत दवरलें जाल्यार आपली भलायकी बरी उपाक खुबशी मदद जातली.

- डॉ. वंदना धुमे
९८२२५८५२८५

स्वताचे जाणवायेन वर्खदां घेवप धोकेदायक थारुं येता. तुमकां बरोवन दिल्ल्या वर्खदाविशीं (रशेद) जर किंतेंय चवकशी करपाची आसत जाल्यार आमच्या फार्मासिस्टाकडेन उलयात.

हिन्दू फार्मसी

पणजी

फोन : २२२३११७३

आयले तर्दे गायले

माय जसो जसो तापूक लागता
तसतशी म्हाका याद जाता ती बोमायकारांची!
कोण काय हे बोमायकार?

बोमायकारां ही एक गोंयची
आगळीच जमात जी मुंबय स्थायीक जाल्या
आनी दर वर्सा आंब्रिल-मायाक आंबे, पण स
आनी वारो खावंक आनी मुदासांवांक गोंया
येता. गोंयच्यान परत बोमाय वतना कांदे, खारें
आनी पेलता तशें पुरुमेताचें सामान व्हरतात.

बोमायकारांची ही जमात रोखडीच
वळखूक येता. गोंयकार आसून ती गोंयकार
दिसना. मुंबय पुराय जिवीत सारूनय ती
मुंबयकार जावंक पावना. हे जमातीक धड
इंग्लेज येना, धड मराठी येना, धड हिन्दी येना
आनी धड कोंकणीय येना. ही जमात
गोंयकारांचे उपकार करूक विटेत कोंकणी
उलयता आनी हे जमातीची जाल्ली
अवतिकाय पळोवन आमच्या सारख्यांकूय
तांची वीट येता.

बाळ ठाकरेन बॉम्बेचे मुंबय करचे
पयलीं आमकां गोंयकारांक बॉम्बे म्हळ्यार
बोमाय. तशें बॉम्बेक मुंबय बी म्हणटाले. पूण
फकत हिन्दू लोक. हिन्दूंचे तें मुंबय आनी
थंयच्यान गोंया येवपी मुंबयकार. पूण ह्या
मुंबयकारांमदीं आनी हांव सांगतां त्या
बोमांयकारांमदीं फरक आसा.

मुंबयच्या खंयच्याच गोंयकार
किरिस्तावंक कोणे गोंयकार म्हणिल्लें हांवं
आयकूक ना. तांकां पाचारतात तें बोमायकार
ह्या नांवानूच. तेन्नाय ते बोमायकारूच आसले
आनी बॉम्बेचे मुंबय जाल्या उप्रांतूय हे मुंबय
रावपी गोंयकार, गोंयकारां खातीर
बोमायकारूच उरले!

भुर्गेपणार म्हाकाय ह्या
बोमायकारांचे अप्रूप दिसतालें! ते म्हजे मुंबयचे
सोयरेच कशे दिसताले आनी ते येवपाची हांव
उत्सुकतायेन वाट पळयत रावतालों.

झो
झ
णि
का
य

हीं बोमायकारां म्हळ्यार किरिस्तावंवां
आनी तीं आमचीं कोंकण्याचीं सोयरी कशीं?

तातूत कांय अप्रूप ना. आतां कोणूय
कोणाचो सोयरो जावं येता. म्हजो एक भाव
किरिस्तावाकडेन लग्न जाला. आदलो तो धर्मीक
वेगळेचार आतां ना जाला आनी हे दोन्यू घराबे
आयज 'गर्व से' एकमेकांचे सोयरे म्हूण सांगतात.

पूण हांव खबर करतां ती खूब आदली!
हांवच न्हय, तो भाव लेगीत काजार जावंक
नाशिल्लो तेन्नाची.

म्हजो पापा अंत्रुजेतल्यान आगशी
गांवांत आयिल्लो. ताच्या कोणा एका बरें
मागप्यान ताका कुळागरांतल्यान भाटांत हाडलो
आनी आपल्या भाटांतर्लीं दोन घरां, जांचो लॉजां

म्हूण वापर जातालो तीं
ताचे सुवादीन केलीं.
तांतल्या एका घरांत
म्हज्या बापायन
संवसार थाटलो.

ही गजाल

म्हजो जल्म जावंचे पयलींची. म्हळ्यार
पन्नास-पंचावन्न वर्सा आदलिंची. म्हजो
जल्म आगशी गांवच्या त्याच घरांत जालो.

हें घर कोणाचें, कितें हें जाणून
घेवपाचे भानगडीक म्हजो बापूय पडलोना
जावंये! घर रिकामें आसा आनी भाटकारान
तें आपले सुवादीन केलां म्हणटकच आपलेंचे
हे भावनेन पापा भुरग्यांक घेवन तातूत
रावतालो. तें घर बरींच वर्सा आमचेंच
आशिल्ले. घटटाण जावंक पाविल्या त्या
घराक घरपण दिल्लें तें पापान.

उपरांत बच्याच काळान त्या घराचो
खरो मालक तयार जालो. तो खंयच्यान
अकस्मात अवतरलो तें हांव सांगूक नकळो.

पूण आमच्या एका किरिस्तावंव
शेजान्यान तें घर अमक्या-अमक्याचें आनी
तो मुंबय आसा म्हणपाचें सांगलें. तोच घर
धनी एक दीस त्या घराची मालकी हक्क
सांगूक दत म्हूण हाजीर जालो आनी म्हज्या
आई-पापानूय त्या घराचेर आपलो हक्क
सांगलो ना. तें घर खरेंच तांचे काय कोणे
तांका आपलें घर म्हूण सांगूक तयार केल्यात
हाची चवकशी करिनासतना आमी तांचो
हक्क मानून घेतलो.

पन्नास-पंचावन्न वर्सा पयलींचो
तो काळ तसो मनीसपणाचो आशिल्लो.
आतां जशें म्हजें तें म्हजें आनी तुजेंय तें म्हजें
म्हणत आडन्यायान झगडटात तसो
झगडपाचो तो काळ नाशिल्लो. देखून केन्नाच
पळोवंक नाशिल्लो वो जाचें नांव लेगीत
आयकूक नाशिल्लें असो एक कोण सिमांव
म्हूण आपल्या बायल-भुरग्यांक घेवन त्या
घराचेर हक्क सांगपाक आयलो. म्हज्या

बापायनूय तें आपलें घर म्हणत तांचे लार्गी वायटपण केलें ना. तें घर आमचें नाशिल्ले हें तर सत! जो तें घर आपलें म्हण सांगता ताचेकडेन कागदां वो दोक्युमेंत दाखय अशें सांगून झगडू येतालें. जाणें आमकां आपल्या भाटांत हाडून दवरिलें त्या भाटकाराचोय आमकां तेंको आशिल्लो. पूण जें आपलें नह्य ताचेर हक्क सांगपाची आमची वृत्ती नाशिल्ल्यान ‘घर तुमचें जाल्यार तें तुमकांच फावो जाता. आमकां तें नाका. पूण आमी दुसरी वेवस्ता करिसर आमकां रावपाक दियात’ अशें तांचेकडेन मागलें.

गोंयांत बरें ऐसपैस घर आयतेंच सुगूर केलें मेल्ला जाल्यार बोट वाकडें कित्याक करचें म्हणत तार्णीय मानून घेतलें. ते घराचे धनी जाले आनी दर वर्सा एप्रिल-मायाक घराचे धनी ह्या नात्यान धनीपण गाजयत म्हयनोभर येवन रावंक लागलीं.

दोणी चल्यो, तीन चले आनी घोव-बायल असो तो बोमोयकारांचो घराबो! घराचे धनीपण लाबल्या बराबर तांकां दर आब्रील-मायाक बोमाय कालोर जावंक लागली. तांकां मुदासांवाची गरज पडूक लागली. तांकां गोंयचो वारो, गोंयचें खारें उदक साद घालूक लागलें. पूण खरो साद तांच्या कानार सादवताले तो त्या घराचो!

हेच पासत हो बोमायकार आनी ताची फामिल दर मायाक गोंयांत येताली. तीं येतलीं म्हून हांव खुशालभरीत जातालों. आमच्या घरांत कोण ना कोण सोयरो येवंचो, ताणें आमगेर रावचें अशें म्हाका तेन्नाय दिसतालें आनी आतांय दिसता. पूण त्या काळावयली ती भुरगी मत आनी उमेद आगळीच आसली. बोमायकारां मुंबयच्यान येतना खावपाक किंते हाडटालीं ताची म्हाका आतां याद जायनां. हाडटालीं आसूक जाय. चड करून तें भिकणां आनी चणेच आसतले! पूण तार्णी हाडिल्ल्या खाणां परस तार्णी गोंयांत येवंचें अशें म्हाका दिसतालें. कित्याक तांतलीं

एक चली आनी एक चलो म्हजेच पिरायेचीं आशिल्लीं. तीं म्हजे वांगडा खेळटालीं आनी हांव म्हजे परीन तांका गोंय दाखयतालों. तांकां शेतांतलीं कणगां खणून दितालों, वडाचें लांबवशें पाळ धोलपाखातीर दितालों. म्हजे परीन तांका गोंय चडांत चड मानवचें हो म्हजो उद्देश्य आसतालो.

बोमायकारांलीं हीं भुरगीं आपलेमदीं इंग्लेज उलयतालीं. म्हजे लार्गीं मात तार्णीं ‘कोंकाणी’ उलोवप. तांका कोंकणी येता आनी ती आमकां कळटा ही त्या काळार म्हजे खातीर कितली अप्रूपाची गजाल!

बोमायकारां बसीन येतालीं. येतना वांगडा व्हडलीं व्हडलीं बेगां हाडटालीं. बेगांत रंगरंगयाळे कपडे आसताले जे आमी केन्ना पळोवंक नाशिल्ले! आनी किंते किंते हाडटालीं देव जाणा! आई तांच्या त्या बेगांकडेन म्हाका वचूकच दिनासली! किंतेय ना जालें आनी ताचो आळ आमचेर येत म्हूण!

बोमायकारां आयलीं म्हणटकच आख्वें घर तांचें जातालें. आमी खंय तरी कोनशाक. मायाचो म्हयनो म्हणटकच घरांत रावपाचो प्रस्नूच नाशिल्लो. दीसभर आमी भायर खेळपाक. जेवपा पुर्तीं घरांत. रातर्ची न्हिदपाक बल्कावांत. तातूत बोमायकारांय बल्कावांत वाच्या न्हिदूक सोदतात आनी तांकाय तें आवडटा म्हणटकच तांचेविशीं म्हज्या मनांत मणभर आदर! हेय लोक आमचे सारकेच मनीस अशेंच दिसतालें तेन्ना.

बोमायकारां आयलीं म्हणटकच हांव उमेदीन भरतालों खरो, पूण तितलेंच वायटूय दिसतालें! बोमायकारां किरिस्तांवां आनी आमी कोंकणे म्हळ्यार हिन्दू! बोमायकारां धुकराचें, गायचें, कोंबयेचें, बोकड्यांचें बी मास खातात. आमच्या घरांत सादें तातें लेगीत खातालो म्हळ्यार कांचवेत खावचें पडटालें! म्हजो पापा नुस्तें सोडून हेर कसलेंच मास खांयनासलो. तरी आई आमकां भुरग्यांक गांवठी कोंबयेचें तार्णी भाजून, उकडून बी खावयताली. पूण तातयांचीं कल्लां बी नदरेक पडलीं जाल्यार पापा घरांत जेवपाचें सोड उदक

लेगीत तोंडात घेना आशिल्लो. मागीर पापाचें आनी आईचें तोंडाक तोंड लागतालें! आई आमचो पाखो घेवन पापाकडेन झगडटाली!

असल्या ह्या घरांत बोमायकारां तरांतरांचें मास हाडून रांदतालीं. घराचे तीं धनी म्हणटकच आईची अनवाळी रांदची कूड तांका. आईन घरा भायर खोर्पीत रांदचें. बोमायकारां थंयच रांदत म्हून सांगतालीं. पूण तें मांस नदरेक पडल्यारूच आमकां जेवण रूचनाशिल्लें. उंडी ताळ्यासकयल देवना आशिल्ली. तांचो हात आमच्या आयदनाक लागल्यार आमी भश्टतलीं, अशो विचारसरणीचो तो काळ!

बोमायकारां बरो म्हयनोभर गोंयांत रावून वारो खावन, आंबे-पणस खावन, धुकर-गायचें मांस खावन बोमाय परतुपाची तयारी करताले. हो म्हयनोभर आमचो सगळ्यांचो विटून आंगाचो कांटो जातालो! आमकां वता थंय मासूच मांस दिसतालें! रातर्चीं न्हिदेंत लेगीत आमी मांस सपनेतालीं. आई आमची मानसिकताय वाडयताली. ती म्हणटाली तार्णीं खालें म्हून आमच्या पोटांत वचना. खावपाची वस्त आवडटा तार्णीं खावची! तरी लेगीत एक घराबो अभक्ष्य भक्षण करपी आनी दुसरो घराबो अभक्ष्य भक्षण वर्ज्य मानपी एकाच घरांत, एकेच सुवातेर नंदतालो! केदी व्हडली सोसणिकाय ही!

मागीर ह्या कांचाक आनी जांचाक लागून आमी तें घर तांचें तांका दिलें आनी आमचें नवे घर आमी बांदलें! आमची सुटका धर्मसंकश्टांतल्यान जाली. दर वर्सा प्रमाण बोमायकारां उप्रांत येत रावतालीं. हांवूय तांची वाट पळयत रावतालों, आमची तीं सोयर्णीच जाल्ले वरीं!

इतले म्हणसर हांवें बोमाय पळोवंक नाशिल्लें. मॅट्रीक जाले उप्रांत नोकरे खातीर, सिनेमात काम करपाच्या हावेसान हांव मुंबय पावलों. तेन्ना तें आयचे सारकें मुंबय

नाशिल्लें. बॉम्बेच आशिल्लें आमी बॉम्बेक बोमाय लागीचें! आमचीं बोमायकारां चेंबूर काय खंय तरी रावतालीं. पूण बोमाय, सोदप खंय हें चेंबूर? आनी ना कशें म्हणू! सोदचें लेगीत दिसलेंना. कित्याक म्हज्या नाकांत भुरगेपणावेले तांचे ते मांसा कडयेचो, कुळण्यात खतखतपी मांसाचो वास अजून वारेतालो.

आमचो एक सोयरो कंटक म्हूण मुंबय धोबीतलाव रावतालो. बाबडो तोय क्रिस्तांवाकडेन लग्न जाल्लो. हीं मंगळुरी किरिस्तांवां म्हणटच तांची कोंकणी थोडी आमची कशी दिसप! तशेंच तांचें न्हेसप, वागप हें सगळे आमचेवरींच म्हळ्यार कोकण्यांवरींच आशिल्लें. तेच पासत हीं बोमायकारां म्हाका लागींचीं दिसतालीं! तांची बोमायची ती एकूच कूड. ते कुर्डींत तो आख्खो घराबो न्हिदतालो, रांदतालो, जेवतालो आनी थंय सोन्याचोय धंदो करतालो. किरिस्तांव म्हणटकच सगळे तेरें मांस खावप हो तांचो धर्मसिध्द हक्क! हांगचे ते एकेच कुर्डींत सगळे थंयचे थंयच! आगशी तरी घर व्हडलें आशिल्लें! बोमायकारां रांदतालीं तीं वास येवपाच्या अंतरार आसतालें! हांगा रांदप आनी जेवप सामके भरसलें. सगळ्यांनी खेंटून बसून जेवप! हांव विटेतां म्हूण तांचीं भुर्गीं म्हजे ताटलेंत मांस घालतां, मांस घालतां म्हूण म्हाका फट्यतालीं. ते पासत थंयच्यान जाता तितलो पयस रावप हांव पसंत करतालों! दिसभर मुंबय हेडटालों. फिल्म इंडस्ट्रींत पासयो मारतालों. वेग-वेगळ्या लोकांक मेळटालों. मागीर बन्याच उसरां तांगेर परततालों. उशीर करपाचें कारण म्हळ्यार तीं म्हाका जेवणाचो आग्रो करीत म्हूण. जेवन आयलां म्हण फट मारपा खातीर कळाव करप गरजेचें आसतालें. ते पासत हांव खंय तरी गणयतालों. रातचें एक रुपयाचें मलई मारून दूद पिवप, आठ आण्याचीं भाजिल्लीं भिकणां घेवन खावप

आनी आठ आण्याची सांज वेळार आबेरुल जावपी महाराष्ट्र सोर्त काडप! जिका नेमान दोन रुपया तरी लागतालेच! ह्या दोन रुपयांनीं म्हजो अशे तरेन दीस सरतालो. रातचो न्हिदूंक सुवात जाय म्हण तांगेर वचप! शेवटाक, पाडपडूं हे मुंबयचें म्हणत हांवें मुंबय सोडली!

मुंबय सोडून गोंयां आयलों आनी कॉलेजीचें शिकप सुरू केलें. पूण मुंबय खुणायतालीच. अर्दीं मर्दीं बन्याच वेळां मुंबय येवप-वचप जालें. म्हजो आनीक एक शेजारी फिलीप डिमेलो म्हूण मुंबय रावतालो. ताची आवय आमकां फिलीप दिलीप कंपनी म्हणटाली आनी म्हाकाय आपल्या पुतावरींच वागयताली. हांवें मुंबय तांगेर रावप! रातचो तेरासार न्हिदप! कित्याक ताचीय सुवात ल्हान. हालूंक धोलूंक मेळना अशी! पूण म्हाका दुसरो पर्याय नाशिल्लो. पूण हीं मनशां हांव मांसाक विटेता म्हूण घरांत मास हाडीं नासलीं. फकत नुस्तें हाडटाली! पूण तांचें तें रांदप! विटेतालोंच हांव!

मागीर म्हजें मुंबय वचप वाडलें! विमानान, बोटीन, रेल्वेन वतालों. व्हडल्या राजकी फुडान्यांगेर, साहित्यिकांगेर नाटक-सिनेमांतल्या कलाकारांगेर वतालों. तेय म्हाका आग्रो करून घरा आपयताले. बन्या हॉटेलांत रावपाची म्हजीय ऐपत आशिल्ली आनी जे कोण आपोवन व्हरताले तेय रावपाची वेवस्ता करताले! पूण हांव धांवतालों तो फिलीप डिमेलोगेर. फिलीप दिलीप कंपनी लिमिटेड म्हाका थंय ओडटाली. तांचो तो फलॅट अजून तेदोच आशिल्लो. मुंबय ती! सगळे बदलत पूण आपल्या घराचो आकार बदलचोना. बदलपाचो आसल्यार दुसरेकडेन खंयतरी व्हडली सुवात घेवन रावप. पूण त्या खातीर तितलोच दुदू जाय आसता. मध्यमवर्गीय बोमायकारांक तें शक्य नासता. तांचें मुंबय रावप तेच पासत अडेचें थारलां. देखून तांणीं एक पांय बोमाय आनी एक पांय गोंयां दवरिल्लो आसा. फिलिपाची मांय-पाय गेलर्लीं. भयणांचें लग्न जालें. भाव वेगळो रावतालो. तरी घर ल्हानूच आशिल्लें! तांचे मास खावप चलतालें.

हांव अजून विटेतालों तरी एका टेबलार बसून खावपाची सोसणिकाय म्हज्यांत आशिल्ली जी भुरगेपणासावन म्हज्यांत रिगिल्ली! कित्याक लागून म्हजे भितर ही सोसणिकाय आयली काय?

आयज शिक्षणाक लागून जातीचो, धर्माचो अर्थ कळळा. धर्माकडेन आनी खाणा-जेवणाकडेन कसलोच संबंद ना हें कळळां. ज्या कोणाक जें अन्न पचता आनी जांकां तें आवडटा तें तांणीं जरूर खावचें. आपल्या मुखार बसून कोणेय कितेय खालें म्हूण तें तुज्या पोटांत वचना असो विचार करपाची प्रगल्भताय म्हज्यांत आयल्या. पूण तिका प्रगल्भताय कशी म्हणप? अजून हांव कसलेंच मांस खायना. जंय मांसाचे पदार्थ विकतात वो खातात थंय हांव लागीं वचच ना. वास आयल्यार हांव नाकाक धरतां. तरी म्हज्या सामकार बसून कोणेय मांस खालें जाल्यार हांव हरकत घेना. तें मोन्यांनीं सोसून घेतां. कशी आयली ही सोसणीकाय म्हज्यांत?

येसू ख्रिस्त कसले मांस खातालो काय? नुस्तें खातालो जावंक जाय! गाढवाचें आनी उंटाचें मांस त्या काळार प्रचलीत आशिल्लें. पूण येसू ख्रिस्त तें खातालो म्हणपाचें म्हज्या वाचनांत केन्ना येवंक ना. तो आरामायक आसूनय आशियन म्हूण जियेवपांत संतोस मानतालो. तीच आपली संस्कृताय म्हणपाचें ताणें आपले चलणुकेतल्यान दाखोवन दिली.

येसू ख्रिस्ताक लोक व्हड कित्याक मानतात? तो अडेच हजार वर्सा जालीं तरी अजून लोकांच्या काळजांत कित्याक आसा? कित्याक ताचे भितर एक आकांताची सोसणिकाय-टॉलरन्स आशिल्ली. तेच सोसणिकायेचो अंश म्हजे भितर तर रिंगूंक नामू! असो प्रस्न केन्ना केन्नाय म्हज्याय मनांत उप्रासता...!

Always be health conscious with.....

GOA DAIRY

Standardised & Full Cream Milk & Milk Products

Shrikhand
Amrakhand
Paneer
Curd
Cow Ghee
Lassi

Flavoured Milk

Goa State Co-operative Milk Producers Union Ltd.
Curti, Ponda, Goa-403401, Ph. 0832-2312521   E-mail: goadairy@sancharnet.in

With Best Compliments from

Satish Timblo Group

TIMBLO PRIVATE LIMITED

Kadar Manzil, Post Box No. 34,
Margao 403 601
Goa - INDIA

PRODUCERS & EXPORTERS OF IRON ORE

Tel. No. +91-832-2720100, 6480901, 6480902

Fax No. +91-832-2720161

E-mail: ethel@timblos.com